

**BM Rendészeti Vezetőkiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési
Főosztály**

RENDFOKOZATI VIZSGA TANANYAG

KÖZSZOLGÁLATI ÉS BELÜGYI ÁGAZATI ISMERETEK (általános rész)

FŐTISZTEK ÉS TISZTEK RÉSZÉRE

Összeállította: **Kutsera Péter r. alezredes**
Sajóvölgyi Anett r. őrnagy

Szerkesztette: **Kamrás Nikolett**

Készült: **2016. október**
2019. november (II. kiadás)
2023. február (III. kiadás)

MÓDOSÍTÁSOK JEGYZÉKE:

Módosította		Verzió száma	Kibocsátás időpontja
Hatályosította:	dr. Szalay Ferenc r. alezredes	II. kiadás	2019. november
Hatályosította:	Nazareczki Andrea r. őrnagy	III. kiadás	2023. február

TARTALOMJEGYZÉK

I.	7
Államszervezeti, közszolgálati és társadalmi ismeretek.....	7
Magyarország államszervezeti berendezkedésének és intézményrendszerének, az alapvető jogoknak az ismerete.....	7
Az alkotmány fogalma	7
Az államhatalmi szervek rendszere	8
Az Országgyűlés.....	8
A pártok képviselőcsoportjai (a frakciók).....	11
A köztársasági elnök	12
A Kormány.....	14
Alkotmánybíróság	16
Bíróság	17
Ügyészség.....	19
Alapvető jogok biztosa.....	22
Az Állami Számvevőszék	23
Helyi önkormányzatok	25
Az alapvető jogok és kötelezettségek rendszere.....	27
A rendvédelmi feladatokat ellátó szervvel együttműködő állami és önkormányzati szervek és civil szervezetek feladatai, működése	28
Szerven belüli együttműködés.....	28
Nemzetközi együttműködés	29
Államon belüli, szervek közötti (külső) együttműködés	29
A rendőrség és a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság együttműködése.....	29
A rendőrség és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal együttműködése	29
A rendőrség és a Büntetés-végrehajtási Szervezet együttműködése.....	30
A Rendészeti tevékenységet végző állami, önkormányzati és civil szervezetek	31
Rendészeti tevékenységet végző állami szervek	31
Rendészeti tevékenységet végző állami, de nem fegyveres szervek	31
Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek.....	31
Rendészeti tevékenységet végző civil szervezetek.....	32
Kötelezően együttműködő szervek.....	32
Társadalmi részérdekeket lefedő együttműködők	32
Az Európai Unió intézményei és Magyarország kapcsolata az uniós intézményekkel	32
Magyarország társadalmi és gazdasági folyamatai: Magyarország társadalmi rétegződése (nem, kor, életmód, kisebbségek stb. szerint), különös tekintettel a szolgálati hely szerinti területre	34

Magyarország társadalmi folyamatai	34
Magyarország gazdasági infrastruktúrája (közszolgáltatások, pénzügyi és bankrendszer, oktatási rendszer, civil szervezetek).....	42
A bankszféra kiigazításai.....	43
A gazdasági folyamatok alakulása 2022-ig.....	43
Oktatáspolitikai, a készségek és a munkaerő-piaci eredmények	45
Oktatáspolitikai, a készségek és a munkaerő-piaci eredmények alakulása 2022-ig	50
A demográfiai folyamatok alakulása 2019-ig.....	51
Belföldi vándorlás	53
A demográfiai folyamatok alakulása 2022-ig.....	55
Belföldi vándorlás:	58
Nemzetközi vándorlás:	59
II.....	60
A rendészeti protokoll.....	60
1. Illem, etikett, protokoll fogalmi különbsége	60
2. Viselkedéstechnikai elemek.....	61
3. Köszönés, megszólítás, bemutatás	61
4. Kézfogás.....	62
5. Pontosság	63
6. Névjegyek.....	64
7. Meghívók	64
8. Öltözködési előírások (dress code)	65
9. Rangsorolás	66
III.....	67
A Belügyminisztérium.....	67
A miniszter feladata és hatásköre	69
A miniszter által vezetett minisztérium szervezeti felépítése:	72
A közigazgatási államtitkár	75
A parlamenti államtitkár	77
Az önkormányzati államtitkár	78
A rendészeti államtitkár	79
Az egészségügyi államtitkár:	81
A köznevelési államtitkár:	83
A gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár:	85
A helyettes államtitkárságok bemutatása	87
A miniszter irányítása alá tartozó szervek rendszere	88
A miniszter irányítása vagy felügyelete alá tartozó szervek, illetve feladatainak rövid ismertetése.....	89

1. Rendőrség	89
Általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv.....	92
Belső bűnmegelőzési és büntetőrendészeti feladatokat ellátó szerv	92
Terrorizmust elhárító szerv.....	94
Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság	96
2. BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság	99
3. Büntetés-végrehajtási Szervezet	102
IV.	104
Nemzetközi rendészeti együttműködés.....	104
Bevezetés	104
A nemzetközi rendészeti együttműködés hálózata napjainkban az EU-ban	105
Bilaterális együttműködés	105
Multilaterális intézményi háttér kialakulása	106
1. Uniós ügynökségek, intézmények és szervek	106
2. Közös műveletek, együttes akciók, közös nyomozócsoportok, Közös rendőri műveleti kézikönyv és koordinációs mechanizmus	108
3. Jövőbeli helyzetek és forgatókönyvek elemzése, fenyegetések előrejelzése, azokra épített szakpolitikai ciklusok, projektek	110
4. Programok, valamint a kölcsönös elismerésen alapuló illetve az információ- megosztás megkönnyítését szolgáló eszközök	110
Összegző gondolatok	111
A bel- és igazságügyi (schengeni) rendészeti együttműködés	112
Felhasznált irodalom.....	116

I.

Államszervezeti, közszołgálati és társadalmi ismeretek

Magyarország államszervezeti berendezkedésének és intézményrendszerének, az alapvető jogoknak az ismerete

Az alkotmány fogalma

Az alkotmány olyan különleges alaptörvényt jelent, amelyben az állam önmagát korlátozva biztosítja polgárai számára az alapvető jogokat és megszabja a hatalom gyakorlásának törvényes kereteit és szervezetét. Kifejezi a társadalmi berendezkedés alapjait, meghatározza a társadalom és az állam viszonyát, az állam- és kormányformát, a gazdasági és a társadalmi rendet, megállapítja az alapvető jogokat és kötelezettségeket, szabályozza az államszervezet felépítését, az egyes állami szervek típusait, azok működését. Formai értelemben a jogforrási hierarchia csúcsán helyezkedik el, megalkotásának, módosításának feltételei speciálisak.

Magyarország Alaptörvénye 2012. január 1-jén lépett hatályba.

Az Alapvetés című rész Magyarországot demokratikus jogállamként határozza meg. A demokratikus jelleg azt jelenti, hogy az állam valamennyi szervének létrejötte és működése demokratikus legitimációra kell, hogy visszavezethető legyen. A demokratikus legitimáció eleme, hogy a közhatalom forrása a nép, valamint, hogy az államhatalom gyakorlására a többségi akarat jogosít.

Az Alapvetés kinyilvánítja továbbá, hogy „a magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik”. A hatalom megosztásának elve azt jelenti, hogy az állam alkotmányos törvényhozási, végrehajtási, igazságszolgáltatási funkcióját kizárólag a hozzájuk rendelt szervek gyakorolhatják. Több alkotmányos funkciót ugyanaz a szerv sem jogilag, sem ténylegesen nem láthat el, az egyes funkciók ellátását végző szervek közötti hatásköri rendnek pedig sértetlennek kell maradnia. A hatalommegosztás elve nemcsak alapvető alkotmányos érték, hanem gyakorlati államszervezési feladat is.

Az Alaptörvény szerkezetében az állam szervek rendszerét jelenti. Az állami szervek létrejötte, szervezete, működése, feladata, hatásköre a hatalomgyakorlás intézményi alapja.

Az államhatalmi szervek rendszere

Az Országgyűlés

Az Országgyűlés Magyarország legfőbb népképviselői szerve.

Az Országgyűlés jogállását, szervezetét és működését meghatározó szabályokat az **Alaptörvény**, az **Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény**, valamint az egyes házszabályi rendelkezésekről szóló országgyűlési határozat (10/2014. (II. 24.) OGY határozat) tartalmazza.

Az Országgyűlés megbízatása az alakuló üléssel kezdődik és az új Országgyűlés alakuló üléséig tart. Az Országgyűlést az Alaptörvényben meghatározott esetekben (sikertelen kormányalakítás, vagy ha az Országgyűlés március 31-ig nem fogadja el a központi költségvetést) a köztársasági elnök feloszlathatja. Az Országgyűlés maga is kimondhatja feloszlását megbízatási idejének lejártá előtt.

Az Országgyűlés feladatai

- 1) megalkotja és módosítja Magyarország Alaptörvényét;
- 2) törvényeket alkot;
- 3) elfogadja a központi költségvetést és jóváhagyja annak végrehajtását;
- 4) felhatalmazást ad a feladat- és hatáskörébe tartozó nemzetközi szerződések kötelező hatályának elismerésére;
- 5) megválasztja a köztársasági elnököt, az Alkotmánybíróság tagjait és elnökét, a Kúria elnökét, az Országos Bírósági Hivatal elnökét, a legfőbb ügyészt, az alapvető jogok biztosát és helyetteseit, valamint az Állami Számvevőszék elnökét;
- 6) megválasztja a miniszterelnököt, dönt a Kormánnyal kapcsolatos bizalmi kérdésekről;
- 7) feloszlatja az alaptörvény-ellenesen működő képviselő-testületet;
- 8) határoz a háborús helyzet kinyilvánításáról és a békekötésről;
- 9) különleges jogrendet érintő, valamint katonai műveletekben való részvétellel kapcsolatos döntéseket hoz;
- 10) közkegyelmet gyakorol;
- 11) az Alaptörvényben és törvényben meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol.

Az Országgyűlés két fő funkciója: a törvényalkotás és a Kormány ellenőrzése. Az Országgyűlésnek a köztársasági elnök, a Kormány, országgyűlési bizottság, országgyűlési képviselő nyújthat be törvényjavaslatot.

A Kormány ellenőrzése alapvetően arra irányul, hogy megvalósul-e a törvényhozói akarat, a törvényeknek megfelelően működik-e a kormányzat.

A végrehajtó hatalom ellenőrzésének parlamenti funkciója a Kormány Országgyűlés előtti politikai felelősségének elvéből következik. Az Alaptörvény kimondja, hogy a Kormány az Országgyűlésnek felelős.

A végrehajtó hatalom parlamenti felelősségének elve alapján az Országgyűlés megvonhatja bizalmát a Kormánytól, ha nem ért egyet annak politikájával. Ennek eszköze az ún. konstruktív bizalmatlansági indítvány, amelyen keresztül a képviselők abszolút többsége oly módon szüntetheti meg a hivatalban lévő Kormány megbízását, hogy egyben megválasztja az új kormányfőt, biztosítva ezzel a kormányzás folyamatosságát.

A parlamenti ellenőrzést a plénum, a bizottságok és az egyes képviselők is gyakorolhatják. Az ellenőrzés történhet kifejezetten erre szakosodott, parlamenti felügyelet alatt álló szervezetek révén is, mint amilyen az Állami Számvevőszék vagy az alapvető jogok biztosa (ombudsman).

Az Országgyűlés tisztségviselői

Az Országgyűlés üléseit a képviselők közül választott tisztségviselők, az elnök és az alelnökök vezetik, a jegyzők segítségével.

Az Országgyűlés elnökének feladatai

- 1) képviseli az Országgyűlést a nemzetközi kapcsolatokban,
- 2) képviseli az Országgyűlést más állami szervekkel, illetve a civil szervezetekkel való kapcsolatában,
- 3) összehívja az Országgyűlés ülészeit és ezen belül az egyes üléseket,
- 4) megnyitja, és részrehajlás nélkül vezeti az üléseket, ügyel a Házszabály betartására és az ülések rendjére,
- 5) összehívja és vezeti a Házbizottság üléseit,
- 6) összehangolja a bizottságok munkáját,
- 7) irányítja az Országgyűlés Hivatalát, kinevezi vezetőit,
- 8) megteszi az Országgyűlés biztonsága érdekében szükséges intézkedéseket,
- 9) rendészeti és fegyelmi jogkört gyakorol az Országgyűlés zavartalan működése és méltóságának megőrzése érdekében.

Az Országgyűlés alelnökeinek feladatai

- egymást váltva vezetik az Országgyűlés ülését,
- összehívják és vezetik a bizottsági elnökök értekezletét,
- helyettesítik az Országgyűlés elnökét.

Az Országgyűlés Törvényalkotásért felelős alelnöke

Az Országgyűlés az alelnökök sorában törvényalkotásért felelős alelnököt is választ. Fő feladata a bizottság funkciójából adódóan alapvetően törvényalkotással kapcsolatos.

Az Országgyűlés jegyzőinek feladatai

A jegyzők közreműködnek az Országgyűlés ülésének vezetésében, hitelesítik az Országgyűlés szó szerinti jegyzőkönyvét. Az Országgyűlés ülésén egyidejűleg két jegyző teljesít szolgálatot, akik közül lehetőleg egy kormánypárti országgyűlési képviselőcsoporthoz, illetve egy ellenzéki országgyűlési képviselőcsoportoz tartozik.

Az Országgyűlés Házbizottsága

A Házbizottság az Országgyűlés döntés-előkészítő testülete, melynek elnöke az Országgyűlés elnöke, tagjai az Országgyűlés alelnökei, a képviselőcsoportok (frakciók) vezetői és a háznagy. Feladatai

- 1) biztosítja az Országgyűlés folyamatos, zavartalan működését,
- 2) javaslatot tesz az Országgyűlés üléseinek napirendjére,
- 3) állást foglal az Országgyűlés ülésszakonkénti munkarendjéről,
- 4) előkészíti az Országgyűlés személyi döntéseit.

Az Országgyűlés bizottságai

Az Országgyűlés rendszerint az alakuló ülésén hozza létre az állandó bizottsági szervezetét. Az Országgyűlésről szóló törvény az alábbi bizottságokat kötelező létrehozni:

- 1) mezőgazdasági bizottság
- 2) igazságügyi bizottság
- 3) Európai Ügyek bizottsága
- 4) fenntartható fejlődés bizottsága
- 5) gazdasági bizottság
- 6) honvédelmi és rendészeti bizottság
- 7) költségvetési bizottság

- 8) kulturális bizottság
- 9) külügyi bizottság
- 10) Magyarországi Nemzetiségek bizottsága
- 11) mentelmi bizottság
- 12) nemzetbiztonsági bizottság
- 13) Nemzeti Összetartozás bizottsága
- 14) népjóléti bizottság
- 15) törvényalkotási bizottság
- 16) vállalkozásfejlesztési bizottság

Az állandó bizottságok száma és feladatköre alapvetően a kormányzat felépítéséhez igazodik. Kötelező létrehozni a Mentelmi, Összeférhetetlenségi, Fegyelmi és Mandátumvizsgáló Bizottságot, valamint alkotmányügyi kérdésekkel, költségvetéssel, külügyekkel, európai uniós ügyekkel, honvédelemmel, nemzetbiztonsággal, nemzetpolitikával foglalkozó állandó bizottságot.

Az állandó bizottságoktól eltérő, sajátos feladatokat lát el a Törvényalkotási bizottság, továbbá a Magyarországi nemzetiségek bizottsága.

Az állandó bizottságok mellett az Országgyűlés eseti és vizsgálóbizottságokat is alakíthat. Vizsgálóbizottság létrehozását a képviselők együtöde kezdeményezheti. Az eseti bizottságot időszerű ügyek intézésére, vizsgálóbizottságot pedig meghatározott kérdés megvizsgálására hoz létre az Országgyűlés.

A pártok képviselőcsoportjai (a frakciók)

A pártokhoz tartozó képviselők képviselőcsoportokat (frakciókat) alakíthatnak. Képviselőcsoportot legalább öt képviselő alakíthat, de három képviselő is elégséges a frakcióalakításhoz, amennyiben mindhárman ugyanazon önálló országos pártlistáról szereztek mandátumukat.

A frakcióknak és vezetőiknek a parlamenti munka számos fontos kérdésében meghatározó szerepük van. Ilyen például a parlamenti tisztségviselők jelölése, a bizottsági rendszer kialakítása és tagjainak jelölése, javaslatétel a plenáris ülések napirendjére. A képviselők a frakciók delegáltjaiként vesznek részt a parlamenti bizottságok munkájában.

A köztársasági elnök

Magyarország államfője a köztársasági elnök, aki kifejezi a nemzet egységét, és örökdik az államszervezet demokratikus működése felett.

A köztársasági elnök

- 1) képviseli Magyarországot,
- 2) részt vehet és felszólalhat az Országgyűlés ülésein,
- 3) törvényt kezdeményezhet,
- 4) országos népszavazást kezdeményezhet,
- 5) kitzúzi az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek általános választását, valamint az európai parlamenti választás és az országos népszavazás időpontját,
- 6) különleges jogrendet érintő döntéseket hoz,
- 7) összehívja az Országgyűlés alakuló ülését,
- 8) feloszlathatja az Országgyűlést,
- 9) az elfogadott Alaptörvényt és az Alaptörvény módosítását a megalkotására vonatkozó, az Alaptörvényben foglalt eljárási követelményekkel való összhangjának vizsgálatára megküldheti az Alkotmánybíróságnak, az elfogadott törvényt az Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára megküldheti az Alkotmánybíróságnak, vagy megfontolásra visszaküldheti az Országgyűlésnek;
- 10) javaslatot tesz a miniszterelnök, a Kúria elnöke, az Országos Bírósági Hivatal elnöke, a legfőbb ügyész és az alapvető jogok biztosa személyére;
- 11) kinevezi a hivatásos bírákat és a Költségvetési Tanács elnökét,
- 12) megerősíti tisztségében a Magyar Tudományos Akadémia elnökét és a Magyar Művészeti Akadémia elnökét,
- 13) kialakítja hivatala szervezetét.

A köztársasági elnök a kormány tagjának ellenjegyzésével

- 1) az Országgyűlés felhatalmazása alapján elismeri a nemzetközi szerződés kötelező hatályát,
- 2) megbízza és fogadja a nagyköveteket és a követeket,
- 3) kinevezi a minisztereket, a Magyar Nemzeti Bank elnökét, alelnökeit, az önálló szabályozó szerv vezetőjét és az egyetemi tanárokat,
- 4) megbízza az egyetemek rektorait,

- 5) kinevezi és előlépteti a tábornokokat,
- 6) törvényben meghatározott kitüntetések, díjakat és címeket adományoz, valamint engedélyezi külföldi állami kitüntetések viselését,
- 7) gyakorolja az egyéni kegyelmezés jogát,
- 8) dönt a feladat- és hatáskörébe tartozó területszervezési kérdésekben,
- 9) dönt az állampolgárság megszerzésével és megszűnésével kapcsolatos ügyekben,
- 10) dönt mindazokban az ügyekben, amelyeket törvény a hatáskörébe utal.

A köztársasági elnököt az Országgyűlés öt évre választja, e tisztségre legfeljebb egy alkalommal lehet újraválasztani. A köztársasági elnök személye sérthetetlen, ellene büntetőeljárást csak megbízatásának megszűnése után lehet indítani. Az Alaptörvényt vagy tisztsége gyakorlásával összefüggésben valamely törvényt szándékosan megsértő, illetve szándékos bűncselekményt elkövető köztársasági elnökkel szemben az országgyűlési képviselők egyötöde indítványozhatja a tisztségtől való megfosztást. A megfosztási eljárás megindításához az országgyűlési képviselők kétharmadának titkos szavazata szükséges. Az Országgyűlés határozatának meghozatalától kezdődően a megfosztási eljárás befejezéséig a köztársasági elnök nem gyakorolhatja hatásköreit. A megfosztási eljárás lefolytatása az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik. Ha az Alkotmánybíróság az eljárás eredményeként a köztársasági elnök közjogi felelősségét megállapítja, a köztársasági elnököt tisztségétől megfoszthatja.

A köztársasági elnöki tisztség összeegyeztethetetlen minden más állami, társadalmi, gazdasági és politikai tisztséggel vagy megbízatással.

A köztársasági elnök megbízatása megszűnik:

- 1) megbízatási idejének lejártával,
- 2) halálával,
- 3) ha kilencven napot meghaladó időn át képtelen feladatköreinek ellátására,
- 4) ha a megválasztásához szükséges feltételek már nem állnak fenn,
- 5) összeférhetlenség kimondásával,
- 6) lemondásával,
- 7) a köztársasági elnöki tisztségtől való megfosztással.

A köztársasági elnök feladatkörei ellátását kilencven napon túl lehetetlenné tevő állapotának és a megválasztásához szükséges feltételek hiányának megállapításáról, valamint az

összeférhetetlenség kimondásáról az Országgyűlés a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával határoz.

A köztársasági elnök átmeneti akadályoztatása esetén az akadályoztatás megszűnéséig vagy a köztársasági elnök megbízatásának megszűnése esetén az új köztársasági elnök hivatalba lépéséig a köztársasági elnök feladat- és hatásköreit az Országgyűlés elnöke gyakorolja. A köztársasági elnök átmeneti akadályoztatásának tényét a köztársasági elnök, a Kormány vagy bármely országgyűlési képviselő kezdeményezésére az Országgyűlés állapítja meg. A köztársasági elnök helyettesítése idején az Országgyűlés elnöke országgyűlési képviselői jogait nem gyakorolhatja, és helyette az Országgyűlés elnökének feladatait az Országgyűlés által kijelölt alelnök látja el.

A Kormány

A kormányzás tágabb értelemben a kormányzati tevékenység gyakorlását jelenti, szűkebb értelemben kormányzáson a Kormány munkáját, feladatainak megvalósítását, hatásköreinek gyakorlását értjük.

A Kormány a végrehajtó hatalom általános szerve, amelynek feladat- és hatásköre kiterjed mindarra, amit az Alaptörvény vagy jogszabály kifejezetten nem utal más szerv feladat- és hatáskörébe. A Kormány az Országgyűlésnek felelős.

A Kormány a közigazgatás legfőbb szerve, törvényben meghatározottak szerint államigazgatási szerveket hozhat létre. Feladatkörében eljárva a Kormány törvényben nem szabályozott tárgykörben, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján rendeletet alkot, mely törvénnyel nem lehet ellentétes.

A Kormány tagjai a miniszterelnök és a miniszterek. A miniszterelnök rendeletben a miniszterek közül egy vagy több miniszterelnök-helyettest jelöl ki. A miniszterelnököt az Országgyűlés a köztársasági elnök javaslatára országgyűlési képviselők több mint a felének szavazatával választja meg, aki a megválasztásával lép hivatalba.

A minisztert a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki. A miniszter a kinevezésében megjelölt időpontban, ennek hiányában a kinevezésével hivatalba lép. A Kormány a miniszterek kinevezésével alakul meg. A miniszterelnök meghatározza a Kormány általános politikáját. A miniszter a Kormány általános politikájának keretei között önállóan irányítja az államigazgatásnak a feladatkörébe tartozó ágazatait és az alárendelt szerveket, valamint ellátja a Kormány vagy a miniszterelnök által meghatározott feladatokat. A Kormány tagja törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján, feladatkörében

eljárva, önállóan vagy más miniszter egyetértésével rendeletet alkot, amely törvénnyel, kormányrendelettel és a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendeletével nem lehet ellentétes.

A Kormány tagja tevékenységéért felelős az Országgyűlésnek, valamint a miniszter a miniszterelnöknek. A Kormány tagja részt vehet és felszólalhat az Országgyűlés ülésein. Az Országgyűlés és az országgyűlési bizottság az ülésén való megjelenésre kötelezheti a Kormány tagját.

Az Országgyűlés tájékoztatást kérhet a Kormánytól az Európai Unió kormányzati részvétellel működő intézményeinek döntéshozatali eljárásában képviselendő kormányálláspontról, és állást foglalhat az eljárásban napirenden szereplő tervezetről. A Kormány az európai uniós döntéshozatal során az Országgyűlés állásfoglalásának alapulvételével jár el.

A miniszterelnök megbízatásának megszűnésével a Kormány megbízatása megszűnik.

A miniszterelnök megbízatása megszűnik

- 1) az újonnan megválasztott Országgyűlés megalakulásával,
- 2) ha az Országgyűlés a miniszterelnökkel szemben bizalmatlanságát fejezi ki, és új miniszterelnököt választ,
- 3) ha az Országgyűlés a miniszterelnök által kezdeményezett bizalmi szavazáson a miniszterelnökkel szemben bizalmatlanságát fejezi ki,
- 4) lemondásával,
- 5) halálával,
- 6) összeférhetlenség kimondásával,
- 7) ha a megválasztásához szükséges feltételek már nem állnak fenn.

A miniszter megbízatása megszűnik

- 1) a miniszterelnök megbízatásának megszűnésével,
- 2) a miniszter lemondásával,
- 3) felmentésével,
- 4) halálával.

A miniszterelnök megválasztásához szükséges feltételek hiányának megállapításáról és az összeférhetlenség kimondásáról az Országgyűlés a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával határoz.

Az országgyűlési képviselők egyötöde a miniszterelnökkel szemben írásban – a miniszterelnöki tisztségre javasolt személy megjelölésével – bizalmatlansági indítványt nyújthat be. Ha az

Országgyűlés a bizalmatlansági indítványt támogatja, ezzel bizalmatlanságát fejezi ki a miniszterelnökkel szemben, egyben miniszterelnöknek megválasztja a bizalmatlansági indítványban miniszterelnöki tisztségre javasolt személyt. Az Országgyűlés döntéséhez az országgyűlési képviselők több mint a felének szavazata szükséges.

A miniszter a miniszterelnök megbízásának megszűnésétől az új miniszter kinevezéséig vagy az új Kormány más tagjának a miniszteri feladatok ideiglenes ellátásával való megbízásáig ügyvezető miniszterként gyakorolja hatáskörét, rendeletet azonban csak halaszthatatlan esetben alkothat.

Alkotmánybíróság

Az alkotmánybíráskodás a jogállamiság fontos garanciája, amely biztosítja, hogy az alkotmányosság megtartása felett független szerv őrködjön. Az Alaptörvény olyan hatásköröket állapít meg az Alkotmánybíróság számára, amelyek lehetővé teszik egyrészt az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésének megelőzését, másrészt a tényleges jogsérelmet okozó, alaptörvény-ellenes jogszabály által okozott jogsérelem kiküszöbölését.

Az Alaptörvény és az Alkotmánybíróságról szóló sarkalatos törvény szerint az Alkotmánybíróság hatásköre számos tárgykörre kiterjed, azonban a két meghatározó hatáskör a jogszabályok alkotmányosságának ellenőrzése: a **normakontroll** és a jogalkalmazás alkotmányosságának ellenőrzése: az **alkotmányjogi panasz**.

Az Alkotmánybíróság hatáskörének, szervezetének, működésének részletes szabályait sarkalatos törvény, illetve a törvény alapján kialakított ügyrendje határozza meg. Az Alkotmánybíróság 15 tagból álló testület, székhelye Budapest. Tagjait az Országgyűlés 12 évre választja az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával. Az Alkotmánybíróság elnökét az Országgyűlés az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával az Alkotmánybíróság tagjai közül választja. Az elnök megbízatása az alkotmánybírói hivatali ideje lejártáig tart. Az Alkotmánybíróság tagjai nem lehetnek tagjai pártnak és nem folytathatnak politikai tevékenységet, tagja nem választhatók újra.

Az Alkotmánybíróság elnöke

- 1) összehangolja az Alkotmánybíróság tevékenységét, közreműködik az egységes joggyakorlat biztosításában,
- 2) összehívja és vezeti az Alkotmánybíróság teljes ülését,
- 3) meghatározza a teljes ülés üléskezési rendjét, napirendjét,

- 4) meghatározza az Alkotmánybíróság által elbírálandó ügyek napirendre tűzésének ütemezését, ideértve az ügyek tárgyalási határnapjának kitűzését,
- 5) képviseli az Alkotmánybíróságot az Országgyűlés és más szervek, valamint a nyilvánosság előtt,
- 6) irányítja az Alkotmánybíróság Hivatalát,
- 7) ellátja azokat a feladatokat, amelyeket az Alkotmánybíróság ügyrendje számára előír.

Az alkotmánybírósági eljárással kapcsolatos ügyviteli és előkészítési teendőket az Alkotmánybíróság Hivatala látja el.

Bíróság

A bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el. Az igazságszolgáltatás olyan jogalkalmazó tevékenység, amelyben egyedi jogvitás ügyek jogszabályok alapján történő eldöntése valósul meg a jogszerű állapot helyreállítása, illetőleg a jogsérelem által okozott joghátrány kiegyenlítése céljából. A bíróságok a vitássá tett vagy megsértett jogról, az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről, a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról – törvényben szabályozott eljárás során – véglegesen döntenek. A bíróságok a jogalkalmazási tevékenységük során biztosítják a jogszabályok érvényesülését. A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

A bíróság határozata mindenkire kötelező, ideértve azt is, ha a bíróság valamely ügyben hatáskörét vagy ennek hiányát állapítja meg. A bíróság előtt mindenki egyenlő.

A bíróság dönt

- 1) büntetőügyben, magánjogi jogvitában, törvényben meghatározott egyéb ügyben;
- 2) a közigazgatási határozatok törvényességéről;
- 3) az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről;
- 4) a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról.

Magyarországon az igazságszolgáltatást a következő bíróságok gyakorolják:

- 1) a Kúria,
- 2) az ítélőtábla,
- 3) a törvényszék,
- 4) a járásbíróság

A legfőbb bírói szerv a Kúria, amely jogi személy. A Kúriát az elnök vezeti.

A Kúria feladatai

- 1) elbírálja – törvényben meghatározott ügyekben – a törvényszék, továbbá az ítélőtábla határozata ellen előterjesztett jogorvoslatot,
- 2) elbírálja a felülvizsgálati kérelmet,
- 3) a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz,
- 4) joggyakorlat-elemzést folytat a jogerős vagy véglegessé vált határozattal befejezett ügyekben, ennek keretében feltárja és vizsgálja a bíróságok ítélkezési gyakorlatát,
- 5) elvi bírósági határozatokat és elvi bírósági döntéseket tesz közzé,
- 6) dönt az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről,
- 7) dönt a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról,
- 8) eljár a hatáskörébe tartozó egyéb ügyekben.

A Kúria feladatának ellátása körében jogegységi határozatokat hoz, joggyakorlat-elemzést folytat a jogerős vagy véglegessé vált határozattal befejezett ügyekben, valamint elvi bírósági határozatokat és elvi bírósági döntéseket tesz közzé. A Kúrián ítélkező, jogegységi, önkormányzati, valamint elvi közzétételi tanácsok, büntető, polgári, közigazgatási kollégiumok, továbbá bírósági joggyakorlat-elemző csoportok működnek.

Az ítélőtábla elbírálja a járásbíróság és a törvényszék határozata ellen előterjesztett jogorvoslatot, továbbá eljár a hatáskörébe utalt egyéb ügyekben. Az ítélőtábla jogi személy, melyet az elnök vezet. Az ítélőtáblán tanácsok, büntető, polgári, valamint munkaügyi kollégiumok működnek. Közigazgatási perhez kapcsolódóan az ítélőtáblák nem járnak el.

A törvényszék első fokon jár el, és másodfokon elbírálják az illetékességi területükön működő járásbíróságok határozatai ellen bejelentett fellebbezéseket. A törvényszékeken kollégiumok működnek. A törvényben meghatározott nyolc törvényszéken közigazgatási kollégiumok látják el a közigazgatási bírósági feladatokat. Önálló munkaügyi kollégiumok egyes nagyobb

törvényszékeken működnek. A törvényben meghatározott törvényszékeken és illetékességi területtel első fokon katonai tanácsok működnek. A törvényszékeket elnök vezeti.

A járásbíróság első fokon jár el. A járásbíróság nem jogi személy, azonban az elnöke az államháztartási gazdálkodási szabályok szerint kötelezettségeket vállalhat a törvényszék belső szabályzatában meghatározott módon. A járásbíróságot az elnök vezeti. A járásbíróságon meghatározott jellegű ügyek intézésére csoportok létesíthetők.

A bíróság fő szabály szerint tanácsban ítélezik. Egyesbíróként és a tanács elnökeként csak hivatásos bíró járhat el. Törvény által meghatározott ügyekben, egyesbíró hatáskörében bírósági titkár is eljárhat. Törvény által meghatározott ügyekben és módon nem hivatásos bírák is részt vesznek az ítékezésben.

A bírák és az ülnökök függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, a jogszabályok alapján meggyőződésüknek megfelelően döntenek, az ítélezési tevékenységükkel összefüggésben nem befolyásolhatók és nem utasíthatók.

A bíró szolgálati viszonya kinevezéssel jön létre. A hivatásos bírót a köztársasági elnök nevezi ki. Magyarországon bírónak az a harmincadik életévét betöltött személy nevezhető ki, aki megfelel a jogszabályban meghatározott feltételeknek. A Kúria elnöke kivételével a bíró szolgálati jogviszonya az általános öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig állhat fenn.

A Kúria elnökét a bírák közül kilenc évre a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választja. A Kúria elnökének megválasztásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. A bírót a köztársasági elnök nevezi ki.

A bírót az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg. A bírák nem lehetnek tagjai pártoknak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.

Ügyészség

A legfőbb ügyész és az ügyészség az igazságszolgáltatás közreműködőjeként az állam büntetőigényét érvényesíti. Az ügyészség üldözi a bűncselekményeket, fellép más jogsértő cselekményekkel és mulasztásokkal szemben, valamint elősegíti a jogellenes cselekmények megelőzését.

A legfőbb ügyész és az ügyészség az Alaptörvény szerint

- 1) jogokat gyakorol a nyomozással összefüggésben,
- 2) képviseli a közvádat a bírósági eljárásban,
- 3) felügyeletet gyakorol a büntetés-végrehajtás törvényessége felett,

- 4) a közérdek védelmezőjeként az Alaptörvény vagy törvény által meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol.

Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény két alapvető feladatkört határoz meg az ügyészség számára. Egyrészt az igazságszolgáltatásban való közreműködést, másrészt eljárást a közérdek védelmében. Az ügyészség az igazságszolgáltatás közreműködőjeként érvényesíti az állam büntetőigényét a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott feltételek szerint; irányítja, felügyeli, illetve elvégzi a vádat előkészítő nyomozási eljárást, képviseli a közvédat a bírósági eljárásban, felügyeletet gyakorol a büntetés-végrehajtás törvényessége felett. Az ügyészség a közérdek védelme érdekében közreműködik annak biztosításában, hogy mindenki betartsa a törvényeket. A jogszabályok megsértése esetén fellép a törvényesség érdekében. Fellépésre akkor köteles, ha a törvényt sértés megszüntetésére hivatott szerv az Alaptörvényben, valamint törvényben és más jogszabályban vagy közjogi szervezetszabályozó eszközben meghatározott kötelezettsége ellenére a szükséges intézkedést nem teszi meg, vagy ha a törvényt sértésből eredő jogsérelem elhárítása érdekében azonnali ügyészi intézkedésre van szükség.

A feladatok teljesítése érdekében az ügyészség

- 1) a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott előkészítő eljárást folytat, illetve felügyeli más szerv előkészítő eljárásának törvényességét,
- 2) felügyeli, hogy a nyomozó hatóság a felderítést a törvény rendelkezéseit megtartva végezze, továbbá irányítja a vizsgálatot,
- 3) a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott esetekben nyomoz (a továbbiakban: ügyészségi nyomozás),
- 4) jogszabályban meghatározott egyéb jogokat gyakorol a nyomozással összefüggésben,
- 5) közvédlőként gyakorolja a vádemelés közhatalmi jogkörét, a bírósági eljárásban képviseli a vádat, továbbá gyakorolja a büntetőeljárásról szóló törvényben számára biztosított jogorvoslati jogokat,
- 6) e törvény alapján titkos információgyűjtést folytat,
- 7) törvényességi felügyeletet lát el a büntetések, a mellékbüntetések, az intézkedések, a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések, az utógondozás, valamint különösen a bűnügyi, a szabálysértési, a körözési nyilvántartás és a központi elektronikus hozzáférhetetlenné tételi határozatok adatbázisának végrehajtásáról szóló

jogszabályi rendelkezések megtartása felett, továbbá közreműködik a büntetés-végrehajtási bíró eljárásában,

- 8) közreműködik abban, hogy a bírósági eljárásban a törvényeket helyesen alkalmazzák (az ügyész részvétele a bíróságok polgári, munkaügyi, közigazgatási és gazdasági jogi peres és nemperes eljárásaiban),
- 9) elősegíti, hogy a hatósági jogkört gyakorló, illetve – a bíróságok és a választottbíróságok kivételével – a jogvitát elbíráló szervek a jogszabályok rendelkezéseit megtartsák,
- 10) kiemelt figyelmet fordít a kiskorúak által és sérelmükre elkövetett bűncselekmények üldözésére, a fiatalkorúak ellen indult szabálysértési és büntetőeljárás különös szabályainak betartására, törvényben meghatározott esetekben közreműködik a kiskorúak jogainak érvényre juttatásában és eljárást kezdeményez a szükséges gyermekvédelmi intézkedések megtétele érdekében,
- 11) ellátja a nemzetközi szerződésekből, különösen a jogsegély kérésével és nyújtásával összefüggésben rá háruló feladatokat,
- 12) teljesíti Magyarországnak az Eurojustban való részvételével kapcsolatos feladatokat,
- 13) ellátja a tevékenysége körében okozott jogsértések és károk megtérítése miatt indított perekben való képviselést.

Az ügyészség független, csak a törvényeknek alárendelt önálló alkotmányos szervezet. Az ügyészség a feladatait a döntésért felelős ügyészségi alkalmazott személyének megállapítását biztosító, alá-fölérendeltségen alapuló szervezeti rendben végzi. Az ügyészi szervezetet a legfőbb ügyész vezeti és irányítja, kinevezi az ügyészeket. A legfőbb ügyész sem közvetlenül, sem közvetve nem utasítható valamely meghatározott tartalmú egyedi döntés meghozatalára vagy megváltoztatására.

Magyarország ügyészi szervei:

- 1) a Legfőbb Ügyészség,
- 2) a fellebbviteli főügyészségek,
- 3) a főügyészségek,
- 4) a járási ügyészségek.

Az ügyészség tudományos és kutató intézménye az Országos Kriminológiai Intézet, amely a bűnözés kutatása, a kriminológia, a kriminalisztika és a büntető-jogtudományok elméletének és gyakorlatának fejlesztése céljából működik.

A legfőbb ügyész kivételével az ügyész szolgálati jogviszonya az általános öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig állhat fenn. A legfőbb ügyészt az ügyészek közül a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választja kilenc évre. A legfőbb ügyész megválasztásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. A legfőbb ügyész évente beszámol tevékenységéről az Országgyűlésnek. Az ügyészek nem lehetnek tagjai pártoknak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.

A legfőbb ügyészt és az ügyészeket az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg. A legfőbb ügyészre az országgyűlési képviselők mentelmi jogával kapcsolatos eljárási szabályokat kell alkalmazni. A mentelmi jog felfüggesztése tárgyában az Országgyűlés a jelen lévő képviselők kétharmadának szavazatával dönt, a mentelmi jog megsértése esetén a szükséges intézkedést az Országgyűlés elnöke teszi meg.

Alapvető jogok biztosa

Az alapvető jogok biztosa alapjogvédelmi tevékenységet lát el, eljárását bárki kezdeményezheti. Az alapvető jogok biztosa az alapvető jogokkal kapcsolatban tudomására jutott visszasságokat kivizsgálja vagy kivizsgáltatja, orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményez.

Az alapvető jogok biztosát és helyetteseit az Országgyűlés az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával hat évre választja.

Az alapvető jogok biztosa tevékenysége során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogainak, a jövő nemzedékek érdekeinek, a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak, valamint a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak, továbbá a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtásának segítésére, védelmére és ellenőrzésére.

Az alapvető jogok biztosa

- 1) áttekinti és elemzi az alapvető jogok magyarországi helyzetét, és az alapvető jogokkal összefüggő, Magyarországon történt jogsértésekről statisztikai kimutatást készít,
- 2) megkeresés alapján statisztikai kimutatáshoz személyes adatokat nem tartalmazó összesített adatokat szolgáltat,

- 3) véleményezi a feladat- és hatáskörét érintő jogszabályok tervezetét, a hosszú távú fejlesztési, területrendezési és a jövő nemzedékek életminőségét egyébként közvetlenül érintő terveket és koncepciókat,
- 4) javaslatot tehet az alapvető jogokat érintő jogszabályok módosítására, megalkotására, illetve nemzetközi szerződés kötelező hatályának elismerésére,
- 5) kezdeményezheti a jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangjának felülvizsgálatát az Alkotmánybíróságnál,
- 6) közreműködik a feladat- és hatáskörét érintő nemzetközi szerződések alapján készülő nemzeti jelentések előkészítésében, figyelemmel kíséri és értékeli e szerződések magyar joghatóság alá tartozó érvényesülését,
- 7) együttműködik azon szervezetekkel, amelyek célja az alapvető jogok védelmének előmozdítása.

Az alapvető jogok biztosa évente beszámol tevékenységéről az Országgyűlésnek.

Az alapvető jogok biztosának és helyettesének a megbízatása összeegyeztethetetlen minden más állami, önkormányzati, társadalmi és politikai tisztséggel vagy megbízatással. Az alapvető jogok biztosát és helyettesét az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg.

Az Állami Számvevőszék

Az állami pénzeszközök végrehajtó hatalom által történő felhasználásának ellenőrzése alkotmányos igény és alkotmányossági garancia, amely megköveteli, hogy erre a célra különleges gazdasági-pénzügyi szakértelemmel rendelkező személyekből álló, a törvényhozó hatalomnak alárendelt, de minden más hatalmi ágtól független szervezetet hozzanak létre, melynek rendeltetése a pénzügyi- gazdasági ellenőrzés rendszeres és folyamatos ellátása.

Az Állami Számvevőszék (ÁSZ) általános pénzügyi-gazdasági ellenőrző szerv, az állami ellenőrzés legfőbb szerve. Törvényben meghatározott feladatkörében ellenőrzi a központi költségvetés végrehajtását, az államháztartás gazdálkodását, az államháztartásból származó források felhasználását és a nemzeti vagyon kezelését. Általános ellenőrzési hatásköre lehetővé teszi, hogy ellenőrzést végezzen bárhol, ahol állami pénzt használnak fel vagy kezelnek. Ellenőrzését törvényességi, célszerűségi és eredményességi szempontok szerint végzi.

Az Állami Számvevőszék hatáskörei

- 1) Az Országgyűlés számára véleményt ad a központi költségvetésről szóló törvényjavaslat megalapozottságáról, a bevételi előirányzatok teljesíthetőségéről, az

állami kötelezettségvállalással járó beruházási előirányzatok felhasználásának törvényességéről és célszerűségéről.

- 2) Az államháztartás gazdálkodásának ellenőrzése keretében ellenőrzi a központi költségvetési fejezetet irányító szerv és a fejezetbe sorolt költségvetési szervek működését, a fejezetbe tartozó központi kezelésű előirányzatok és fejezeti kezelésű előirányzatok felhasználását, valamint a helyi önkormányzat, a nemzetiségi önkormányzat és ezek társulása gazdálkodását.
- 3) Az államháztartásból származó források felhasználásának keretében ellenőrzi a központi költségvetésből gazdálkodó szervezeteket és intézményeket.
- 4) Ellenőrzi az államháztartásból nyújtott támogatás vagy az államháztartásból meghatározott célra ingyenesen juttatott vagyon felhasználását a helyi önkormányzatoknál, az országos és helyi nemzetiségi önkormányzatoknál, a közalapítványoknál, a köztestületeknél, a közhasznú szervezeteknél, a gazdálkodó szervezeteknél, az egyesületeknél, az alapítványoknál és az egyéb kedvezményezett szervezeteknél. Ellenőrizheti az államháztartás alrendszeréből finanszírozott beszerzéseket és az államháztartás alrendszereihez tartozó vagyont érintő szerződéseket a megrendelőnél vagy annál, aki nevében, képviselőjében eljár, továbbá azoknál is, akik a szerződés teljesítéséért felelősek. Ellenőrzése során értékeli az államháztartás számviteli rendjének betartását, az államháztartás belső kontrollrendszerének működését.
- 5) Ellenőrzi a központi költségvetés végrehajtásáról készített zárszámadást. Ellenőrzése kiterjed a társadalombiztosítás pénzügyi alapjai költségvetésének végrehajtásáról készített zárszámadásra és a társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak pénzügyi beszámolójára, valamint az elkülönített állami pénzalapok költségvetésének végrehajtásáról készített zárszámadásra.
- 6) Ellenőrzi az állami adóhatóság és a helyi önkormányzatok adóztatási és egyéb bevételszerző tevékenységét, valamint a vámhatóság tevékenységét.
- 7) Ellenőrzi a Magyar Nemzeti Bank gazdálkodását.
- 8) Törvényességi szempontok szerint ellenőrzi a pártok és az országgyűlési képviselőcsoportok gazdálkodását.
- 9) Törvényességi szempontok szerint ellenőrzi a vallási egyesület, az egyházi jogi személyek vagy azok nevelési-oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, kulturális vagy sporttevékenység végzésére létrehozott, a jogi személyiséggel rendelkező vallási közösség belső szabálya szerint

jogi személyiséggel nem rendelkező intézménye részére az államháztartásból nem hitéleti célra nyújtott támogatás felhasználását

- 10) Törvényességi szempontok szerint ellenőrzi a nemzetbiztonsági szolgálatok különleges működési költségkeretének felhasználására vonatkozó adatokat
- 11) Törvényességi szempontok szerint ellenőrzi a közélet befolyásolására alkalmas tevékenységet végző civil szervezetek átláthatóságáról szóló 2021. évi XLIX. törvény szerinti egyesületet és alapítványt.

Az Állami Számvevőszék ellenőrzéseinek gyakoriságát törvény, törvényi szabályozás hiányában az Állami Számvevőszék elnöke határozza meg.

Az Állami Számvevőszék személyi állománya elnökből, egy alelnökből, vezetőkből, számvevőkből és a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény hatálya alá tartozó munkavállalókból áll. Elnökét az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg. Az Állami Számvevőszék függetlenségét szigorú összeférhetlenségi szabályok és együttalkalmazási tilalmak biztosítják. Az elnök, az alelnökök és a számvevők nem tölthetnek be semmilyen tisztséget költségvetési támogatásban részesülő szervnél, nem lehetnek országgyűlési képviselők, nem tölthetnek be érdekképviselői szervnél vezetői tisztséget, más kereső foglalkozást – a szerzői jogvédelem alá eső tevékenység kivételével – nem folytathatnak és külön díjazást nem fogadhatnak el. Elnökké és alelnökké nem jelölhető olyan személy, aki a jelölést megelőző négy évben tagja volt a Kormánynak vagy bármely párt országos szervezetében választott vezető tisztséget töltött be.

Helyi önkormányzatok

Magyarországon a helyi közügyek intézése és a helyi közhatalom gyakorlása érdekében helyi önkormányzatok működnek. A sarkalatos törvény alapján a helyi önkormányzás joga a települések, azaz a község, a város, a járásszékhely város, a megyei jogú város, a főváros és kerületei közösségét illeti meg. Megyei jogú város: a vármegyeszékhely város, valamint az Országgyűlés által a sarkalatos törvény hatályba lépése előtt megyei jogú várossá nyilvánított város. A helyi önkormányzás joga a megyék választópolgárait is megilleti. A fővárosi önkormányzat települési és területi önkormányzat.

A helyi önkormányzást a választópolgárok az általuk választott képviselők útján, illetőleg helyi népszavazással gyakorolják. A helyi önkormányzati jogokat és kötelezettségeket törvény határozza meg. Az önkormányzati jogokat, valamint az önkormányzat hatáskörének jogszerű gyakorlását alkotmánybírósági, illetőleg bírósági védelem illeti meg. Az önkormányzati

rendszer fontos jellemzője, hogy az önkormányzati jogok minden önkormányzatot egyenlően illetnek meg, bár feladataik és hatásköreik eltérőek lehetnek. Az önkormányzatok között nincs alá-fölérendeltség.

Az önkormányzati jogok alkotmányos tartalmát az Alaptörvény határozza meg.

A helyi önkormányzat a helyi közügyek intézése körében törvény keretei között:

- 1) rendeletet alkot,
- 2) határozatot hoz,
- 3) önállóan igazgat,
- 4) meghatározza szervezeti és működési rendjét,
- 5) gyakorolja az önkormányzati tulajdon tekintetében a tulajdonost megillető jogokat,
- 6) meghatározza költségvetését, annak alapján önállóan gazdálkodik,
- 7) e célra felhasználható vagyonával és bevételeivel kötelező feladatai ellátásának veszélyeztetése nélkül vállalkozást folytathat,
- 8) dönt a helyi adók fajtájáról és mértékéről,
- 9) önkormányzati jelképeket alkothat, helyi kitüntetéseket és elismerő címeket alapíthat;
- 10) a feladat- és hatáskörrel rendelkező szervtől tájékoztatást kérhet, döntést kezdeményezhet, véleményt nyilváníthat,
- 11) szabadon társulhat más helyi önkormányzattal, érdekképviseleti szövetséget hozhat létre,
- 12) feladat- és hatáskörében együttműködhet más országok helyi önkormányzatával, tagja lehet nemzetközi önkormányzati szervezeteknek,
- 13) törvényben meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol,

Törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján önkormányzati rendeletet alkot (de az önkormányzati rendelet más jogszabállyal nem lehet ellentétes).

Az Alaptörvény kinyilvánítja, hogy tiszteletben tartja az önkormányzatok tulajdonát. A helyi önkormányzatok tulajdona köztulajdon, amely feladataik ellátását szolgálja. A képviselő-testület az önkormányzati tulajdon tekintetében gyakorolja a tulajdonost megillető jogokat, az önkormányzat bevételeivel önállóan gazdálkodik, saját felelősségére vállalkozhat. Az önkormányzati törvényben meghatározott feladatai ellátásához saját bevételre jogosult,

valamint a feladatokkal arányosan állami támogatásban részesül. A helyi adók fajtáit és mértékét a törvény keretei között önállóan állapítja meg.

Az alapvető jogok és kötelezettségek rendszere

Az alapvető jogok jellegükre és tartalmukra tekintettel sorolhatók be az adott jogcsoportokba. Az egyik klasszifikációs megoldás az alapvető jogok történelmi kialakulásának időrendje szerint első-, második-, és harmadik generációs alapvető jogokat különböztet meg. Egy másik osztályozási lehetőség az állam közhatalma által biztosított cselekvési lehetőségeket tekinti kiindulópontnak.

Ennek alapján az alapjogok négypólusú felosztása ismert: szabadságjogok; gazdasági, szociális és kulturális jogok; az állami tevékenységben részvételt biztosító jogok; az állampolgárok egyenjogúsága.

Az alapvető jogok:

- 1) az élethez való jog,
- 2) az emberi méltósághoz való jog,
- 3) a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jog,
- 4) a jogorvoslati jog,
- 5) a tulajdonhoz való jog,
- 6) a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga,
- 7) a személyiséghez kapcsolódó jogok,
- 8) a gondolat, a lelkiismeret és a vallásszabadsághoz való jog,
- 9) az egyenjogúsághoz való jog,
- 10) a petíciós jog,
- 11) az egyesülési és a gyülekezési jog,
- 12) a szólás és sajtószabadság,
- 13) a választójog,
- 14) a helyi önkormányzás joga,
- 15) a munkához való jog,
- 16) a pihenéshez való jog,
- 17) az egészséghez való jog,
- 18) a szociális biztonsághoz való jog,
- 19) a művelődéshez való jog.

Az alapvető állampolgári kötelezettségek

- 1) Hozzájárulás állami és közösségi feladatokhoz
- 2) Természeti erőforrások megőrzésének kötelessége
- 3) Jogszabályok betartásának kötelezettsége
- 4) Közösség érdekében végzett munkavégzés
- 5) Gondoskodási és tankötelezettség
- 6) Rászoruló szülő ellátása
- 7) Kárviselési és kártérítési kötelezettség a környezeti károkozásért)
- 8) Közteherviselés
- 9) Honvédelmi kötelezettség
- 10) Honvédelmi munkakötelezettség
- 11) Polgári védelmi kötelezettség
- 12) Anyagi szolgáltatási kötelezettség

A rendvédelmi feladatokat ellátó szervvel együttműködő állami és önkormányzati szervek és civil szervezetek feladatai, működése

A demokratikus állam működéséhez elengedhetetlen, hogy az alcímben megemlített szervezetek, közösen és együttműködve lássák el a részükre meghatározott feladatokat.

Az együttműködéssel érintett szervek két nagy csoportba sorolhatók. Egy részük a kötelező – jogszabályi – együttműködők köre, más részük a különböző fontos társadalmi részérdekeket lefedő együttműködések.

Szerven belüli együttműködés

Az általános rendőri feladatok ellátására létrehozott szerv nyilvántartásaiból a belső bűnmegelőzési és büntfelderítési feladatokat ellátó szerv, a terrorizmust elhárító szerv és az idegenrendészeti szerv – feladatainak teljesítéséhez – adatot kérhet.

Ha az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a terrorizmust elhárító szerv vagy a belső bűnmegelőzési és büntfelderítési feladatokat ellátó szerv feladatellátása során hatáskörébe nem tartozó bűncselekményre utaló, vagy személyi védelem ellátásával, Védelmi Program előkészítésével és végrehajtásával, illetve személyvédelmi és létesítménybiztosítási feladattal összefüggő információ birtokába jut, azt haladéktalanul köteles átadni a hatáskörrel rendelkező szervnek.

A személyvédelem során a Terrorelhárítási Központ vagy a Készenléti Rendőrség sajátos védelmi eszközökkel és módszerekkel gondoskodik Magyarország érdekei szempontjából

– a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről szóló kormányrendeletben meghatározott – különösen fontos személyek (védett személyek) életének, testi épségének biztonságáról.

A személyvédelmi feladatokat a Terrorelhárítási Központ vagy a Készenléti Rendőrség más szervekkel együttműködve végzi, melynek során gondoskodik a védett személyek ellen irányuló erőszakos cselekmények felderítéséről, megelőzéséről, megszakításáról.

Nemzetközi együttműködés

A rendőrséget a központi szerv képviseli a nemzetközi rendvédelmi szervezetekben, különösen a Bűnügyi Rendőrség Nemzetközi Szervezetében (Interpol), az Európai Rendőrségi Hivatalban (Europol), valamint – ha a miniszter másként nem rendelkezik – a két- és többoldalú nemzetközi szerződéseken alapuló rendészeti tárgyú nemzetközi kapcsolatokban.

Államon belüli, szervek közötti (külső) együttműködés

A belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv, a terrorizmust elhárító szerv, valamint az idegenrendészeti szerv - külön törvényben meghatározottak szerint - önállóan jogosultak a tevékenységükkel összefüggő feladatokat ellátó társszervekkel való együttműködésre, kapcsolattartásra, valamint e szervek nemzetközi szervezetei tevékenységében való közvetlen részvételre.

A rendőrség és a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság együttműködése

A védekezés megvalósítása a funkcionális szervek együttműködésével valósítható meg. Az együttműködés célja a védekezésben résztvevő valamennyi szervezet tevékenységének hely, idő és feladat szerinti összehangolása, a katasztrófa káros következményeinek megelőzése, következmények tovább terjedésének megakadályozása, csökkentése, a következmények felszámolása, illetve az eredeti helyzet visszaállítása.

A rendőrség és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal együttműködése

Az együttműködés célja a felek jogszabályban meghatározott feladatai – a bűncselekmények megelőzése és üldözése, különösen az állami bevételekkel összefüggő jogsértések elleni fellépés, az illegális migráció és az ahhoz kapcsolódó más jogellenes cselekmények, a szervezett bűnözés, illetve a feketegazdaság elleni küzdelem, a bűncselekményekkel okozott károk megtérülése érdekében végrehajtandó intézkedések – eredményes végrehajtásának elősegítése érdekében a közös feladatellátáshoz szükséges feltételrendszer megteremtése

Az együttműködés során:

- a) előzetesen egyeztetett módon és esetekben közösen hajtanak végre felderítési és fedett műveleti feladatokat;
- b) konkrét ügyekben nyomozási cselekményeket végeznek;
- c) a jogszabályok által meghatározott keretek között és feltételekkel közös nyomozó csoportot hoznak létre, ha azt a szakmai indokok szükségessé teszik; valamint
- d) összekötőket alkalmaznak.
- e) előre egyeztetett helyszíneken és időpontokban közös határforgalmi és mélységi ellenőrzési akciókat, valamint közös járőrszolgálatot szerveznek
- f) együttműködnek az illegális migráció és az ahhoz kapcsolódó más jogellenes cselekmények elleni hatósági fellépés hatékonyabbá tételéhez, valamint a körözött személyek és tárgyak felkutatásához szükséges intézkedések megtételében, feladatok meghatározásában és végrehajtásában.

A rendészeti területen végzett együttműködés során a határforgalom ellenőrzésével kapcsolatos feladatok hatékony ellátása érdekében kölcsönösen tájékoztatják egymást különösen, a határforgalmat befolyásoló körülményekről, a bekövetkezett határforgalmi eseményekről, a határátkelőhely rendjét befolyásoló körülményekről, jelenségekről, szolgálatszervezési kérdésekről, az államhatárt érintő, közös intézkedést igénylő feladatokról.

A rendőrség és a Büntetés-végrehajtási Szervezet együttműködése

A büntetés-végrehajtási szervezet a közrend és a közbiztonság, az élet- és vagyonbiztonság súlyos sérelme vagy annak közvetlen veszélye esetén, az intézkedésre jogosult rendvédelmi szerv kérésére - a büntetés-végrehajtás biztonságának a veszélyeztetése nélkül – segítséget nyújt a közrendvédelmi feladatok ellátásához.

Az együttműködés célja a büntetés-végrehajtási szerv és az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv számára jogszabályokban, közjogi szervezetszabályozó eszközökben meghatározott feladatok eredményes végrehajtásának elősegítése, valamint a rendelkezésre álló erők, eszközök, tapasztalatok egymás támogatása érdekében történő hatékonyabb felhasználása.

Az együttműködés alapja a feladatok végrehajtásának kölcsönös segítése az alapfeladatok ellátását nem veszélyeztető módon.

Az együttműködés területei:

- 1) elektronikus távfelügyeleti rendszer működtetése;
- 2) különleges jogrend bevezetéséből fakadó, katasztrófa, illetve katasztrófaveszély bekövetkezése esetén felmerülő, egészségügyi válsághelyzetben végrehajtandó, továbbá a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet bekövetkezéséhez köthető feladatok ellátása;

A Rendészeti tevékenységet végző állami, önkormányzati és civil szervezetek

Rendészeti tevékenységet végző állami szervek

- 1) a rendőrség
- 2) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv
- 3) a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok
- 4) a Büntetés-végrehajtási Szervezet
- 5) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal

Rendészeti tevékenységet végző állami, de nem fegyveres szervek

- 1) a Nemzeti Népegészségügyi Központ
- 2) a Nemzeti Közlekedési Hatóság
- 3) a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság
- 4) a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal

Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek

- 1) a természetvédelmi őr,
- 2) az erdészeti hatóság rendészeti feladatokat ellátó tagja,
- 3) a hegyőr,
- 4) a hivatásos vadász,
- 5) a rendészeti feladatokat ellátó erdészeti szakszemélyzet,
- 6) a rendészeti feladatokat ellátó jogosult erdészeti szakszemélyzet,
- 7) az állami halőr és a hivatásos halőr,
- 8) a közterület-felügyelő,
- 9) az önkormányzati természetvédelmi őr,
- 10) a mezőőr.

Rendészeti tevékenységet végző civil szervezetek

- Polgárőrség

Kötelezően együttműködő szervek

- 1) a rendőrség szervei:
  - a) általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv
  - b) a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv, azaz a Nemzeti Védelmi Szolgálat (NVSZ)
  - c) a terrorizmust elhárító szerv, azaz a Terrorelhárítási Központ (TEK)
  - d) az idegenrendészeti szerv, azaz az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (OIF)
- 2) más rendvédelmi szervek (katasztrófavédelem, büntetés-végrehajtás, polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, Országgyűlési Őrség),
- 3) az ügyészségek,
- 4) a bíróságok,
- 5) a kormányhivatalok és a járási hivatalok,
- 6) az önkormányzatok,
- 7) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal,
- 8) a Magyar Honvédség,
- 9) a rendészeti feladatot ellátók (pl. közterület-felügyeletek),
- 10) az Országos Polgárőr Szövetség stb.

Társadalmi részérdekeket lefedő együttműködők

- 1) a kamarák (vadász stb.),
- 2) a vagyónvédelmi szervezetek,
- 3) az áldozatvédelmi szervezetek,
- 4) a környezetvédelmi szervezetek,
- 5) a turisztikai szervezetek stb.

Az Európai Unió intézményei és Magyarország kapcsolata az uniós intézményekkel

Az Európai Unió intézményei sajátos rendszerben működnek, amely egyszerre viseli magán a kormányközi együttműködés és az egyes tagállamok feletti szupranacionális működés jegyeit. Ennek megfelelően bizonyos intézmények működését a kormányközi együttműködés befolyásolja inkább, így az Európai Tanács, amely az egyes tagállamok állam- és kormányfőit, valamint a Tanács, amely a miniszteri szintű képviselőket tömöríti, érvényre juttatva a tagállami

érdekeket. Ezzel szemben a tagállamok feletti működés egyértelmű az unió érdekeit érvényre juttató Európai Bizottság, a közvetlenül az uniós polgárok által választott Európai Parlament, a pénzügyi ellenőrzésért felelős Európai Számvevőszék, valamint az uniós jog egységes alkalmazásáért és értelmezéséért felelős Európai Unió Bírósága esetén. A Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER), melynek része az Európai Központi Bank (EKB), alappillére a monetáris együttműködés és közös pénznemként az euró.

Az említett intézmények mellett az unió egyéb szervekkel és hivatalokkal is rendelkezik: az Európai Parlamentet, a Tanácsot és a Bizottságot tanácsadói minőségben segíti a Gazdasági és Szociális Bizottság (GSZB), valamint a Régiók Bizottsága.

Az Európai Unió intézményei az EUMSZ VI. rész I. cím 1. fejezete alapján a következők:

- 1) Európai Parlament,
- 2) Európai Tanács,
- 3) Európai Unió Tanácsa,
- 4) Európai Bizottság,
- 5) Európai Unió Bírósága,
- 6) Európai Számvevőszék,
- 7) Európai Központi Bank (a Központi Bankok Európai Rendszerének részeként).

Az egyes intézmények a Szerződésekben rájuk ruházott hatáskörök határain belül, az ott meghatározott eljárások, feltételek és célok szerint járnak el. Az intézmények jóhiszeműen és kölcsönösen együttműködnek egymással. Az Európai Parlamentet, az Európai Tanácsot és az Európai Bizottságot a Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága segíti, tanácsadói minőségben.

Pénzügyintézetek: Európai Beruházási Bank, Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank, Európai Központi Bankok rendszere (amelyet az európai Központi Bank és a tagállamok központi bankjai alkotnak).

Magyarország 1994. április 1-jén kérte hivatalosan felvételét az Európai Unióba. A magyar csatlakozási tárgyalás 1998. márciusától 2002 decemberéig tartott tárgyalásokat 2002 decemberében, a Koppenhágában tartott Európai Tanács ülésen zárták le.

2003. április 12-én Magyarországon népszavazást tartottak az EU-tagságról, amelyen a résztvevők 83,76%-a igennel szavazott – a választásra jogosultak 45,62%-ának részvétele mellett. A 2003. április 16-i athéni csúcsertekezleten Medgyessy Péter miniszterelnök kilenc

másik csatlakozó ország vezetőjével együtt aláírta a Csatlakozási Szerződést, amely 2004. május 1-jén lépett hatályba.

Tagállamként az EU-hoz csatlakozó Magyarországnak új kormányzati koordinációs rendszert kellett kialakítania EU-politikájának zökkenőmentes bonyolítása érdekében. Egy tagállam kettős szintű kormányzásban vesz részt: kormányozza országát és részt vesz az Európai Unió kormányzásában.

Az európai kormányzás hazai központja az Európai Koordinációs Tárcaközi Bizottság (EKTB), amely a csatlakozás óta biztosítja Magyarország részvételét az Európai Unió kormányzásában. Feladatai közé tartozik az Európai Unió intézményeiben, elsősorban a Tanács különböző fórumain és az Európai Bíróság elé kerülő ügyekben képviselendő magyar álláspont kialakítása, valamint az Országgyűléssel folytatott egyeztetési eljárás tárgyalási álláspontjainak előkészítése. Ezekon kívül a testület megtárgyal minden olyan releváns, a hazai EU-tagsággal és az EU kormányzásával kapcsolatos témát, amelyben magyar álláspont kialakítása szükséges: a kötelezettségszegési eljárásokkal kapcsolatos kérdéseket, az egyes EU ügynökségek, szakmai intézetek vezetői kinevezéseire vonatkozó javaslatokat, azok elhelyezésével, a vonatkozó magyar pályázatokkal kapcsolatos előterjesztéseket stb. Az EKTB üléseit a szakértői csoportok készítik elő, melyeket az adott területért felelős tárcák vezetnek. Az EKTB résztvevői helyettes államtitkárok, akik a közigazgatási államtitkári értekezlethez s végső soron a Kormányhoz terjesztik fel javaslatukat.

Magyarország társadalmi és gazdasági folyamatai: Magyarország társadalmi rétegződése (nem, kor, életmód, kisebbségek stb. szerint), különös tekintettel a szolgálati hely szerinti területre

Magyarország társadalmi folyamatai

A rendszerváltás utáni Magyarország társadalmi folyamatainak jellemzése és értékelése igen összetett feladat, továbbá figyelemmel kell lenni arra is, hogy egyes folyamatok, jelenségek értelmezése során a világnézeti és politikai nézetek is ütközhetnek – gondoljunk csak pl. az abortusz körüli vitákra. Emiatt a társadalom kutatására vállalkozó elemzőnek mindig arra kell törekednie, hogy vizsgálata során empirikus, vagyis tapasztalati úton megszerzett adatokra, tényekre és statisztikákra támaszkodjon.

Egy-egy társadalom vizsgálatakor alapvető kérdés a népesség száma, összetétele és az azokat meghatározó népesedési folyamatok (így a születések, házasságkötések, válások, halálozások, külső és belső vándorlások) ismerete – e kérdésekkel foglalkozik a demográfia.¹

A mai magyar társadalom népesedési tendenciái már a szocializmus utolsó éveiben kialakultak. Hazánk népessége 1981 óta folyamatosan fogy: az 1980-as 10,7 milliós népességcsúcshoz képest 2015-re 9,85 millióra csökkent.² A csökkenés magyarázatára számos tényezőt lehet említeni: az 1989-1990-es politikai rendszerváltást követő gazdasági és társadalmi átalakulás következményeit, a népesség bizonyos csoportjainak megváltozott demográfiai magatartását, a gyermekekkel kapcsolatos közgondolkodás és a nők szerepfelfogásának átalakulását. A kedvezőtlen folyamatokat mérséklő, megfordító, kormányokon átívelő, átfogó és tartós népesedéspolitikai kidolgozására sem került sor.

A fogyás oka egyrészt az élveszületések számának folyamatos csökkenése, másrészt a halálozások magas száma. Számokat tekintve látványos az elmúlt évtizedek visszaesése: míg az ötvenes években, a Ratkó-korszakban³ évente megközelítőleg 200 ezer újszülött jött világra; a '70-es évek közepén – mikor a „Ratkó gyermekek” szülőképes korba kerültek – is 170-180 ezer csecsemő született, addig a rendszerváltás éveiben csak 120 ezer újszülött, az ezredforduló éveiben 95-97 ezer, 2013-ben már csak 88 ezer csecsemő jött világra! A népességfogyást jól szemlélteti a teljes termékenységi arányszám alakulása (a szülőképes korú női népességre jutó születések átlaga) is: 1990-ben ez még 1,84 volt, 2013-ra 1,34-re csökkent. Pusztán a társadalmi reprodukcióhoz, vagyis azonos népességszám fenntartásához arra lenne szükség, hogy száz nő az élete folyamán 210 gyereknek adjon életet, ám ez a mutató hazánkban 2013-ban, mint lájuk csak 134 volt! A kutatások rámutatnak, hogy a kilencvenes évek végétől Magyarországon is kezdett általánossá válni „a késői házasság és alacsony termékenység” nyugat-európai mintája.⁴ A népesség alakulásának folyamatait látványosan követhetjük Magyarország korfáján. (1. számú ábra)

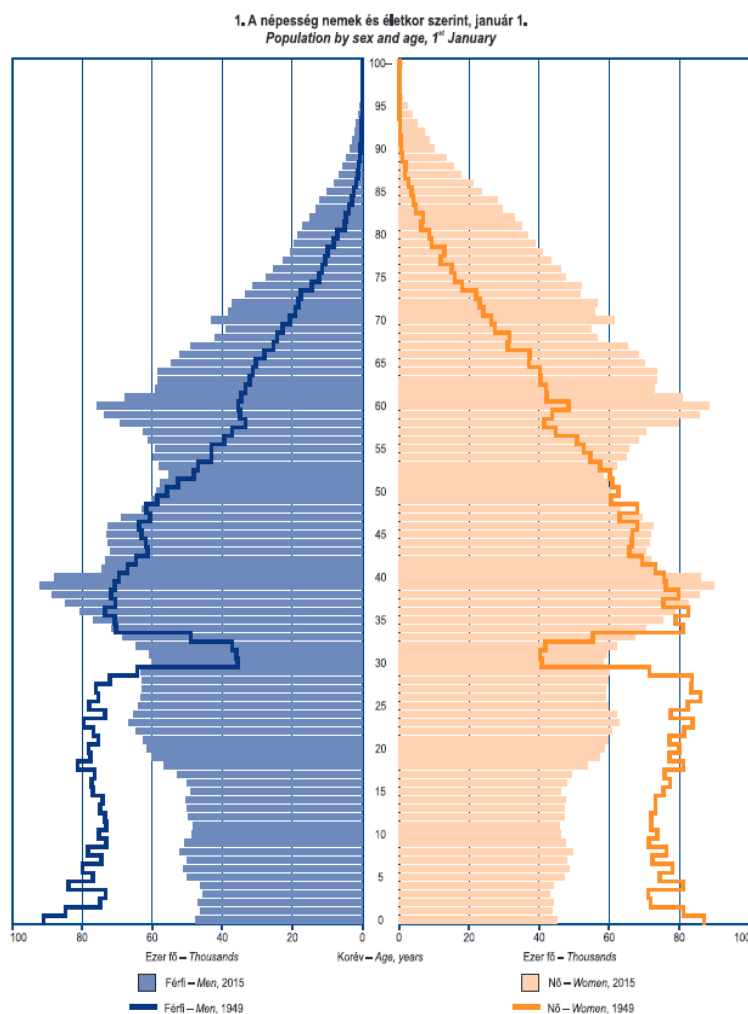
---

¹ Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába, Osiris Kiadó, Budapest, 2006

² KSH: Népeség, népmozgalom - http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_wdsd001a.html - a letöltés ideje 2016. október 12.

³ A korszak Ratkó Anna népjóléti, majd egészségügyi miniszterrel kapta a nevét, legjelentősebb intézkedése az abortusztilalom bevezetése; a korszak jellemző jelszava az „Asszonynak szülni kötelesség, lánynak szülni dicsőség!” volt. Demográfiai eredménye az a több mint 1 millió fő, aki a 1950-és 1956 között született.

⁴ Spéder Zsolt: Mintaváltás közben. A gyermekvállalás időzítése az életútban, különös tekintettel a szülő nők iskolai végzettségére és párkapcsolati státusára. Demográfia, 2006. 2–3. sz. 113–148. o.

1. ábra - Magyarország korfája - 1949-2015 Népesség nemek és életkorok szerint

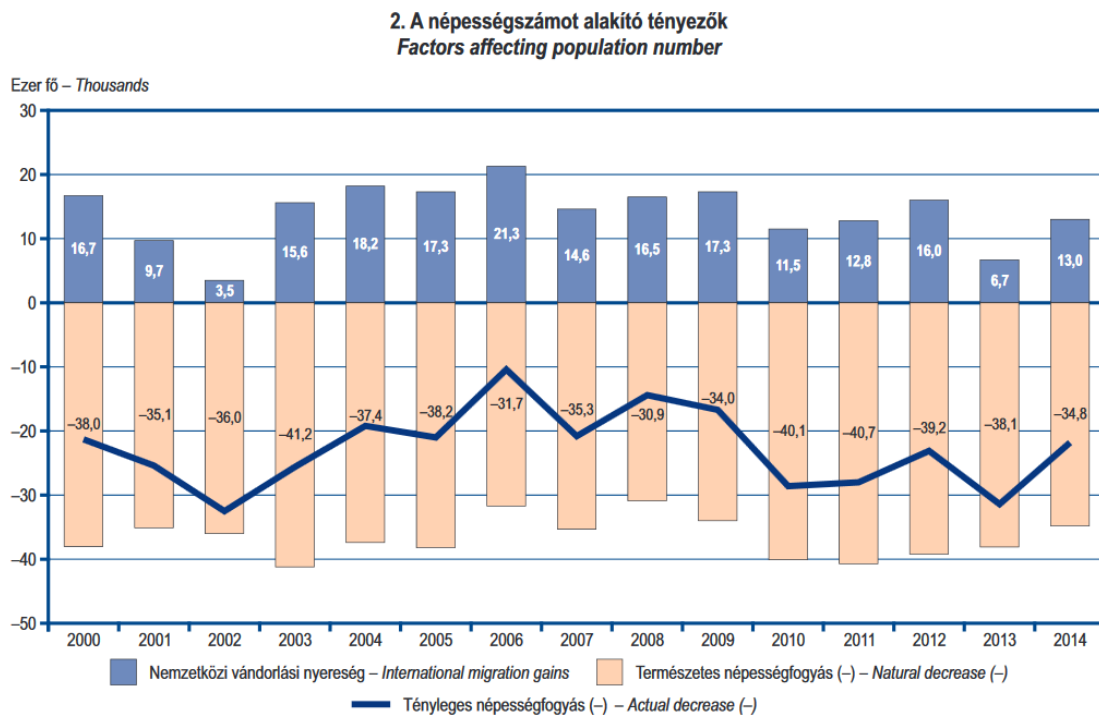
Forrás: Magyar statisztikai évkönyv, 2014

A népességcsökkenés másik oka a magas halálozási arányszám: a rendszerváltás körül 1000 lakosra 14 haláleset jutott, az ezredforduló évei óta 13,5-12,8 halálozás körül ingadozik ez az érték, vagyis az elmúlt évtizedekben minden évben 130-140 ezer emberrel csökkent az ország lakossága. A fenti statisztikákból adódó természetes fogyás az elmúlt évtizedekben 35-40 ezer körül ingadozott, másképpen: évente megközelítőleg egy kisvárosnyi embert veszít Magyarország! Szemben a régebbi időszakokkal, amikor nagy arányban haltak meg csecsemők és gyermekek, a halálozások súlypontja napjainkra a felnőtt-, illetve öregkorra tolódott át. Magyarországon napjainkban a csecsemőhalandóság európai összehasonlításban is nagyon kedvező értéket mutat: 2013-ban 1000 újszülött közül „csak” 5 hunyt el egyéves kora előtt, ami az 1950-es évek 60-70, az 1970-es évek 30 körüli, és a rendszerváltás időszakának 15 körüli értékét ismerve igazán figyelemre méltó.⁵ A halálokokat vizsgálva kijelenthető, hogy

⁵ KSH: Népesség, népmozgalom - http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_wdsd001a.html - a letöltés ideje 2016. október 12.

napjainkban a keringési rendszer okozta halálozások teszi ki az összes halálesetek több mint felét, a különböző daganatos betegségek pedig a halálesetek mintegy negyedéért felelős. Az erőszakos halálokokat vizsgálva az utóbbi években öröndetes tendenciának lehetünk tanúi: míg 1995-ben 300-at is meghaladta az emberölések száma, addig 2014-ben ez a szám „csak” 127 volt.⁶ Az öngyilkosságok száma szintén csökkenő tendenciát mutat: míg a nyolcvanas évek elején közel ötezren választották a „meghívott halált”, 2014-ben ez a szám 1870 volt.

A népességfogyást ugyanakkor némileg mérsékelte a nemzetközi be- és a kivándorlások 2009-ig fennálló pozitív egyenlege. Ebben az évben a halálozások száma 33.900 fővel haladta meg a születéseket, ám a csökkenés mégis csak 18.000 fő volt, ugyanis a vándorlási egyenleg 15 900 fős többletet mutatott! 1990 és 2006 között megközelítőleg 200 ezer fővel gyarapodott az ország lakosainak a száma. A bevándorlók döntő többsége Romániából, Ukrajnából és Jugoszlávia utódállamaiból érkezett, és zömmel 20 és 40 év közötti magyar nemzetiségű felnőtt volt.⁷ A 2008-tól kezdődő világgazdasági krízis és recesszió jelentősen erősítette a kivándorlási hajlandóságot, sőt a környező országok magyar népessége számára sem az elsődleges migrációs célpont Magyarország.

2. ábra – A népességszámot alakító tényezők

Forrás: Magyar statisztikai évkönyv, 2014

⁶ KSH: Magyar statisztikai évkönyv, 2014: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/evkonyv/evkonyv_2014.pdf - a letöltés ideje 2016. október 12.

⁷ Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században, Osiris Kiadó, Budapest, 2006, 409. o.

A fent említett, már évtizedek óta zajló kedvezőtlen demográfiai tendenciák miatt Magyarország lakossága – ahogy a legtöbb európai országban is – elöregedett. Ez szemléltethető az átlagéletkor emelkedésén is: 1990-ben a férfiaké 37,6 a nőké pedig 39 év volt. 2011-re ez a férfiak esetében 39,3 évre, a nők esetében pedig 43,5 évre emelkedett. A 15 évesnél fiatalabb gyermeknépességhez viszonyítva az ennél idősebbek hányada jelentősen nőtt. A 65 év feletti lakosság 1990 és 2005 között 13%-ról 16,5%-ra emelkedett, miközben a 14 éven aluliak aránya 20%-ról 16,8%-ra csökkent.⁸ A kormegoszlás területi különbségeit vizsgálva kiemelhető, hogy Budapest népessége a legidősebb, az itt élők 22 százaléka volt 60 éves vagy ennél idősebb, a vidéki városok esetében a népesség 18 %-a, a községekben pedig 21 %-a tartozott az idős korosztályok tagjai közé. A leginkább „elöregedett” megye Békés és Heves, a „legfiatalabb” pedig Fejér és Komárom-Esztergom megye. A megyék közül Szabolcs-Szatmár-Bereg megye népességének a korösszetétele a legkedvezőbb a gyermekkorúak magas és az öregkorúak igen alacsony aránya következtében. A társadalom folyamatos elöregedésével a nyugdíjas és időskorúak helyzete jelentős és rendszeres törődést igénylő demográfiai és szociálpolitikai kérdéssé vált.⁹ A születéskor várható élettartam ugyanakkor folyamatosan növekszik hazánkban: 1990-ben a nők 73, a férfiak 65 évre számíthattak átlagosan, addig ez az átlagérték 2015-re a nők esetében 78, a férfiak esetében pedig 72 évre növekedett – bár e tendencia örömdetes, az értékek a nyugati, uniós országok hasonló értékeitől még elmaradnak.¹⁰

A nemek szerinti megoszlásban az elmúlt évtizedekben állandósult, és egyre látványosabb a nőtöbblet: míg 1980-ban 1000 férfira 1062, 2008-ban már 1107 nő jutott. E jelenség hátterében a férfiak magasabb halandósága húzódik meg, ami a középkorú és idősebb korcsoportokban igazán jelentős. A nőtöbblet Budapesten a legmagasabb: itt 1,164, a vidéki városokban 1,086, a községekben 1,051 volt ugyanez a mutató. A különbséget alapvetően az okozta, hogy a főváros népessége elöregedettebb, mint a vidéki városoké vagy a községeké.¹¹

Hazánk lakossága nemzetiségi szempontból közel homogénnek tekinthető, ugyanakkor a magyar jogrendszer elismeri és oltalmazza a Magyarország területén élő 13 nemzetiség jogait. Az erről szóló jogszabály szerint a nemzetiség olyan kisebbségi népcsoport, melynek saját nyelve, kultúrája és hagyományai különbözteti meg lakosság többi részétől.¹² A törvény értelmében nemzetiségnek minősül: a bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény,

⁸ Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században, Osiris Kiadó, Budapest, 2006, 409. o.

⁹ Valuch Tibor: A jelenkori magyar társadalom, Osiris Kiadó, Budapest, 2015, 45. o.

¹⁰ KSH: Népesség, népmozgalom - http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_wdsd001a.html - a letöltés ideje 2016. október 12.

¹¹ Valuch Tibor: A jelenkori magyar társadalom, Osiris Kiadó, Budapest, 2015, 48 o.

¹² 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól

a roma, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán. A népszámlálások – önbevalláson alapuló – nemzetiségre vonatkozó adatait, az alábbi táblázat szemlélteti:

Nemzetiség	1990	2001	2011
Népesség	10 374 823	10 198 315	9 937 628
Ebből:			
Magyar	10 142 072	9 416 045	9 314 029
Hazai nemzetiségek			
Bolgár	n. a.	1358	3556
Cigány (roma)	142 683	189 984	308 957
Görög	n. a.	2 509	3 916
Horvát	13 570	15 597	23 561
Lengyel	n. a.	2 962	5 730
Német	30 824	62 105	131 951
Örmény	n. a.	620	3 293
Román	10 740	7 995	26 345
Ruszin	n. a.	1 098	3 323
Szerb	2 905	3 816	7 210
Szlovák	10 459	17 693	29 647
Szlovén	1 930	3 025	2 385
Ukrán	n. a.	5 070	5 633

3. ábra - Magyarország népessége nemzetiség szerint 1990 és 2011 között

Forrás: Valuch Tibor: A jelenkori magyar társadalom, Osiris Kiadó, Budapest, 2015

A 2001-es népszámlálás nyelvismeretre vonatkozó adataiból kiderült, hogy a lakosság majdnem teljes egésze (tehát a hazai kisebbségek tagjai is) valamilyen formában megjelölte a magyar nyelvet, mint használt, beszélt nyelvet – vagyis a hazai kisebbségeke a kétnyelvűség jellemző.

Mivel a különféle foglalkoztatási, demográfiai, oktatási jellemzők az egyes nemzetiségi, nyelvi csoportok körében – a cigányok (romák) kivételével – általában nem mutatnak domináns eltérést az országos átlagot meghatározó magyarokétól, ezért részletesebben csak a cigányság jellemzőit mutatjuk be röviden.¹³

A cigányság a magyar társadalom legnagyobb létszámú etnikai csoportjává vált az elmúlt évtizedekben. A statisztikai és népszámlálási adatok mellett léteznek további felmérések is, melyek azt tekintik cigánynak, „akit a nem cigány közösség tagjai származása, a hagyományokhoz és a tradíciókhoz való ragaszkodása és nem utolsósorban életmódja alapján

¹³ Valuch Tibor: A jelenkori magyar társadalom, Osiris Kiadó, Budapest, 2015, 76.o.

cigánynak tekintenek...”¹⁴ Ez a definíció vitathatósága ellenére is a társadalomkutatók széles körében használt. A cigány etnikumhoz tartozók a népesség egészének átlagánál hátrányosabb helyzetben vannak. Ennek okai: az iskolázottság hiányosságai, a szakképzetlenek magas aránya, az állandó munkahellyel rendelkezők alacsony száma.¹⁵

Demográfiai jellemzőit tekintve a cigány népesség száma folyamatosan növekedett, noha ez mérséklődő ütemet mutatott az ezredforduló idején. A cigánycsaládok gyermekszáma magasabb, de a halálozások száma és aránya sokkal magasabb, mint a többségi társadalomban. A korösszetételt vizsgálva a cigányság tehát fiatalabb, átlagéletkora alacsonyabb, mint az ország lakosságáé.¹⁶ Míg a magyar anyanyelvűeknél a 15 év alattiak aránya 16%, addig a cigányság körében ez 29% volt. Ezzel szemben az 65 év feletti aránya az előbbieknél 20%, az utóbbiaknál mindössze 6%-ot tesz ki. Az iskolázottsági szint a cigányság körében igen alacsony: a 7 éves és idősebb népesség közel 60 százaléka az általános iskola 8. évfolyamát sem végezte el. Alig több mint egyharmaduk tett eleget a kötelező 8 évfolyam elvégzésének, és mindössze 1,5 százalékuknak van érettségije vagy annál magasabb végzettsége.¹⁷ Az eltartottak aránya a cigányok körében a legmagasabb. Míg a Kádár-korszak utolsó évtizedeiben a munkaképes korú romák 62%-a dolgozott rendszeresen, addig ez az arány 1993-ra 22%-ra csökkent, s érdemben ez azóta sem változott. A munkahelyek tartós elvesztéséből és alulképzettségükből következett, hogy a cigány lakosság túlnyomó többsége tartósan a társadalom legszegényebb alsó harmadában, vagyis a másfél millióra tehető szegények csoportján belül helyezkedett el.¹⁸ A cigányság társadalmi helyzetéből fakadó problémák megszüntetése a magyar társadalom egyik igen komoly kérdése, melynek kezelésére számos kormányzati intézkedés született az elmúlt időszakban.

A társadalom osztályszerkezetének és rétegződésének vizsgálata igen komoly szociológiai kérdéskör, ezért itt csak a téma vázlatos bemutatására vállalkozhatunk, Romsics Ignác nyomán.¹⁹

A rendszerváltás után folytatódott a lakosság foglalkozási struktúrájának évtizedek óta tartó átalakulása, melynek során a mezőgazdaságból élők száma jelentősen -, az iparban foglalkoztatottak száma pedig kismértékben csökkent, ugyanakkor a különböző szolgáltató ágazatokban dolgozók száma jelentősen növekedett - 2000-re ez elérte a 60%-ot; vagyis ipari társadalomból erre az időre a magyar is posztindusztriális társadalommá alakult. Az aktív

---

¹⁴ Mészáros Árpád – Fóti János: A cigány népesség jellemzői Magyarországon. Statisztikai Szemle, 1996. 11. sz. 908–999. o.

¹⁵ Valuch Tibor: A jelenkori magyar társadalom, Osiris Kiadó, Budapest, 2015, 84. o

¹⁶ Valuch Tibor: A jelenkori magyar társadalom, Osiris Kiadó, Budapest, 2015, 84. o

¹⁷ Valuch Tibor: A jelenkori magyar társadalom, Osiris Kiadó, Budapest, 2015, 76. o

¹⁸ Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században, Osiris Kiadó, Budapest, 2006, 412.o.

¹⁹ Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században, Osiris Kiadó, Budapest, 2006, 409.o.

keresők körében emelkedett a szellemi foglalkozásúak aránya, a fizikai foglalkozásúaké pedig csökkent; a gazdaság magánosítása következtében erőteljesen nőtt a vállalkozók aránya is. A fizikai foglalkozásúakon belül csökkent a mezőgazdasági munkások aránya, míg a szakképzett és szakképzetlen ipari és egyéb nem mezőgazdasági munkások aránya érdemben nem változott. A dolgozók foglalkozásszerkezeti megoszlását a családok osztályszerkezete is tükrözte. A társadalmi piramis talapzatát 2005-ben a fizikai munkából élők és a fizikai munkásként nyugdíjba vonult idős emberek alkották. Ők tették ki a családok csaknem 60%-át. Az alsó vezetői, csoportvezetői, művezetői, illetve egyéb szellemi, szolgáltatói és kereskedői munkát végző – nagyrészt érettségizett – családfők és családtagjaik együttesen mintegy 15%-os reprezentációt értek el. A középrétegek másik nagy csoportját az ipari, kereskedelmi és mezőgazdasági kisvállalkozók alkották – ebbe a körbe a családok 10%-a tartozott. A felsőfokú végzettségű és középvezetőként vagy beosztottként dolgozó – részben már nyugdíjas – értelmiségi családok az összes háztartás 13%-át adták. A társadalmi piramis csúcsán a nagyvállalkozók, „topmenedzserek”, vezető értelmiségiek, továbbá a szabadfoglalkozású diplomások (ügyvédek, orvosok) krémje helyezkedett el – ebbe a szűk elitcsoportba a családok 3-4%-a tartozott.

Vallási szempontból a magyar társadalom igen heterogén képet mutat, ugyanakkor az elvilágiasodásnak a szocialista korszakban kialakult trendje folytatódott. A 2011-es népszámlálás adatai szerint a népesség 39%-a vallotta magát római katolikusnak, 11 %-a reformátusnak, mintegy 2-2 % volt az evangélikusok és a görög katolikusok aránya, a többi felekezethez tartozók egyike sem haladta meg a 0,3%-t; ugyanakkor vallási közösséghez, felekezethez nem tartozónak vallotta magát a népesség 18,2 %-a, és nem kívánt válaszolni a 27,2%.²⁰ A vallásosság kérdésével foglalkozó kutatások alapján megállapítható, hogy hazánkban strukturális változás történt a vallásosság területén. Egyaránt csökkent a nem hívők és a vallásukat rendszeresen gyakorlók aránya, miközben jelentősen emelkedett az önmagukat a „maguk módján” vallásosnak tartók száma és aránya. Mindez a hagyományos vallásosság háttérbe szorulása mellett a transzcendencia iránti igény növekedését is mutatja.²¹ A hagyományos vallásosságnak – bár visszaszorulása és átstrukturálódása korjelenség – továbbra is jelentős szerepe van nemcsak az egyén szocializációjában, de az egyházak társadalmi szerepvállalásában is, mint az oktatás, a betegápolás vagy szociális feladatok. Kijelenthető

²⁰ KSH: 2011. Évi Népszámlálás – 10. Vallás, felekezet, 2014 - http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_10_2011.pdf - a letöltés ideje 2016. október 12.

²¹ Székely András: A vallásosság alakulása Magyarországon 1995–2006 között. A vallásosság összefüggései a gyermekszámmal. Vallásosság és lelki állapot. In Kopp Mária (szerk.): Magyar lelkiállapot 2008. Esélyerősítés és életminőség a mai magyar társadalomban. Budapest, 2008, Semmelweis Kiadó, 373–381. o.

továbbá, hogy a magyar társadalom keresztény alapjai még a nem vallásosak életére is hatással vannak, gondoljunk csak a mindenki által követett társadalmi normák egyházi eredetére, vagy a hazai ünnepek vallásos eredetére.

Magyarország gazdasági infrastruktúrája (közszolgáltatások, pénzügyi és bankrendszer, oktatási rendszer, civil szervezetek)

Az infrastruktúra feladata, hogy alapvetően biztosítsa egy adott ország gazdaságának normális működését, vagyis a termelést, a fogyasztást és az elosztás folyamatát a gazdaság mindenkori fejlettségének megfelelő szellemi és technikai színvonalon. Nélkülözhetetlen szerepet tölt be a bővített újtermelés biztosításában, valamint a lakosság életkörülményeinek javításában, a területi különbségek csökkentésében. Az infrastruktúra létrehozásában és működtetésében a társadalom egésze érdekelt: az állam, hazai és külföldi vállalkozások, intézmények, önkormányzatok, valamint a lakosság.

Összefoglalva, az infrastruktúra azon létesítmények, hálózatok, intézmények összessége, melyek kiszolgálják a termelés- elosztás- fogyasztás folyamatát, illetve biztosítják a lakosság ellátását (egészségügy, oktatás, sport, kultúra).

Az infrastruktúra fejlődését meghatározó keretfeltételek: piaci viszonyok kiépülése, határok kinyílása, jövedelmi pozíciók átrendeződése, technikai és technológiai fejlődés, a környezettudatos életmód terjedése, a lakosság számának változása (csökkenés, szuburbanizáció), integrációs folyamat előrehaladása.

Az Európai Bizottság 2016. évi országjelentése alapján Magyarország kiegyensúlyozott, noha továbbra is viszonylag mérsékelt növekedési pályán halad, fokozatosan csökkentve makrogazdasági egyensúlyhiányát.

Magyarország összességében némi haladást ért el a 2015. évi országspecifikus ajánlások végrehajtásában. Az adózás területén némi haladást jelentett a hitelintézetek különadójának jelentős csökkentése. Jelentős haladást jelentett az adócsalás elleni szakpolitikai intézkedések bevezetése. Ezzel egy időben korlátozott mértékű haladás volt megfigyelhető az alacsony keresetűek magas adóterhének csökkentése és az adóigazgatás hatékonyságának javítása terén is. Nem történt azonban haladás a tekintetben, hogy a költségvetési erőforrásokat a közmunkaprogram helyett az aktív munkaerő-piaci intézkedésekre fordítsák, illetve hogy javítsák a szociális és az álláskereső ellátások megfelelőségét és lefedettségét. Korlátozott volt továbbá a haladás a hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztathatóságának javítása – főként az

inkluzív többségi oktatásban való részvételének fokozása – terén. A gazdaságpolitika színvonala összességében javult, de e tekintetben fennállnak még fontos kihívások.

Magyarországon a válság kezdetekor a magánszektor adósságállománya meglehetősen magas volt, és főként devizahitelekből állt, de az ország e téren jelentős előrelépést ért el. A magánszektor adósságállománya a GDP 117 %-át kitevő 2009. évi csúcstértékről 2014-ig 91 %-ra csökkent, noha ennek elkerülhetetlen következménye volt, hogy a magánszektorbeli hitelezés folyamatos csökkenése a beruházásokat is fékezte. 2015-ben azonban a lakossági hitelezés már az élénkülés jeleit mutatta, noha a vállalati szektorban még várni kell a hasonló fordulatra. A háztartások devizaalapú hiteleinek forintosítása véget vetett az egyik legnagyobb rendszerszintű kockázatnak. A javuló gazdasági környezetnek és a bankokkal szembeni adópolitika enyhülésének köszönhetően kezd helyreállni a bankszektor nyereségessége. A bankok ugyanakkor megfelelő tőkeellátottságuk és jó likviditásuk ellenére továbbra is óvatosan hiteleznek. A jövőben fő kihívásként biztosítani kell a nemteljesítő hitelek magas arányának csökkentését és a magánszektor piaci hitelezésének egészséges mértékű növekedését.

A bankszféra kiigazításai

Az elmúlt évben csökkent a bankrendszer sérülékenysége. A háztartások devizahiteleinek átváltása gyökeres változást jelentett. Ezáltal elhárult a devizakitettségből eredő legnagyobb rendszerszintű kockázat. A működési környezet stabilizációjának köszönhetően javultak az ágazat eredményei. Javult az ország gazdasági teljesítménye, illetve visszafogottabbá vált a bankrendszer szakpolitikai befolyásolása és adóztatása. Mindazonáltal 2015-ben a bankok tevékenysége átlagos volt, nagy óvatosságot és csekély kockázatvállalási hajlandóságot tanúsítottak, ami hátráltatta a piaci alapú vállalati hitelezést. Ebben a szakaszban a legfontosabb feladatok a következők: a piaci hitelezés újbóli elindítása; a behajthatatlan adósságok kérdésének megoldása; a bankok nyereségességének egy szintre hozása a regionális átlagokkal. Ennek megoldása elősegítheti a növekedést és a magyar gazdaság felzárkózási potenciálját.

A gazdasági folyamatok alakulása 2022-ig

2017-ben a magyar gazdaság teljesítménye ismét nagyobb lendületet vett, a növekedéshez egyre több tényező járult hozzá. A háztartások pénzügyi helyzete tovább javult, ami magas szinten tartotta a szolgáltató szektor teljesítményét meghatározó belső keresletet. A beruházások újból emelkedtek, ezzel és az ingatlanpiac fellendülésével összefüggésben az építőipar is kiemelkedően bővült. Mindezek eredményeként 2018-ban a GDP volumene a

rendszerátvitel óta mért legnagyobb mértékben, 5,4%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. 2019-ben az egyre kedvezőtlenebbé váló nemzetközi környezet ellenére is jelentősen, 4,6%-kal bővült a magyar gazdaság. A növekedéshez a nemzetgazdaság csaknem mindegyik területe hozzájárult. Az iparnak jelentős lökést adott a három év után újból dinamizálódó járműgyártás. Emellett az építőipar és a piaci alapú szolgáltatások jó teljesítményét alakító folyamatok fennmaradtak: a beruházások és a háztartások fogyasztásának volumene tovább növekedtek.

A kedvező folyamatoknak az új koronavírus okozta járvány márciusi begyűrűzése véget vetett. 2020 I. negyedévében még emelkedett a GDP volumene, ám ennek üteme (2,1%) számottevően veszített a lendületéből. A korlátozó intézkedések a járvány első, márciustól júniusig tartó hulláma alatt voltak a legszigorúbbak, így a pandémia leginkább a II. negyedévi teljesítményt vetette vissza, az elmúlt közel 25 évben nem tapasztalt mértékű csökkenést (–13%) okozva. Az év végén tetőző, az első hullámnál súlyosabb (több megbetegedéssel és elhunyttal járó) második hullám idején a járvány negatív gazdasági hatásai kisebb mértékűek voltak.

Összességében a pandémia miatt 2020-ban a GDP volumene 5,0%-kal elmaradt az előző évitől. Ez azt jelentette, hogy a gazdaság teljesítménye lényegében a 2018. évi szintnek felelt meg. A járvány miatti recesszió több szempontból különbözött egy klasszikus gazdasági válságtól, hiszen nem valamilyen piaci zavar okozta. Ebből adódóan a 2020. évi gazdasági folyamatok sem folytatásai, sem következményei nem voltak a korábbi években történeteknek, a visszaesés hirtelen, sokszerűen következett be. A gazdaság szinte mindegyik területe letért eredeti pályájáról, egyes ágazatokat pedig lényegében hibernáltak az egészség védelmében hozott rendkívüli intézkedések. A korlátozások enyhítésével a gazdaság is élénkült, bizonyos területeken (például az iparban) egyre inkább érvényesültek a járvány előtti folyamatok. Több ágazatban (például a turizmusban, a szórakoztatóiparban, a személyszállításban) azonban a hibernáció, a járvány hatása elhúzódott.²²

2022 I–III. negyedévében a magyar gazdaság teljesítménye (a kiigazítás nélküli adatok szerint) 6,1%-kal nagyobb volt, mint az előző év azonos időszakában. Hazánkban is érvényesült az a tendencia, hogy negyedévről negyedévre kisebb lett a növekedés mértéke, és – több uniós tagállamhoz hasonlóan – a III. negyedévben a GDP volumene már elmaradt a II. negyedévitől. A felhasználási oldalon a háztartások tényleges fogyasztásának volumene 7,9%-kal nagyobb volt, mint 2021 I–III. negyedévében, számottevően hozzájárulva a gazdasági növekedéshez. A fogyasztásnak jelentős lökést adtak az év elején folyósított többletforrások, az szjaviszatérítés és a 13. havi nyugdíj kifizetése. Az infláció felpörgésével azonban a háztartások pénzügyi

---

²² Magyar statisztikai évkönyv, 2020., Központi Statisztikai Hivatal, 2021. A letöltés ideje: 2023. február 7.

mozgástere is szűkült, a III. negyedévben már a korábbiaknál kisebb mértékben nőtt a fogyasztás volumene. A háztartásokénál jóval kisebb súlyú közösségi fogyasztás az I. negyedévben emelkedett az egy évvel korábbihoz képest, a II. és a III. negyedévben viszont kissé mérséklődött, amiben az állami kiadáscsökkentő lépések is szerepet játszottak.

A beruházási aktivitástól függő bruttó állóeszköz-felhalmozás volumene 6,4%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A felhalmozás jelentős részét lefedő beruházások⁴ esetében 2022 I–III. negyedévében folytatódott a 2021 II. negyedévében kezdődött bővülés. A 9 978 milliárd forint összértékű fejlesztés volumene 7,9%-kal meghaladta az előző év azonos időszakit, amivel időarányosan rekordszintre emelkedett.

A beruházások élénkülésében az I. negyedévben még a vállalkozások fejlesztései játszották a főszerepet, a II.-ban a háztartások, a III. negyedévben pedig ismét a vállalkozások növekvő aktivitása járult hozzá nagyobb mértékben a beruházások bővüléséhez. A beruházási teljesítmény 55%-át megvalósító, legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozások fejlesztéseinek volumene az I–III. negyedév folyamán 8,6%-kal nőtt az előző év azonos időszakához képest. A beruházások 11%-át realizáló költségvetési szerveknél viszont a szigorodó költségvetési politika hatására 6,7%-os csökkenés következett be. A központi közigazgatási szervek beruházásai – a szűkülő források miatt – az I. és a III. negyedévben is jelentősen elmaradtak az előző év azonos időszakától.²³

Oktatáspolitikai, a készségek és a munkaerő-piaci eredmények

A magas, közepes és alacsony képzettségű munkavállalók foglalkoztatási és munkanélküliségi mutatói közötti különbség jelzi, hogy a készségkereslet és -kínálat között jelentős eltérés mutatkozik. 2014-ben a munkanélküliségi ráta 3 % volt a magas, 7 % a közepes és 18 % az alacsony képzettségűek körében. Hasonló eltérés figyelhető meg a foglalkoztatási ráták tekintetében. 2014-ben a foglalkoztatási ráta 81 % volt a magas, 68 % a közepes és 44 % az alacsony képzettségűek körében. Az említett eltérések csökkentek a munkaerőpiacra belépő fiatalabb korosztályok viszonylag magas iskolai végzettsége miatt. Magyarország ennek ellenére továbbra is azokhoz a tagállamokhoz tartozik, amelyekben a három fő képzettségi szint eltérő foglalkoztatási rátája (Magyarország az 5. az Unióban) és munkanélküliség rátája (Magyarország a 9. az Unióban) alapján a legnagyobb a készségkereslet és -kínálat közötti eltérés.

---

²³ https://www.ksh.hu/apps/shop/kiadvany?p_kiadvany_id=1078094, Magyarország, 2022. I–III. negyedév, a letöltés ideje: 2023. február 7.

Az oktatási rendszer szelektivitása elmélyíti a különböző iskolatípusokban tanuló diákok teljesítménye közötti különbségeket. A különböző iskolatípusok között szembeszökőek az alapvető készségek terén jelentkező teljesítménybeli különbségek, amelyek idővel emelkednek. A szakiskolai tanulók teljesítménye az alapkészségek terén meglehetősen gyenge, a matematikai készségek terén pedig még ennél is rosszabb. A korai iskolaelhagyók aránya 30 %. A minőségi többségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés hiánya különösen a romák esetében jelent súlyos problémát. A koragyermekkorai nevelés kivételével, ahol az elmúlt években jelentős előrelépés történt, a romák és nem romák közötti különbség a tanulmányok befejezése terén az összes oktatási szint (alapfokú, középfokú és felsőfokú oktatás) tekintetében nőtt. A korai iskolaelhagyás mértéke továbbra is magas a romák körében (82 %).

A hátrányos helyzetű és ezen belül különösen a roma származású gyerekek egyre jelentősebb része jár gyengén teljesítő iskolába. Míg a kiválasztás a teljesítmény alapján történik, az iskolaválasztást gyakran befolyásolja a társadalmi-gazdasági háttér. A Magyar Tudományos Akadémia által alkalmazott, az alapfokú oktatásban részt vevő hátrányos helyzetű, többszörösen hátrányos helyzetű és nem hátrányos helyzetű tanulók közötti lehetséges kapcsolatokon alapuló szegregációs index emelkedik, különösen a fővárosban és a nagyvárosokban. A kutatások megerősítik, hogy a teljesítményen vagy az etnikai származáson alapuló elkülönítés hátrányosan befolyásolja a diákok fejlődését és erősíti a társadalmi kirekesztést. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya javul, de a pozitív tendencia fenntartásához meg kell szilárdítani a felsőoktatási intézményekbe felvételt nyert hallgatók arányát. Magyarország 2014-ben elérte a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányára vonatkozó nemzeti célszámát (34,1 %, míg az uniós átlag 37,7 %). A 2005/2006-os és a 2011/2012-es tanév között a magyarországi diákok összesített száma 13 %-kal csökkent. Az elmúlt években a 18 évesek körében csökkent a jelentkezési és felvételi arány az alapképzési programok tekintetében, és magas volt a felsőoktatásból lemorzsolódók aránya. A matematika, számítástechnika, műszaki tudományok, gépipar és építőipar szakokon végzettek aránya, különösen a mester- és doktori képzésben, az egyik legalacsonyabb az EU-ban.

Magyarország számos intézkedést hozott a gyengén teljesítés jobb kezelésére. Mindazonáltal a végrehajtást illető fontos részletek, amelyek alapján értékelhető lenne az intézkedések hatása, nem állnak rendelkezésre. A kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel 2015. szeptemberi kötelezővé tétele, és a rendelkezésre álló kapacitások és alkalmazottak körének bővítése jelentős intézkedések, amelyek a hátrányos helyzetű gyermekek részvételének és tanulmányi eredményeinek javítására szolgálnak. 2015 óta az iskolák – válaszul a nemzeti kompetenciatesztekben elért gyenge eredményekre – kötelesek cselekvési terveket kidolgozni.

Emellett bevezettek számos új intézkedést, például a tanárok minősítését, a pedagógiai-szakmai ellenőrzést, valamint létrehozták a pedagógiai oktatási központok hálózatát. A központosított rendszer azonban megnehezítheti a rugalmas fellépést és a források iskolák számára való biztosítását. A korai iskolaelhagyásra vonatkozó stratégia végrehajtási tervét még nem tették közzé. Egyes iskolákban új módszertant vezettek be a hátrányos helyzetű gyerekekkel foglalkozó tanárok felkészítésére, de ezek alkalmazása egyelőre még a kísérleti szakaszban van. E lépések a helyes irányba mutatnak.

A kormány 2016 januárjában bejelentette, hogy intézkedéseket fog kidolgozni a szegregáció megszüntetésére. Továbbra is elérhetők a felzárkóztató programokat elősegítő támogatások és ösztöndíjak. Bejelentésre került a szegregáció felszámolására irányuló középtávú stratégia, valamint a társadalmi befogadással foglalkozó tisztviselői álláshelyek létrehozása, de még nem áll rendelkezésre információ a terv tartalmát és az ügyben teendő további lépéseket illetően. Az iskolai felvételi körzeteket a jogszabályok értelmében ki kell igazítani, hogy elkerülhető legyen a hátrányos helyzetű diákok egyenlőtlen elosztása, a konkrét lépések azonban még nem ismertek. A jogszabályok és azok alkalmazása, ideértve a nemzeti ítélkezési gyakorlatot is, továbbra is kérdéseket vet fel azt illetően, hogy mennyiben eredményes a romák megkülönböztetésére vonatkozó tilalom oktatásban való érvényesítése.

Az előrelépés strukturális akadályainak felszámolása érdekében tett pozitív lépések ellenére a szakképzésben részt vevő diákok foglalkoztathatósága és továbbtanulási esélyei továbbra is korlátozottak maradhatnak, amennyiben alapkészségeik terén nem történik javulás. A kormány által 2015 márciusában a szakmai alapképzésről kiadott új stratégiai dokumentum célja a szakiskolát végzett diákok számának növelése és a duális oktatás javítása. 2016 szeptemberétől kezdődően a 3 éves szakközépiskolákban tanulóknak lehetőségük lesz arra, hogy további két év alatt érettségit szerezzenek ugyanabban az iskolában. A felső középfokú oktatást biztosító szakiskolák tantervének általános ismeretekre vonatkozó részét a tervek szerint csökkentik, míg a szakmai részét bővítik, ami akadályozhatja a felsőoktatáshoz való hozzáférést.

A 2013/2014-es tanévben a speciális szakképzést nyújtó iskolák tanulóinak csupán 22 %-a és a középfokúnál magasabb szintű szakképzést nyújtó iskolák tanulóinak csupán 9 %-a vett részt tanulószereződéses gyakorlati képzésben. A tanulószereződéses gyakorlati képzésben részt vevők száma jelentősen nőtt, de a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara adatai szerint a vállalkozásoknál 2010–2014 között nem nőtt a munkaalapú képzést végző hallgatók száma. A szakmai gyakorlat biztosítására irányuló vállalati hajlandóság a pénzügyi és szervezeti ösztönzők ellenére is csak nagyon lassan nő. Hiányoznak a tanulók képzésére késznek

mutatkozó jól képzett munkaadók. Számos szakmában nem áll rendelkezésre elegendő gyakornoki hely, a felkínált helyek pedig gyakran nem igazodnak az igényekhez. A Kereskedelmi Kamara a kormány stratégiai partnere, más érdekelt felekkel ugyanakkor nem került sor konzultációra ezen a területen.

A felvételre vonatkozó jelenlegi intézkedések szűkíthetik a felsőoktatáshoz való hozzáférést és korlátozhatják azt a kört, amelyből kikerülhetnek a jövő innovátorai és kutatói.

A felsőoktatási stratégiát elfogadták, de a végrehajtási terv közzététele továbbra is várat magára. A stratégia célja, hogy 2023-ra a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 35 % legyen. Ugyanakkor a nemzeti tanulmányok azt sugallják, hogy az évente szigorodó felsőoktatási felvételi követelmények következtében tovább romolhat a felső középfokú szakiskolákat végzettek és a hátrányos helyzetű tanulók esélye a felsőoktatásba való bejutásra. A felső középfokú szakképzésben részt vevő tanulók kisebb mértékben jelentkeznek a felsőoktatásba, és közülük kevesebben teszik le a felvételi esélyeket növelő felső középfokú vizsgát. A hátrányos helyzetű tanulók az alacsonyabb felvételi követelményeket támaztó programokra és intézményekbe jelentkeznek, ahol jobbak a felvételi esélyeik. Míg a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika területén indított programok prioritást élveznek, a szigorodó felvételi követelmények miatt csökken az új diákok száma. A közösségi felsőoktatási képzési központokat a tervek szerint a helyi gazdasági és társadalmi szereplők finanszírozzák, ami kihívást jelenthet azokban a hátrányos helyzetű régiókban, ahol e központokat létre kívánják hozni.

Oktatáspolitikai, a készségek és a munkaerő-piaci eredmények alakulása 2022-ig

Az oktatási rendszer működését is nagymértékben érintette a Covid19-járvány. A köznevelési, a szakképző és a felsőoktatási intézményekben a járvány terjedésének lassítása érdekében 2020 márciusában tantermen kívüli oktatást vezettek be. Ez az új helyzet számos kihívás elé állította a diákokat, a tanárokat és a szülőket is. Az érettségi vizsgák is a megszokottól eltérő módon zajlottak. A diákok és a tanárok egészsége védelmében – a járványhelyzet figyelembevételével – a tárgyak többségénél csak az írásbeli vizsgákat szervezték meg. A 2020/2021-es tanév őszi félévében – a járvány második hullámának időszakában – a felsőoktatási intézmények már szeptembertől, a középfokú oktatási intézmények pedig novembertől ismét digitális munkarendre álltak át.²⁴

2020-ban a koronavírus okozta járvány megtörte a munkaerőpiac lendületét. A 15–64 éves foglalkoztatottak havi átlagos létszáma az áprilisi mélypontra 4 millió 441 ezer főt tett ki, az egy évvel korábbihoz képest 126 ezer fővel kevesebbet. Mindeközben a 15–64 éves nem foglalkoztatottak (munkanélküliek és inaktívok) havi átlagos létszáma az éven belül áprilisban volt a legmagasabb, 1 millió 849 ezer fő, az előző év ápriliséhez képest 84 ezer fővel több. A 15–64 éves népességben belül 4 millió 519 ezer fő minősült foglalkoztatottnak, ez 50 ezer fővel (1,1%-os) csökkenést jelentett az előző évihez képest, ugyanakkor a 2010. évihez viszonyítva 676 ezer fővel (18%-kal) magasabb.²⁵

2022 III. negyedében a gazdaság növekedését a munkaerőpiaci folyamatok kedvező alakulása kísérte, mivel a foglalkoztatás növekedésével párhuzamosan csökkent a munkanélküliség. 2022 III. negyedében a 15–74 éves foglalkoztatottak átlagos száma elérte a 4 millió 712 ezer főt, ami 49 ezer fővel (1,0%-kal) felülmúlta az egy évvel korábbit. A foglalkoztatottak 15–64 éves korcsoportjába 4 millió 601 ezren tartoztak, 40 ezer fővel (0,9%-kal) többen, mint 2021 III. negyedében. A létszámbővülés forrása a hazai elsődleges munkaerőpiacon dolgozók számának 46 ezer, valamint a külföldön dolgozók 11 ezer fős növekedése volt, miközben a közfoglalkoztatottak száma 16 ezer fővel visszaesett. A **15–64 évesek foglalkoztatási aránya 74,6%-ot ért el**, ami egy év alatt 1,0 százalékpontos emelkedést jelentett, és összevetve a megelőző évek III. negyedével, rekordmagas értéknek számít.²⁶

²⁴ Magyar statisztikai évkönyv, 2020., Központi Statisztikai Hivatal, 2021. A letöltés ideje: 2023. február 7.

²⁵ Magyar statisztikai évkönyv, 2020., Központi Statisztikai Hivatal, 2021. A letöltés ideje: 2023. február 7.

²⁶ https://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=1078094, Magyarország, 2022. I_III. negyedév, a letöltés ideje: 2023. február 7.

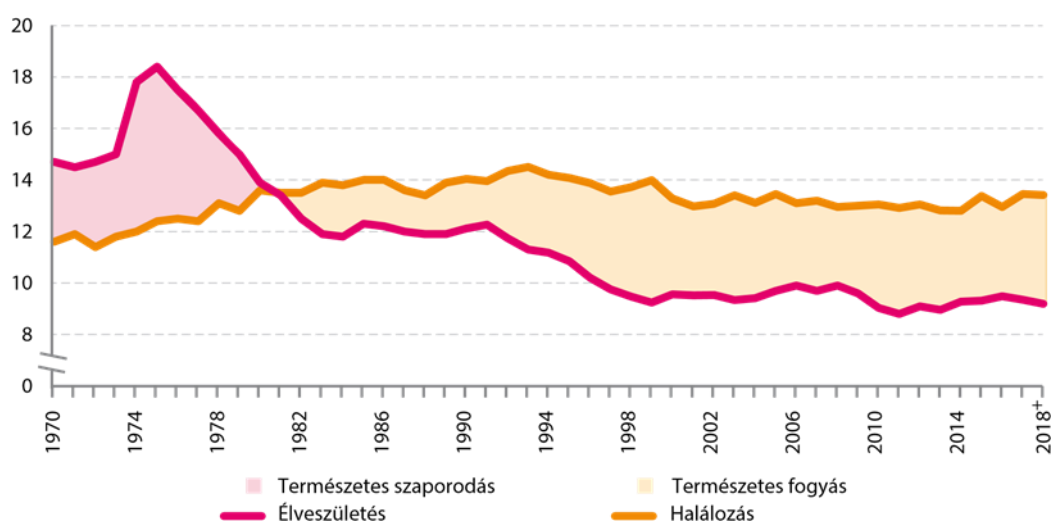
A demográfiai folyamatok alakulása 2019-ig

A mai magyar társadalom népesedési tendenciái 2019-ig jelentős változást a korábbihoz képest nem mutatnak.

2019. január 1-jén az ország népességének lélekszáma 9 millió 764 ezer fő volt, 14,3 ezerrel kevesebb, mint egy évvel korábban.

Ahogy a korábbi években is, 2018-ban is többen haltak meg, mint ahányan születtek.

A születések és a halálozások egyenlegéből adódó 41,3 ezer fős természetes népességfogyás az ezredforduló utáni legmagasabb érték.

A természetes népességfogyást a nemzetközi bevándorlási többlet mérsékelte, így az ország népessége ténylegesen 14,3 ezer fővel csökkent.

2018-ban kedvező jelenségek a házasságkötések számának emelkedése, a művi vetélések és a magzati halálozások számának csökkenése, és újabb történelmi minimumra esett a csecsemőhalandóság.

Annak ellenére, hogy a gyermekvállalási kedv nem változott 2018-ban 1,9%-kal, 1800 újszülöttel kevesebb gyermek jött világra, mint egy évvel korábban.

A születésszám csökkenése ellenére a teljes termékenységi arányszám 1,49-os értéke változatlan maradt és megegyezett az előző évvel. Ez azt jelenti, hogy a születésszám csökkenése a szülőképes korú női népesség létszámának visszaeséséből adódott. A szülőképes korú nők lélekszáma 2011 és 2018 között mintegy 137 ezer fővel, közel 6%-kal csökkent.

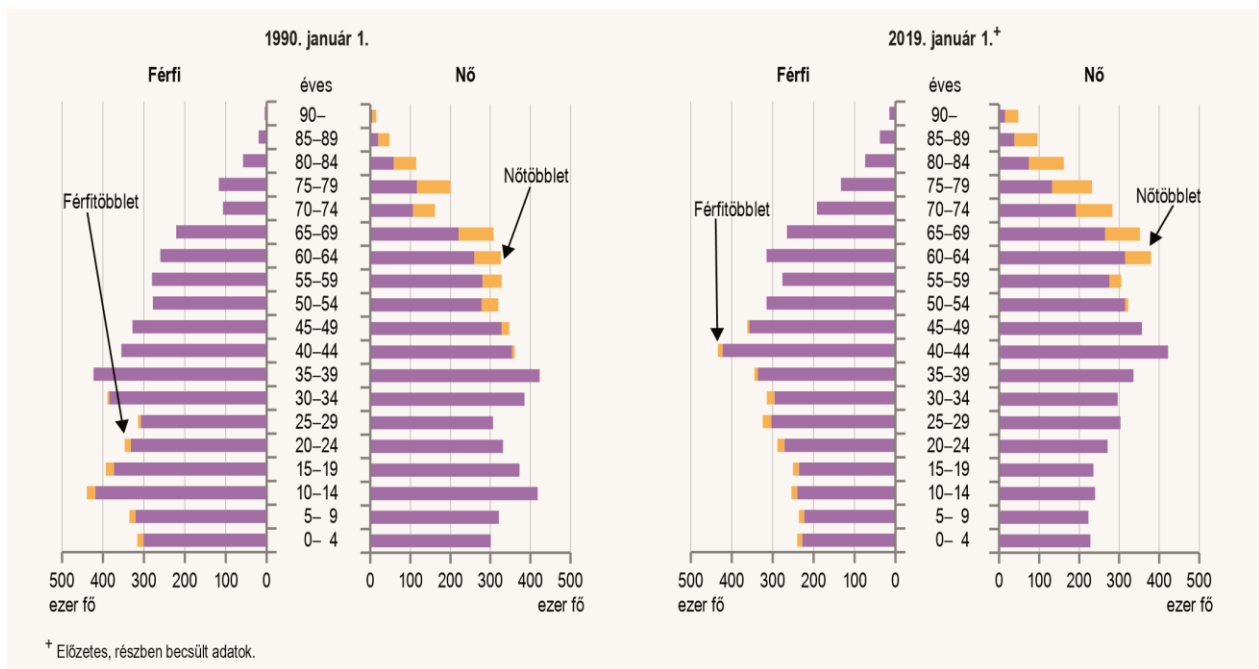
A népesség korszerkezete egyre idősödik. 2019. január 1-én száz gyermekkorúra 133 idős korú jutott, az egy évvel korábbi 130-cal szemben. A népesség korszerkezete egyre idősödik, és 2005 óta a 65 évesek és annál idősebbek száma és aránya meghaladja a 0–14 éves gyermekkorúakét. 2018 folyamán a 65 évesek és annál idősebbek létszáma közel 38 ezerrel nőtt, a 15–64 éves aktív korúak létszáma mintegy 51 ezerrel csökkent, a 0–14 éves gyermekkorúak száma gyakorlatilag nem változott.

A halálozások száma csekély mértékben csökkent.

Az 1993. évi 150 ezer főt meghaladó halálozás hosszú évtizedek óta a legmagasabb volt. Innen csökkenés vette kezdetét, gyakran megszakítva egy-egy kisebb emelkedést vagy stagnálást hozó évvel. 2011-ben szorult a halálozások száma 130 ezer alá, és 2014-ig e szint alatt maradt. Az elmúlt négy évben 2016 kivételével ismét 130 ezer fölötti halálozást regisztráltunk. A 2018. évi, 131,1 ezer főre becsült halálozás kismértékben, 0,4%-kal, mintegy 570 fővel elmaradt az előző évitől.

1981. és 2019. január 1. között a népesség ténylegesen 949 ezer fővel fogyott, ami 234 ezer fővel kevesebb a természetes fogyásnál, mivel a nemzetközi vándorlás ez időszak alatt összességében 234 ezer fős bevándorlási többletet eredményezett.

A népesség nem és korcsoport szerint

Belföldi vándorlás

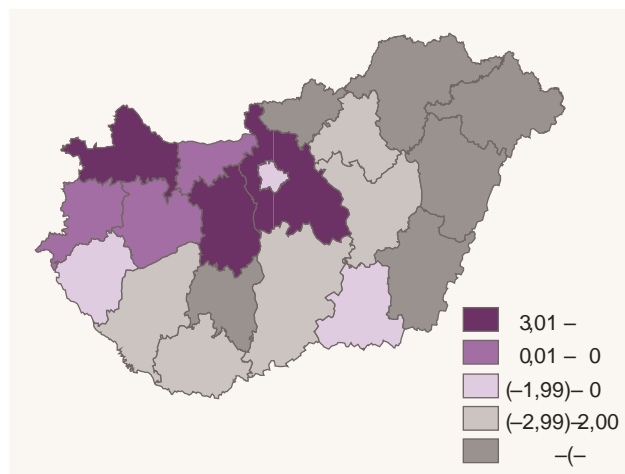
A születések és a halálozások mellett a belföldi vándorlás iránya és mértéke is fontos szerepet játszik egy adott terület népességszámának és összetételének az alakulásában.

2018 folyamán 279 ezren változtattak állandó és 297 ezren ideiglenes lakóhelyet

A korábbi évekhez hasonlóan, területi összehasonlításban Pest régió (16800), Nyugat-Dunántúl (4800 fő) és Közép-Dunántúl (2300 fő) tudott felmutatni pozitív vándorlási egyenleget. 2017-hez viszonyítva Pest régió és Nyugat-Dunántúl esetében is nőtt a vándorlási többlet, miközben az alföldi és észak-magyarországi területekre a fokozódó elvándorlás volt jellemző.

A megyék közül a legvonzóbb lakóhelyek 2018-ban is Pest, Győr-Moson-Sopron, Fejér, Vas, Komárom-Esztergom megye volt, valamint 2016 óta Veszprém megyében is pozitívan alakult a belföldi vándorlási egyenleg. Az ezer lakosra jutó vándorlási különbözet Pest és Győr-Moson-Sopron megyében volt kiemelkedő 13,2, illetve 9,5 ezrelékes arányszámmal.

Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási különbözet 2018.

† Előzetes, részben becslést tartalmazó adatok.

Az ország népességszámának alakulását az országhatáron átvándorló, nemzetközi be-, illetve kivándorlás is befolyásolja.

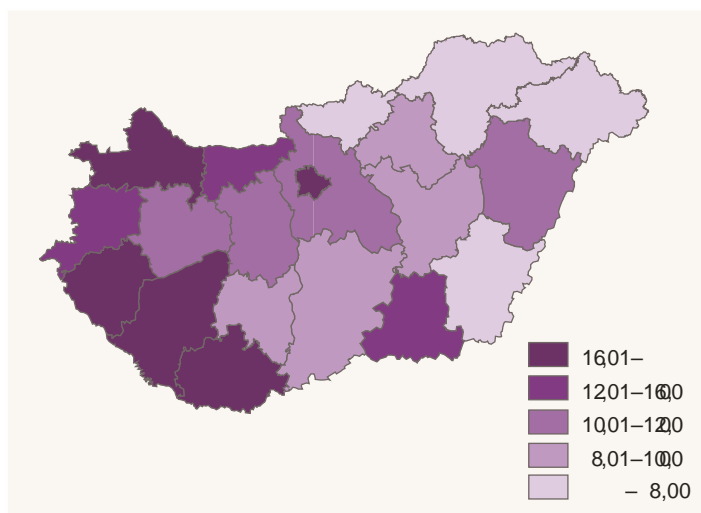
2018-ban a nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege 27 ezer fővel mérsékelte hazánk természetes fogyásból adódó népességszám-csökkenését. (A vándorlási pozitívum 2017-ben közel 21 ezer fő volt.)

2019. január 1-jén 172,6 ezer külföldi állampolgár tartózkodott jogszerűen és huzamosan Magyarországon, az ország népességének 1,8%-át alkotva. Túlnyomó többségük, 64%-uk Európából, jelentős részük a környező országokból, főképp Romániából (12%), Ukrajnából (12%), Szlovákiából (5,4%), illetve Németországból (9,3%) érkezett. További 28%-uk

Ázsiából (főleg Kínából és Vietnámból), 3,9%-uk Afrikából, 3,5%-uk pedig az amerikai kontinensről települt hazánkba.

A 2019. január 1-jén Magyarországon tartózkodó külföldiek 47%-a Budapesten, 36% a fővároson kívüli városokban, 17%-a pedig községekben élt.

Ezer lakosra jutó külföldi állampolgárok száma megyénként, 2019. január 1.

+ Előzetes, részben becült adatok. KSH.

A magyar állampolgárok kivándorlása az adminisztratív nyilvántartások szerint egyre csökken. 2018-ban 18 ezren költöztek külföldre, miközben a 2017. évvel közel azonosan, mintegy 20 ezren tértek haza.

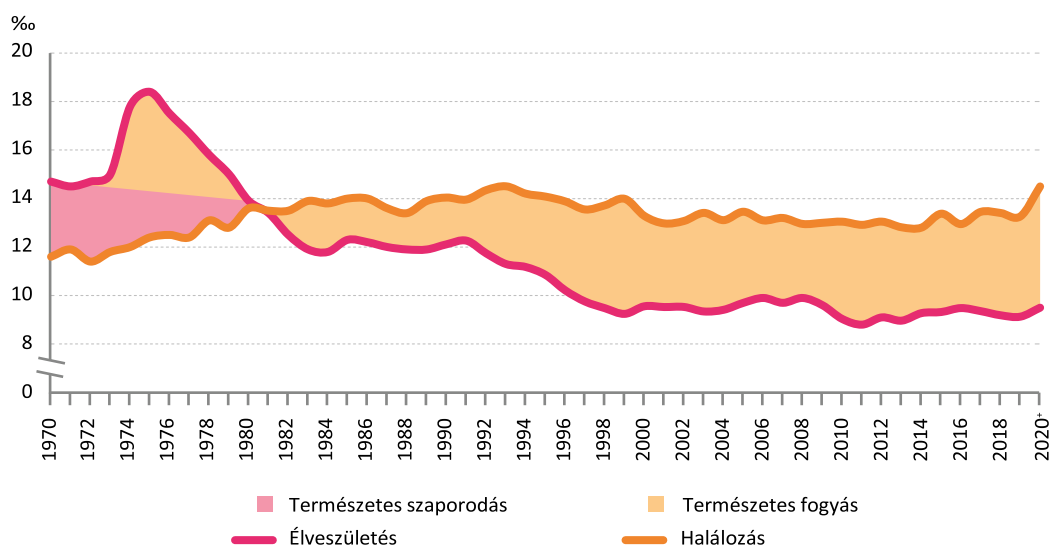
A visszavándorló magyarok 31%-a Ausztriából, 25%-a Németországból, 22%-a az Egyesült Királyságból érkezett. A 2017-es adatokhoz viszonyítva az Ausztriából és az Egyesült Királyságból visszatérők aránya nőtt, miközben a Németországból visszavándorlóké mérséklődött. A hazatérők 65%-a 40 évesnél fiatalabb, és 56%-a férfi.

A demográfiai folyamatok alakulása 2022-ig

A népesség növekedés üteme 2013-ban mérséklődött, 2014–15-ben megállt, 2016-tól pedig már csökkent. Hogy mennyien hagyták el az országot, hány magyar vagy magyar állampolgár él külföldön, arra csak bizonytalan válaszaink vannak. Ennek hátterében elsősorban statisztikai problémák, a kivándorlás mérésének nehézségei állnak. Még leginkább használhatónak az ENSZ adatai tűnnek, mivel ez az adatbázis a világ minden országára kiterjed. Eszerint 2019-ben a Magyarországon született és külföldön élő személyek száma meghaladta a 632 ezret, ami a Magyarországon születettek 6,6%-a. A világ 65 országában éltek magyarok, de ezer főnél nagyobb létszámban csak kevesebb mint 30 országban.²⁷

2020-ban a születések és a halálozások egyenlegeként az ország valamennyi megyéjében természetes népességfogyás alakult ki.

2020-ban hazánkban 92,2 ezer gyermek jött világra, 3040-nel, 3,4%-kal több, mint 2019-ben. Az év folyamán egyedül decemberben születtek kevesebben az egy évvel korábinál, a többi hónapban magasabb volt a születésszám. Az emelkedés januárban (9,7), februárban (7,8) és júniusban (9,1%) volt kiemelkedő.²⁸

29

2020-ban a 15–49 éves nők létszáma összességében 24 ezer fővel csökkent úgy, hogy a 25 évesnél fiatalabbak 9 ezerrel, a 35–44 évesek 30 ezerrel kevesebben lettek, miközben 17 ezerrel

²⁷ Magyarország Nemzeti Atlasza 3.kötet – Társadalom 2021.

²⁸ Magyar statisztikai évkönyv, 2020., Központi Statisztikai Hivatal, 2021. A letöltés ideje: 2023. február 7.

²⁹ Magyar statisztikai évkönyv, 2020., Központi Statisztikai Hivatal, 2021. A letöltés ideje: 2023. február 7.

nőtt a 45–49 évesek létszáma. Ezer szülőképes korú nőre 42 élveszületés jutott, mintegy 2-vel több a 2019. évinél.

2020-ban 140,9 ezer fő halt meg hazánkban, 8,7%-kal, 11,3 ezer fővel több, mint egy évvel korábban. Az ezredforduló óta nem volt ilyen magas az elhunytak száma. A Covid19-járvány első, tavaszi hulláma csak kismértékű emelkedést okozott a halálozások számában az egy évvel korábbihoz képest, a második hullám azonban már jelentős halálozási többlettel járt. Az év első két hónapjában, valamint májustól júliusig kevesebben, az év többi részében viszont többen haltak meg, mint 2019 azonos hónapjaiban. A legjelentősebb, 15%-os csökkenés januárban, a legnagyobb mértékű növekedés pedig az év utolsó hónapjaiban, októberben (18%), novemberben (65%) és decemberben (52%) történt. 2020 utolsó három hónapjának mintegy 46 ezer fős halálozása 14,3 ezerrel haladta meg az egy évvel korábbit, így összességében 2020-ban 11,3 ezer fővel többen haltak meg, mint 2019 folyamán.

Az egyéves kor alatt elhunyt csecsemők ezer élveszülöttre jutó száma 2020-ban ismét a 2018. évi, addigi legalacsonyabb szintre, 3,4 ezrelékre süllyedt.

2020-ban ezer lakosra számítva Békés, Zala, Nógrád és Somogy megyében az országos átlagnál számottevően nagyobb – 7,3 és 10,2 ezrelék közötti – volt a természetes népességcsökkenés, az idős népességszerkezettel összefüggő, átlagosnál magasabb halálozási ráták következtében. A legkisebb, 2,0 és 2,9 ezrelék közötti természetes fogyás Pest, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéket jellemezte.

Ezer szülőképes korú nőre 17,8, száz élveszületésre 42,6 magzati veszteség jutott, mindkettő az eddigi legalacsonyabb érték. 2020 folyamán 23,9 ezer terhességmegszakítás történt, a beavatkozások száma közel 1900-zal, 7,3%-kal csökkent 2019-hez képest.

A 2020. évi adatok viszont egyértelmű csökkenést jeleznek, a 15,4 ezer magzati halálozás 1999 óta a legalacsonyabb esetszám. 2020-ban a körülmények ellenére a 2019. évinél is 3,1%-kal több, 67,3 ezer pár kelt egybe, a többlet főleg az év eleji kimagasló növekedésnek volt köszönhető.³⁰

Magyarország lakossága 2021. január 1-jén 9 millió 730 ezer fő volt, 39,6 ezer fővel kevesebb, mint egy évvel korábban. Ez alapvetően a születések és a halálozások egyenlegéből adódó, 48,7 ezer fős természetes népességfogyás következménye, amit mérsékel a nemzetközi be-, illetve elvándorlások 9,1 ezer főre becsülhető pozitív egyenlege.³¹

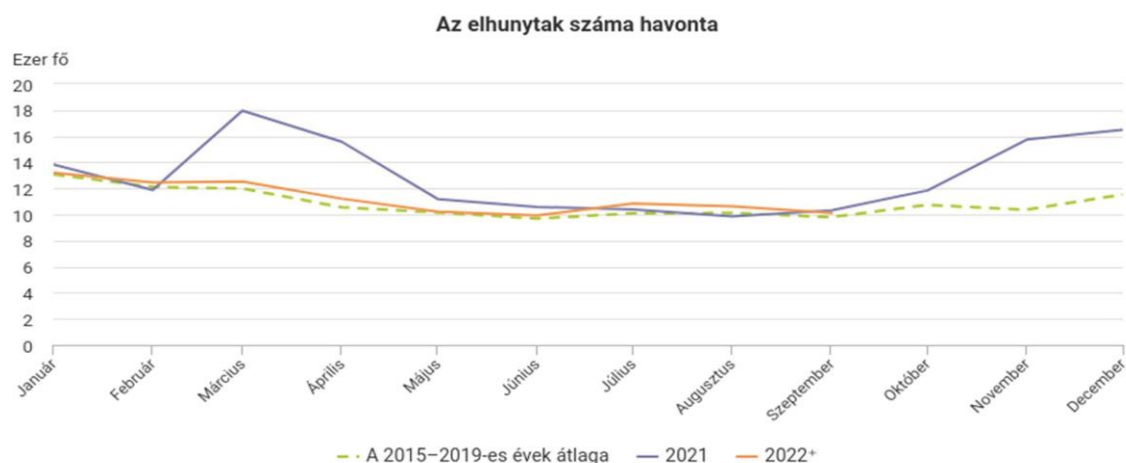
³⁰ Magyar statisztikai évkönyv, 2020., Központi Statisztikai Hivatal, 2021. A letöltés ideje: 2023. február 7.

³¹ Magyar statisztikai évkönyv, 2020., Központi Statisztikai Hivatal, 2021. A letöltés ideje: 2023. február 7.

2022 I–III. negyedévében 66,2 ezer gyermek született, 4,6%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Az éven belül a születések száma hullámzóan alakult: részben a koronavírus elleni védőoltás esetlegesen várt mellékhatásai, illetve a járványhelyzet kockázatai miatt a párok egy része későbbre halaszthatta a gyermekvállalást, így az január–áprilisban 11, augusztus–szeptemberben 6,4%-kal elmaradt a 2021 azonos időszakitól, miközben május–júliusban 4,1%-kal meghaladta azt.³²

A halálozások száma a 2021 azonos időszaki, magas bázishoz mérten 2022 I–III. negyedévében jelentősen csökkent. Az előzetes adatok szerint 101,1 ezren haltak meg, 9,3%-kal, 10,4 ezer fővel kevesebben, mint egy évvel korábban. A járvány előtti utolsó öt év, 2015–2019. január–szeptemberi átlagához viszonyítva ugyanakkor 3,6%-kal magasabb volt a halálozás.³³

34

Mivel a halálozások száma jelentősen visszaesett, a születéseké ugyanakkor ennél mérsékeltebben csökkent, a természetes fogyás üteme lassult: a 2021. I–III. negyedévihez képest 17%-kal (7,2 ezer fővel) 34,9 ezer főre mérséklődött.

A házasodási kedv is visszafogottabb volt. 2022 első kilenc hónapjában 53,3 ezer pár kötött házasságot, ez az egy évvel korábbi magas bázisnál 8,9%-kal, 5,2 ezerrel kevesebb, viszont 1989 óta a harmadik legtöbb.³⁵

A népesség alakulásának folyamatait látványosan követhetjük Magyarország korfáján. (2. számú ábra)

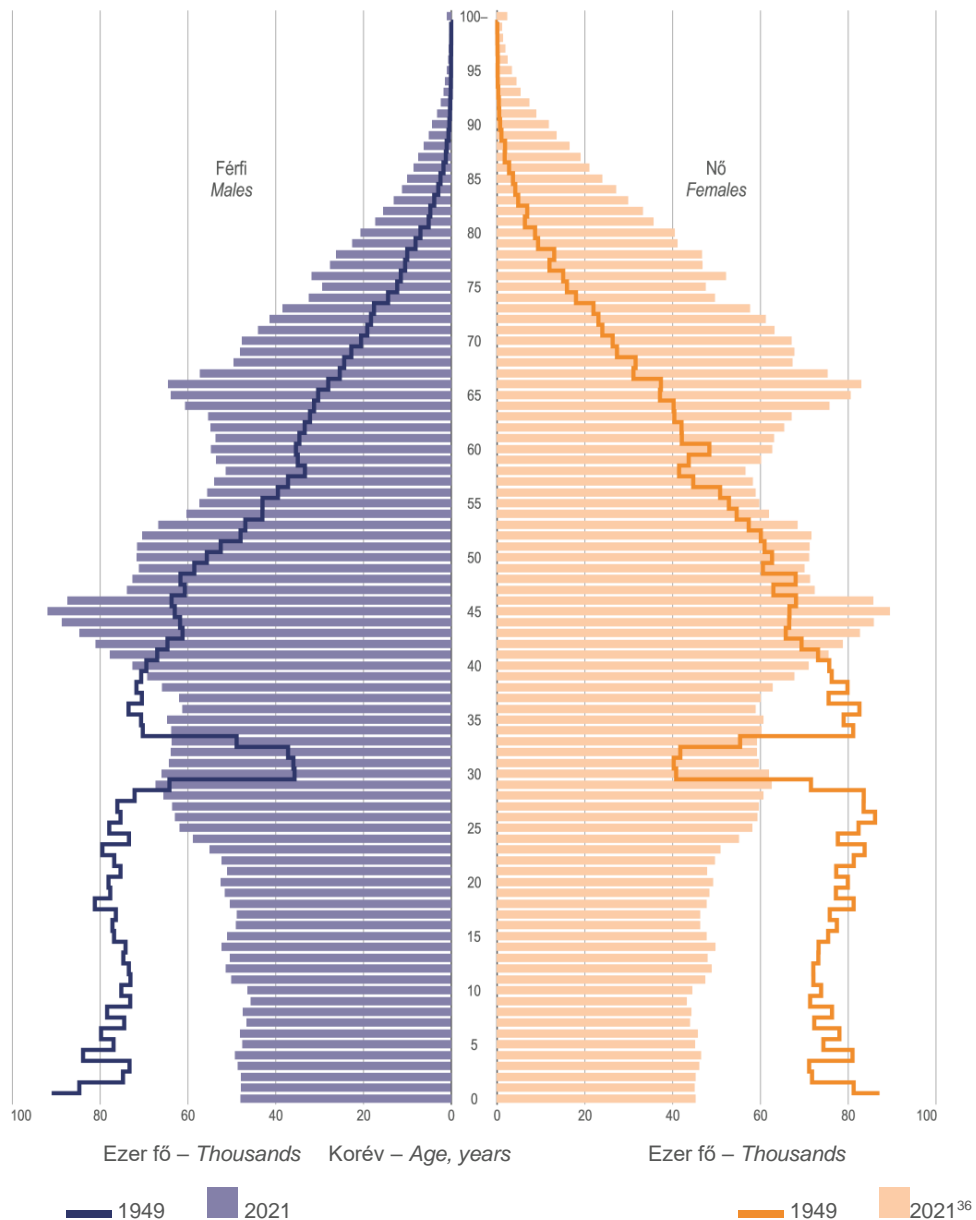
³² https://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=1078094, Magyarország, 2022. I–III. negyedév, a letöltés ideje: 2023. február 7.

³³ https://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=1078094, Magyarország, 2022. I–III. negyedév, a letöltés ideje: 2023. február 7.

³⁴ https://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=1078094, Magyarország, 2022. I–III. negyedév a letöltés ideje: 2023. február 7.

³⁵ https://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=1078094, Magyarország, 2022. I–III. negyedév, a letöltés ideje: 2023. február 7.

1. A népesség nemek és életkor szerint, január 1.
Population by sex and age, 1 January

Magyarország korfája - 1949-2021 Népesség nemek és életkorok szerint

Forrás: Magyar statisztikai évkönyv, 2020

Belföldi vándorlás:

2020-ban 265 ezren változtattak állandó és 302 ezren ideiglenes lakóhelyet, ami a teljes belföldi vándorlásban 14,4 ezer fos, 2,5%-os csökkenést jelent az előző évhez képest. Ezt az állandó belföldi vándorlásban részt vevők számának 18 ezer fős csökkenése eredményezte, miközben

³⁶ https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/evkonyv/evkonyv_2020.pdf, a letöltés ideje: 2023. február 7.

az ideiglenes vándorlások száma közel 4 ezer fővel emelkedett. A főváros vándorlási mérlege 2020-ban is negatív volt, összesen 16,4 ezer fővel csökkentve Budapest lakosságát. A fővárosból kiköltözők száma 2016 óta haladja meg a beköltözőkét, amíg azonban a vándorlási veszteség 2019-ig néhány ezer fő volt, addig a 2020. évi a korábbi évekhez képest a többszörösére emelkedett. Azon kívül, hogy az állandó vándorlási veszteség is valamelyest meghaladta a 2019. évit, ebben az évben az ideiglenes vándorlások egyenlege is 7,8 ezer fős veszteséget mutatott, ami rendhagyó. Ugyanakkor jóval többen telepedtek le állandó vagy ideiglenes jelleggel a községekben, 19 ezer fős vándorlási nyereséget adva.

Nemzetközi vándorlás:

2020-ban a nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege 9,1 ezer fővel mérsékelte hazánk természetes fogyásból adódó népességszám-csökkenését. Ez a nemzetközi vándorlási többlet alig negyede volt a 2019. évinek. A nemzetközi be- és kivándorlásokat 2020-ban jelentősen befolyásolták a koronavírus terjedése elleni védekezés részeként bevezetett intézkedések, mint például a határzár, ami a nemzetközi repülőtereket is érintette, illetve a foglalkoztatottság visszaesése, az idegen országban munkát vállalók kényszerű hazatérése, vagy esetleg a kényszerű külföldön maradása.

2020-ban 19 300 magyar állampolgár távozott külföldre. Külföldre leginkább a fiatal korosztályok tagjai vándorolnak: a kivándorló magyarok 42%-a 30 év alatti, 68%-a pedig még nem érte el a 40 éves életkort. Ezek az arányok jelentősen eltérnek az itthoni lakónépesség kor megoszlásától (31 és 44%). A kivándorlók 53%-a férfi, családi állapot szerint pedig túlnyomó részük nőtlen, hajadon (65%) volt.

2020-ban 23 100 korábban kivándorolt, Magyarországon született magyar állampolgár vándorolt vissza, ami szinte megegyezik a 2019-ben megfigyelt 23 172 fővel. A visszavándorló magyarok 34%-a Ausztriából, 24%-a Németországból és további 21%-a az Egyesült Királyságból tért haza. A 2019-es adatokhoz viszonyítva az Ausztriából visszatérők aránya nagymértékben emelkedett a csoportjukon belül, miközben a Németországból visszavándorlók aránya jelentősen csökkent, az Egyesült Királyságból hazatérőké pedig stagnált. A hazatérők 61%-a 40 évesnél fiatalabb, és 28%-a 30 év alatti volt. 56%-uk férfi, jellemzően hajadonok vagy nőtlenek (53%), de a kivándorló magyarokhoz viszonyítva körükben magasabb a házások aránya (35, illetve 24%).³⁷

---

³⁷ https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/evkonyv/evkonyv_2020.pdf, a letöltés ideje: 2023. február 7.

II.

A rendészeti protokoll

1. Illem, etikett, protokoll fogalmi különbsége

Illem: (=viselkedéskultúra)

a) Társadalmi érintkezés, a másokkal való viselkedés szabályainak koronként való összessége.

1) jó modor

2) figyelmesség

3) udvariasság

4) mások iránti tapintat

Koronként, országonként, egyes estekben éghajlatonként is változó. Az illem alapvető szabályait (jó esetben) a családban tanuljuk.

b) **Etikett** (francia eredetű szó):

Történelmi értelmezés: udvarias szertartási és illemszabályok összessége.

Értelmező szótár szerint: társadalmi érintkezés, viselkedés formáinak, illemszabályainak előkelő (előkelősködő) körökben pl. diplomáciában megszabott rendszere. Az étkezési kultúra is viselkedési forma, tehát ide tartozik.

Mai jelentése: társadalmi érintkezés formáinak megszabott rendszere.

c) **Protokoll** (görög eredetű szó):

A hivatalos (nemzetközi) kapcsolatok írott és íratlan szabályainak összessége.

A hivatalos érintkezésre, különösen a hivatalos rendre vonatkozó írott és íratlan szabályainak, valamint az érvényben levő szokásoknak összessége.

Protokoll szakterületei állandóan megújuló tudást igényelnek.

Pl. diplomáciai protokoll, egyházi protokoll, katonai protokoll, üzleti protokoll.

A protokoll célja: zökkenőmentes, udvarias – de legalább elviselhető – légkör biztosítása a hivatalos kapcsolatokban.

Simává, gyorsá, egyszerűvé tenni az államokat egymás felé képviselő személyek, szóbeli és írásbeli érintkezését.

2. Viselkedéstechnikai elemek

a) Aktívák

Azon elemek, amelyek megnyilvánulásához cselekvő közreműködésünkre van szükség.

- 1) köszönés, kézfogás
- 2) kézcsók, meghajlás
- 3) megszólítás, bemutatkozás
- 4) bemutatás
- 5) társalgás, beszédmodor (kommunikáció)
- 6) tegezés, magázás,
- 7) öltözködés, megjelenés

b) Passzívák

Azon elemek, amelyek cselekvő közreműködésünk nélkül is jellemzik ismereteink színvonalát.

- 1) jellem, lelkiismeret
- 2) megjelenés, fellépés
- 3) illedelmesség, jó modor
- 4) udvariasság, előzékenység
- 5) figyelmesség, tapintat
- 6) pontosság, szerénység
- 7) önuralom, türelem

3. Köszönés, megszólítás, bemutatás

Az előre köszönés, bemutatkozás sorrendje:

- 1) férfi a nőnek
- 2) fiatalabb az idősebbnek
- 3) alacsonyabb rangú a magasabb rangúnak
- 4) belépő a bent lévőknek
- 5) azonos rangúak, neműek, korúak - „hol vagyunk” „magánház-idegenház”.

Bemutatás

- 1) férfit a nőnek,

- 2) fiatalabbat az idősebbnek,
- 3) alacsonyabb rangút a magasabb rangúnak,
(néven, illetve néhány esetben rangon mutatunk be, tehát felesleges a feleknek újra elmondani a nevüket!),
- 4) hivatalos tárgyalások esetében a delegációvezetők dolga a kölcsönös üdvözlés után, hogy a tárgyalóasztal mellett névvel és beosztással bemutassa delegációjának tagjait. Sokoldalú tárgyalásnál azonban nem kerül erre sor, hiszen nagyon időigényes volna, a jegyzőkönyv tájékoztat majd a résztvevőkről.

Megszólítás:

„ön” vagy „maga”?

Az 1830-as években nyelvi versenyt hirdettek, hogy a német Sie-nek mi legyen a magyar megfelelője.

Szemere Bertalan - „kegyed” , Táncsics Mihály – „kend” előtt,

Gróf Széchenyi István nyerte a versenyt – az „**Ön**” megszólítási formával. Maradjunk is ennél! Sokak szerint az „Ön” finomkodó, magasabb rangúnak kijáró megszólítás, a „maga” pedig egyenrangúnak szóló, de az „Ön” az elegánsabb és a protokollban hibátlan megszólítás!

Ha valakinek ismert a rangja, akkor ne a nevéen szólítsuk meg, hanem a rangja alapján. Ha a nevét tudom, nem lehet a semleges „uram, asszonyom” megszólítás, mert a neve fontosabb. „Asszonyom” helyet is a „hölgyem” az elvárható, néhány kivételtől eltekintve.

Tegezés

A tegezést azonos neműek között az idősebb ajánlhatja fel.

Férfi-nő esetén csak a nő kezdeményezheti!

(kivételek vannak : pl. nagy rang- és/vagy korkülönbség.)

(Felajánlott tegezést el nem fogadni illetlenség!)

4. Kézfogás

A köszönés fogadásának általánosan elterjedt udvariassági formája. Egyszerű, rövid, határozott mozdulat. Kéznyújtáskor a sorrend az előbbiek fordítottja.

Egyéb szabályai:

- Ülve nő foghat kezet, férfi nem
- Nő kesztyűben foghat kezet, férfi nem!(néhány kivétel létezik. pl. diplomaosztó, egyenruha része stb.
- Egyes országokban (kultúrákban) tilos a hölgyek érintése!!

Kézcsók

A legkedvesebb, megkülönböztetően udvarias és ünnepélyes formája a hölgyek köszöntésének. Zárt helyen, különös alkalmakkor kerülhet rá sor. (Inkább magánéletben ajánlott) A száj nem érinti a kezet!

Kesztyűs kézre nem szokás kézcsókot adni, kivéve w.t. öltözet.

Ha egy férfi a társaságban egy nőnek kezet csókol, akkor a többi hölgyet is így kell köszöntenie, kivéve, ha csak az édesanyját köszönti.

Ha egy hölgy elfogadja egy férfi kézcsókját, el kell fogadnia a többi férfit is.

VIGYÁZAT! A diplomáciai protokollban nem megengedett, hiszen nem hölgyet köszöntenek, hanem pl. egy ország vezetőjét, képviselőjét, és ez esetben szinte „semleges nemű” –nek kell tekinteni!

Nagy-Britanniában még a családon belül sem szokás,

az Egyesült Államokban börtön járhat érte, mert zaklatásnak vehetik,

ha pedig japán nőnek kezet csókolunk, az megbocsáthatatlan bűnnek számít!

5. Pontosság

A pontosság a királyok udvariassága" - mondja egy régi francia illemkódex, mely 18. Lajos francia királytól származik.

Társadalmilag szigorú pontosságot követelő országok:

Svájc, Németország, Anglia (A japánok és az amerikaiak a közlekedéssel kapcsolatos késést tolerálják.).

Igazán pontatlan országok: Brazília, Afrika, Spanyolország

A protokoll megkülönböztet az alkalomtól függően:

- percnyi pontosságot,
- megengedett késést,
- meghatározott időpontok között való megjelenést.

6. Névjegyek

A viselkedéstechnikai elemek egyike. Kiegészítő elem. Tájékoztató jellegű segédeszköz. Az alacsonyabb rangú adja először. Segítő funkciót és helyettesítő funkciót tölt be.

Fajtái:

- 1) Hivatalos (céges, üzleti)
- 2) Magán
- 3) Kétnyelvű (kétoldalú)
- 4) Komplex (vegyes)
- 5) Diplomáciai
- 6) Reklámcélu

A névjegyküldés pótolhatja a személyes megjelenést, találkozást. Gyakorlata elsősorban a diplomáciában, valamint hivatalos nemzetközi kapcsolatokban érvényesül.

Minden esetben fel kell tüntetni a névjegyküldés indítékát: a francia etikettből származó rövidítéseket a bal alsó sarokba kell írni ceruzával, kisbetűvel, minden betű után ponttal. A rövidítések ceruzával való írása a személyes leadás tényét jelenti. A tintával írás, küldést jelent.

7. Meghívók

Tartalmaznia kell a meghívással kapcsolatos minden szükséges információt, vagyis:

- 1) a meghívó nevét és hivatalos rangját,
- 2) a meghívás tényét,
- 3) a meghívott nevét, esetleg rangját,
- 4) a meghívás alkalmát, indítékát,
- 5) a rendezvény jellegét,
- 6) a meghívás helyét és időpontját (időtartamát),
- 7) a részvétel visszajelzését vagy a lemondást lehetővé tévő utalásokat,
- 8) az öltözetre vonatkozó esetleges kívánalmakat,
- 9) egyéb hasznos információkat.

Az egylapos meghívónál az első oldalon áll a szöveg. A lap felső, középső részén, a szöveg fölött elhelyezhető a vállalat emblémája, diplomáciai meghívókon az ország címere, dombornyomással, vagy színes nyomással.

A kétlapos meghívónál az első oldalra nyomtatandó a címer, embléma, de üresen is hagyható. Kétnyelvű meghívónál a második és harmadik oldalon van a két szöveg.

8. Öltözködési előírások (dress code)

MEGHÍVÓN SZEREPLŐ DRESS CODE	VENDÉGEK ÖLTÖZÉKE	VENDÉGLÁTÓ ÖLTÖZÉKE (rendezvény szervezői értelemben)	MIKOR SZOKÁS?
white tie	frakk, egyenruha, nagyestélyi /báli ruha	szmoking, hosszú szoknya takart vállú felsőrész	ceremóniákon, bálokon, bármikor
black tie	szmoking, hosszú alkalmi ruha/ kisestélyi	szmoking fehér csokornyakkendővel, hosszú szoknya takart vállú felsőrész	18 óra után
informal/sötét öltöny	hosszú ujjú fehér ing, öltöny, nyakkendő, koktél ruha v. kosztüm	fekete öltöny, fehér ing, sötét kosztüm fehér blúzzal v. toppal	ceremóniákon vagy 18 óra után
business/casual	öltöny, nyakkendő, kosztüm/ nadrágkosztüm	egyenruha	18 óra előtt
slacks	sportos	egyenruha	sport rendezvényeken
coat-no-tie	Szövetnadrág, zakó, ing nyakkendő nélkül, garbó, stb. nadrágkosztüm, szoknya blúzzal, nadrág blúzzal stb.	egyenruha	nem hivatalos rendezvényen

9. Rangsorolás

A hivatalos rangsorolás alapelvei:

Nem az egyénekre vonatkozik a rangsorolás, hanem az egyén által képviselt tisztség hivatalos megbecsülését fejezi ki,

A képviselt tisztség szorosan kötődik az adott ország állami szervezetének, párt- és társadalmi apparátusának felépítéséhez, azok kölcsönös viszonyához.

A rangsorolás egyes fajtái:

- 1) hivatalos rangsorolás,
- 2) politikai rangsorolás,
- 3) egyházi rangsorolás,
- 4) vegyes rangsorolás,
- 5) Diplomáciai Testület (DT) rangsorolás,
- 6) nők, házastársak rangsorolása,
- 7) gyermekek rangsorolása,
- 8) tolmács rangsorolása,
- 9) delegációk rangsorolása.

RANGSOROLÁS AZ EU-ban:

- A soros elnökséget ellátó ország
- Az előző időszak soros elnökségét ellátó ország
- A következő időszak soros elnökségét ellátó ország

További sorrend:

- a többi ország saját nyelvén leírt ország neve szerint az angol ábécében sorolva (transzkripció szabályai)
- ALTERNÁLÁS!

III.

A Belügyminisztérium

*„Egy nagy és szép ügy hősi vértanúja,
aki lelkét visszaadta Istennek,
de emléke örökké élni fog sziveinkben,
emléke élni fog az utolsó magyar legutolsó lélegzetvételéig.”*
(Teleki László)

1848-ban Batthyány Lajos miniszterelnök vezetésével megalakult az első magyar felelős kormány, amelynek belügyminisztere Szemere Bertalan lett.

A Belügyminisztériumot Magyarország Országgyűlése alapította 1848. április 11-én, az 1848. évi. III. törvénycikkkel. A minisztérium jogutódlással a mai napig működik. A legutolsó névváltozást a Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2010. évi XLII. törvény szabályozza.

A minisztériumot a belügyminiszter vezeti.

Dr. Pintér Sándor

A belügyminiszter a Kormány

1. bűncselekmények megelőzéséért,
2. büntetés-végrehajtásért,
3. élet- és vagyonbiztonság védelméért,
4. határrendészetért,
5. helyi önkormányzatokért,
6. idegenrendészetért és menekültügyért,
7. katasztrófák elleni védekezésért,
8. közbiztonságért,
9. közfoglalkoztatásért,
10. közszolgálati életpálya kidolgozásáért,
11. köziratok kezelésének szakmai irányításáért,
12. közlekedésrendészetért,
13. közterület-felügyelet szabályozásáért,
14. külföldiek társadalmi beilleszkedésének elősegítéséért,
15. külföldre utazás szabályozásáért,
16. rendészetért,
17. szabálysértési szabályozásért,
18. személyiadat- és lakcímnnyilvántartásért,
19. terrorizmus elleni küzdelemért,
20. településüzemeltetésért, kéményseprő-ipari tevékenységért,
21. a mezőgazdasági öntözési célú, felszín alatti vízkivételt biztosító vízilétesítmény engedélyezését kivéve a vízgazdálkodásért,
22. a mezőgazdasági öntözési célú, felszín alatti vízkivételt biztosító vízilétesítmény engedélyezését kivéve a vízvédelemért,
23. vízügyi igazgatási szervek irányításáért,
24. társadalmi felzárkózásért,
25. egészségbiztosításért,
26. egészségügyért,
27. a gyermekek és az ifjúság védelméért,
28. kábítószer-megelőzésért és kábítószerügyi koordinációs feladatokért,
29. köznevelésért,
30. szociálpolitikáért felelős tagja.

A miniszter feladata és hatásköre

A miniszter a jogszabályoknak és a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek megfelelően, a Kormány általános politikájának keretei között

- 1) vezeti a minisztériumot,
- 2) részt vesz a kormányzati munkában,
- 3) az egyes miniszterek feladat- és hatásköréről szóló kormányrendeletben és más jogszabályokban meghatározott módon irányítja az önálló belügyi szervek szakigazgatással és a közbiztonság védelmével kapcsolatos tevékenységét, valamint
- 4) gyakorolja a helyi önkormányzatokkal kapcsolatos feladat- és hatásköröket.

A belügyminisztérium hagyományosan a mindenkori kormány kulcsminisztériuma. A miniszter részt vesz a kormány munkájában és irányít olyan önálló belügyi szerveket, mint az Országos Rendőr-főkapitányság, a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, Büntetés-végrehajtási Szervezet. Jelentős feladatai vannak a helyi önkormányzatok működésével kapcsolatban.

A miniszter, mint a minisztérium vezetője:

- 1) Meghatározza a minisztérium szervezeti felépítését és működésének főbb szabályait.
- 2) Gondoskodik a feladat- és hatáskörébe tartozó jogszabályok, a közjogi szervezetszabályozó eszközök megalkotásáról és kiadásáról, a magasabb szintű jogszabályok előkészítéséről, valamint utasításokat ad ki.
- 3) Felelős a belső kontrollrendszer keretében – a szervezet minden szintjén érvényesülő – megfelelő kontrollkörnyezet, kockázatkezelési rendszer, kontrolltevékenységek, információs és kommunikációs rendszer és nyomon követési rendszer (monitoring) kialakításáért, működtetéséért és fejlesztéséért.
- 4) Meghatározza és jóváhagyja a minisztérium jogalkotási munkatervét, az ágazati célkitűzéseket és a kormányzati stratégiai irányításról szóló 38/2012. (III. 12.) Korm. rendelet szerinti intézményi munkatervet (a továbbiakban: intézményi munkaterv), valamint az intézményi munkaterről készített éves beszámolót.
- 5) Jóváhagyja a minisztérium éves költségvetését és zárszámadási javaslatát.
- 6) Jogszabályban meghatározott körben előterjesztést tesz a köztársasági elnöknek, és ellenjegyzzi az elnöki határozatot.

- 7) Meghatározza a belügyi szervezet – államtitkárok, valamint helyettes államtitkárok általi – irányítási rendjét, a személyzeti, a munkaügyi és a szervezési hatásköröket, a jogszabályok és a közjogi szervezetszabályozó eszközök minisztériumi előkészítésének, egyeztetésének rendjét, a gazdálkodás, a munkavégzés, az ügykezelés, a minősített adatok védelmének, a személyes adatok kezelésének, valamint a közérdekű adatok nyilvánossága érvényesítésének előírásait,
- 8) Megállapítja a szervezetirányítás és felügyelet rendjét, a hivatali egységek, a minisztériumi szervek, valamint az önálló belügyi szervek létszámát, javadalmazásuk és a juttatási rendszer főbb szabályait.
- 9) Jóváhagyja a minisztérium munkaprogramjait, a miniszteri értekezletek napirendjét, továbbá kiadmányozza a minisztérium által alapított költségvetési szervek alapító okiratát, az azokat szakmailag felügyelő hivatali egység vagy önálló belügyi szervezetőjének javaslatára.
- 10) Jóváhagyja a feladat- és hatáskör szerint érintett vezetők javaslatára az országos hatáskörű önálló belügyi szervek – a középírányító szerv közreműködésével irányított szervek kivételével – szervezeti és működési szabályzatait,
- 11) Jóváhagyja a feladat- és hatáskör szerint érintett vezetők javaslatára az önálló belügyi szervek szervezeti egységei és az általuk irányított területi és helyi szervek új állománytáblázatát, továbbá szervezeti egységeinek állománytáblázat-módosítását, amelyek a közigazgatási államtitkár útján, a személyügyi helyettes államtitkár által lefolytatott koordinációt követően kerülnek felterjesztésre,
- 12) Jóváhagyja – a közigazgatási államtitkár útján – az államhatárral kapcsolatos ügyek intézésére létrehozott szervek által készített dokumentumokat és jegyzőkönyveket, amennyiben jogszabály vagy nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik,
- 13) Ellátja a polgári válságkezelési és a katasztrófavédelmi feladatok kormányzati koordinációját,
- 14) Irányítja a Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központot,
- 15) Ellátja a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság elnöki teendőit,
- 16) Gyakorolja az oktatási jogok biztosa és a jogvédelmi biztos feletti munkáltatói jogokat,
- 17) Gyakorolja az irányítása, felügyelete alá tartozó, az egészségügyi, a köznevelési, a szociális és a társadalmi felzárkózási ágazatban működő országos hatáskörű költségvetési szervek (kivéve a középírányító szerv közreműködésével irányított intézményeket) vezetői tekintetében a munkáltatói jogokat a 7. függelék szerint,
- 18) Kinevezési jogot gyakorol a tankerületi központok tankerületi igazgatói tekintetében,

- 19) Jogszabály alapján a Kormány nevében ellátja az Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezési Alap (a továbbiakban: E. Alap) felügyeletét, illetve felügyeli gazdálkodását,
- 20) Jogszabály szerint tagot delegál a térségi fejlesztési tanácsokba,
- 21) Irányítja a jogszabályban irányítása alá rendelt központi hivatalokat és a minisztérium alá tartozó költségvetési intézményeket,
- 22) Ellátja a Roma Koordinációs Tanács elnöki teendőit,
- 23) Ellátja a Felzárkózást Segítő Gazdasági Fórum elnöki teendőit,
- 24) Ellátja a Szakmajegyzékben meghatározott, az ágazatához tartozó szakmákért, valamint a programkövetelmények nyilvántartásában szereplő szakmai képzésekért felelős miniszteri feladatokat,
- 25) Gyakorolja az állami tulajdonban és fenntartásban lévő – középírányító szerv közreműködésével irányított – egészségügyi intézmények esetében az egészségügyről szóló törvény szerinti, a miniszter kizárólagos irányítási jogkörébe tartozó fenntartói jogokat,
- 26) Az európai uniós fejlesztési források felhasználásához kapcsolódó felelőssége körében biztosítja az európai uniós fejlesztési források felhasználásával megvalósuló, jogszabályban meghatározott programok irányító hatósági feladatainak ellátását,
- 27) Kitüntetések, címeket és díjakat adományoz, illetve von meg.

A miniszter irányítja:

- 1) a parlamenti államtitkár tevékenységét,
- 2) a rendészeti államtitkár tevékenységét,
- 3) az önkormányzati államtitkár tevékenységét,
- 4) az egészségügyi államtitkár tevékenységét,
- 5) a köznevelési államtitkár tevékenységét,
- 6) a gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár tevékenységét,
- 7) a miniszteri biztos tevékenységét,
- 8) a közigazgatási államtitkár tevékenységét,
- 9) a miniszteri kabinet vezetője (a miniszter kabinetfőnöke) tevékenységét,
- 10) az Ellenőrzési Főosztály vezetője tevékenységét,
- 11) a sajtófőnök tevékenységét,
- 12) a sajtófőnök útján a Kommunikációs Főosztály vezetője tevékenységét,

- 13) a roma kapcsolatokért felelős kormánybiztossal egyetértésben a Kormánybiztosi Titkárság I. vezetője tevékenységét,
- 14) az Indonéz Köztársaság közúthálózata útdíjfizetési rendszerének létrehozása és fejlesztése tekintetében Magyarország által biztosított szakmai támogatásokért felelős kormánybiztossal egyetértésben a Kormánybiztosi Titkárság II. vezetője tevékenységét,
- 15) a diagnózis alapú felzárkózási stratégia végrehajtásáért felelős miniszterelnöki biztossal egyetértésben a Miniszterelnöki Biztosi Titkárság I. vezetője tevékenységét,
- 16) a licenc képzés továbbfejlesztéséért, valamint az egészségügyi szakmai továbbképzés rendszerével kapcsolatos kormányzati feladatokban való közreműködésért felelős miniszterelnöki biztossal egyetértésben a Miniszterelnöki Biztosi Titkárság II. vezetője tevékenységét,
- 17) az Egészségügyi Tudományos Tanács Titkársága vezetője tevékenységét.

A miniszter által vezetett minisztérium szervezeti felépítése:

A minisztériumban hét államtitkár működik:

- 1) közigazgatási államtitkár,
- 2) parlamenti államtitkár,
- 3) önkormányzati államtitkár
- 4) rendészeti államtitkár,
- 5) egészségügyi államtitkár,
- 6) köznevelési államtitkár,
- 7) gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár.

Az államtitkárok általános feladatai:

- 1) Intézik a miniszter által számukra meghatározott egyedi feladatokat, ezen belül koncepciót és megoldási javaslatokat dolgoznak ki, kialakítják és képviselik a minisztériumi álláspontot.
- 2) Közreműködnek a miniszter döntéseinek közpolitikai megalapozásában és azok végrehajtásában.
- 3) Koordinálják a miniszter feladat- és hatáskörébe tartozó ágazati feladatokkal kapcsolatos iránykijelölő, stratégiai munkákat.
- 4) Elősegítik a miniszter országgyűlési képviseletét, az Országgyűlésben képviselettel rendelkező pártok képviselőcsoportjaival és a pártokhoz nem tartozó képviselőkkel kapcsolatot tartanak, koordinálják a társadalmi, gazdasági érdekképviseletekkel való együttműködést, helyettesítik a minisztert.
- 5) Összehangolják – a közigazgatási államtitkár útján – a helyettes államtitkárok parlamenti és az általános kormányzati feladatok végrehajtásával kapcsolatos tevékenységét.
- 6) Közreműködnek a jogszabályalkotással kapcsolatos politikai előkészítő munka miniszteri irányításában; ennek során különösen;
  - a. gondoskodnak a jogszabályi koncepciókban a kormányzati politika érvényesítéséről,
  - b. ellátják a kormánypártok frakcióival való egyeztetési feladatokat,
  - c. irányítják a parlamenti pártközi egyeztetési mechanizmusokat,
  - d. a minisztériumi jogszabály-előkészítés során részükre megküldött tervezetekkel kapcsolatban álláspontot alakítanak ki.
- 7) Ellátják mindazokat a feladatokat, amelyekkel a miniszter állandó vagy eseti jelleggel őket megbízza.
- 8) Szakterületükön gondoskodnak az intézményi munkaterv előkészítéséről, végrehajtásáról, a nyomon követésről és az éves beszámolók elkészítéséről.
- 9) Ha feladatellátásuk során más államtitkár szakmai irányítása alá tartozó szerv közvetlen megkeresése iránt intézkednek, a megkeresés tényéről és tartalmáról a megkeresett szerv szakmai irányítását ellátó belügyi szakterületi államtitkárt tájékoztatják.

A közigazgatási államtitkár

A közigazgatási államtitkár vezeti a minisztérium hivatali szervezetét.

Dr. Felkai László

A közigazgatási államtitkár irányítja

- 1) a személyügyi helyettes államtitkár,
- 2) a jogi és koordinációs helyettes államtitkár,
- 3) a gazdasági helyettes államtitkár,
- 4) az európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkár,
- 5) a közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkár,
- 6) a nyilvántartások vezetéséért felelős helyettes államtitkár,
- 7) az informatikai helyettes államtitkár,
- 8) a stratégiai ügyekért felelős helyettes államtitkár,
- 9) az európai uniós fejlesztések koordinációjáért felelős helyettes államtitkár,
- 10) a közvetlen alárendeltségébe tartozó hivatali egységek tevékenységét.

A közigazgatási államtitkár feladata szerteágazó, egyéb feladatai mellett ellátja az önálló belügyi szervek miniszteri irányításából a miniszter rendelkezése alapján rá háruló feladatokat. Biztosítja a hivatali egységek, az önálló belügyi szervek és a minisztériumi szervek

összehangolt működését. A miniszter nevében kiadmányozási jogkört gyakorol. Gyakorolja a munkáltatói jogokat a minisztérium állományába tartozó kormánytisztviselők felett.

A parlamenti államtitkár

Dr. Rétvári Bence

- ellátja a nemzetpolitikai stratégia tárcaszintű megvalósításáért felelős vezető feladatait,
- tagként közreműködik a Nemzetpolitikai Tárcaközi Bizottság munkájában.

A parlamenti államtitkár irányítja

- a kabinetfőnöke,
- a Parlamenti Főosztály tevékenységét.

Az önkormányzati államtitkár

Dr. Dukai Miklós

Az önkormányzati államtitkár feladatait az önkormányzati ügyekben gyakorolja.

Az önkormányzati államtitkár a miniszter nevében gyakorolt kiadmányozási jogkörében eljárva ellátja a helyi önkormányzatoknak törvény, kormányrendelet, a Kormány egyedi határozata vagy támogatási igény (pályázat vagy kérelem) alapján nyújtandó költségvetési támogatásokkal kapcsolatos feladatokat.

Az önkormányzati államtitkár kapcsolatot tart az országos önkormányzati érdek-képviselői szervezetekkel és működteti a velük való egyeztetés rendszerét.

Az önkormányzati államtitkár gondoskodik az Európa Tanács Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusa magyar delegációja tagjainak kijelöléséről.

Az önkormányzati államtitkár irányítja

- az önkormányzati helyettes államtitkár,
a kabinetfőnöke tevékenységét.

A rendészeti államtitkár

Dr. Bolcsik Zoltán

A rendészeti államtitkár az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a Nemzeti Védelmi Szolgálat, az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, valamint a büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban együtt: a rendészeti államtitkár irányítása alatt álló szervek) tekintetében gyakorolja a jogszabályban meghatározott jogosítványokat, valamint segíti a miniszter egyéb irányítási jogainak gyakorlását.

A rendészeti államtitkár az általa irányított önálló szervezeti egységek feladatkörébe tartozó, valamint a miniszter által meghatározott egyéb ügyekben – az érintett államtitkárokkal, helyettes államtitkárokkal, valamint a rendészeti államtitkár irányítása alatt álló szervek első számú vezetőivel együttműködve – gondoskodik a minisztérium szakmai álláspontjának kialakításáról, és képviseli azt.

A rendészeti államtitkár közvetlenül irányítja a szakterületén működő hivatali egységek vezetőinek tevékenységét, ellenőrzi a szakterületén az irányítása alatt álló szervek feladatainak végrehajtását, rendszeresen beszámoltatja ezek vezetőit, és meghatározza a tevékenységük irányát.

A rendészeti államtitkár feladat- és hatáskörei elsősorban a következők:

- szakterületén – a minisztérium ágazati célkitűzései és jogalkotási munkaterve alapján időszerű feladataival összhangban – gondoskodik a feladatok meghatározásáról, számontartásáról, végrehajtásáról, programok, koncepciók kidolgozásáról, megvalósításáról, és meghatározza az ehhez szükséges feltételeket,
- feladatkörével összefüggésben utasítási joga van, irányítást gyakorol és intézkedést ad ki, feladatkörében véleményt nyilvánít a véleményezésre érkezett előterjesztés, jogszabály, közjogi szervezetszabályozó eszköz tervezetéről,
- az irányítása alá tartozó területeken irányítja és ellenőrzi a jogszabályok, a közjogi szervezetszabályozó eszközök, valamint a miniszter döntéseinek végrehajtását, és ennek érdekében kezdeményezi a szükséges intézkedéseket,
- közreműködik a rendvédelmi területet érintő jogszabály-előkészítő és jogalkotási feladatokban,
- az európai uniós és egyéb nemzetközi forrásból támogatott, szakterületét érintő projektekben, az európai uniós fejlesztések koordinációjáért felelős helyettes államtitkárral együttműködve, szakmailag közreműködik
  - a fejlesztésekre vonatkozó programok, az éves fejlesztési keret, valamint a támogatási konstrukciók kidolgozásában és végrehajtásában,
  - a támogatott szakmai programok és projektek ágazati szakpolitikai szempontoknak megfelelő tervezésében, a szakmai tartalom előkészítésében, kidolgozásában, módosításában,
  - a Belügyi Alapokhoz kapcsolódó tervezési, végrehajtási és monitoring feladatokban.

Az egészségügyi államtitkár:

Dr. Takács Péter

Az egészségügyi államtitkár szakmai, politikai irányítást gyakorol:

- az egészségügyi és egészségbiztosítási ágazat működésével, hazai és európai uniós fejlesztésével,
- az egészségügyi ágazati, valamint az ágazati gazdasági stratégiai tervezéssel,
- az egészségügyi ágazati informatika kialakításával,
- a területfejlesztési és területi tervezési folyamatokban való egészségügyi ágazati részvétellel,
- a gyógyszer- és gyógyászati segédeszköz ellátással,
- az állami tulajdonban és fenntartásban levő egészségügyi intézmények esetében a közvetlen betegellátói tevékenységgel,
- a népegészségüggyel,
- az ápolással,
- az egészségügyi ágazat védelmi feladataival,
- az egészségügyi ágazati szakmai képzéssel, a humán erőforrás-fejlesztéssel,

- az egészségügyi ágazat területén – az európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkárral együttműködve – a nemzetközi két- és többoldalú kapcsolatokkal és az európai uniós tagsággal,
- a miniszter részére fenntartott jogkörök kivételével az állami tulajdonban és fenntartásban lévő egészségügyi intézmények fenntartói jogainak gyakorlásával,
- a jogszabályban meghatározott kivétellel az egészségügyi ágazatban középírányító szerv közreműködésével irányított intézmények szervezeti és működési szabályzatának jóváhagyásával,
- a csecsemőgondozás díj (a továbbiakban: CSED) és a gyermekgondozási díj (a továbbiakban: GYED) kivételével – az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásaival,
- a fővárosi és megyei kormányhivatalok és azok járási (fővárosi kerületi) hivatalai (a továbbiakban: járási hivatalok) egészségügyi és egészségbiztosítási pénztári feladatai szakmai irányításának koordinációjával,
- a kábítószer-megelőzéssel és kábítószerügyi koordinációval
- az egészségügyi ágazat minőségügyi rendszerével és az annak egységes alkalmazását segítő követelményrendszer meghatározásával,
- a minőségfejlesztés keretében koordinált egészségügyi szakmai irányelvek fejlesztésével és a magyar egészségügyi ellátási standardok felülvizsgálatával, módosításával,
- az egészségügyi alapellátással, járó- és fekvőbeteg ellátással,
- a mentéssel, betegszállítással összefüggő feladatok tekintetében.

Az egészségügyi államtitkár képviseli az egészségügyi ágazatot a Katasztrófavédelmi Koordinációs Minisztériumközi Bizottságban.

Az egészségügyi államtitkár ellátja:

- a Kábítószerügyi Koordinációs Tárcaközi Bizottság,
- a Kábítószerügyi Tanács,
- az egészségügyi létfontosságú szerelemek meghatározása során az ágazati kijelölő hatósági feladatokban közreműködő Döntés-előkészítő Bizottság elnöki feladatait.

Az egészségügyi államtitkár irányítja

- az egészségügy szakmai irányításáért felelős helyettes államtitkár,
- az egészségügyi finanszírozásért és fejlesztésért felelős helyettes államtitkár,
- az Egészségügyi Államtitkári Kabinet vezetője,
- a Minőségfejlesztési és Módszertani Főosztály vezetője tevékenységét.

A köznevelési államtitkár:

Dr. Maruzsa Zoltán Viktor

A köznevelési államtitkár szakmai, politikai irányítást gyakorol

- a nemzeti köznevelés,
- a nemzeti köznevelés tankönyvellátása,
- az iskolai nevelés-oktatás szakképesítés megszerzésére felkészítő szakasza,
- a felsőoktatásért felelős miniszterrel és a szakképzésért felelős miniszterrel együttműködve az oktatási nyilvántartások működtetése,
- a Köznevelés Információs Rendszere oktatásszakmai fejlesztési koncepciója,
- a társadalmi esélyegyenlőség köznevelésben való érvényesítése,
- a köznevelési ágazat működése, hazai és európai uniós forrásokból történő fejlesztése,
- a köznevelési ágazati költségvetési, gazdasági stratégia tervezése,
- a köznevelési ágazat területén – az európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkárral együttműködve – a nemzetközi két- és többoldalú kapcsolatok és az európai uniós tagsággal összefüggő szakmai feladatok,
- az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézményekkel kapcsolatos egyes fenntartói feladatok ellátása,
- a köznevelésben a közalkalmazotti jogviszonnyal összefüggő igazgatási feladatok,
- a külföldi közneveléssel kapcsolatos feladatok tekintetében.

A köznevelési államtitkár kapcsolatot tart az Oktatási Hivatallal, a Klebelsberg Központtal, és jogszabály felhatalmazása alapján közreműködik a velük kapcsolatos irányítói jogok gyakorlásában. A köznevelési államtitkár irányítja a köznevelési helyettes államtitkár tevékenységét.

A gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár:

Fülöp Attila

A gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár szakmai, politikai irányítást gyakorol:

- a szociális, – a gyermekek napközbeni ellátása szolgáltatás kivételével – a gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatásokkal,
- a fogyatékos és megváltozott munkaképességű személyek esélyegyenlőségének elősegítésével,
- a fogyatékos és megváltozott munkaképességű személyek számára nyújtott pénzügyi ellátásokkal és szolgáltatásokkal,
- a foglalkozási rehabilitációval,
- a szociális és gyermekvédelmi pénzügyi és természetbeni ellátásokkal,
- a gyermekek és a fiatal felnőttek védelmével,
- az alacsony végzettségűek foglalkoztathatóságát javító komplex szolgáltatások biztosításával,
- a szociális ágazati képzéssel, továbbképzéssel és humán erőforrás-fejlesztéssel,
- a szociális ágazat területén – az európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkárakkal együttműködve – a nemzetközi két- és többoldalú kapcsolatokkal és az európai uniós tagsággal,
- a romák társadalmi integrációjának elősegítésével,
- a társadalmi felzárkózással,

- a roma nemzetiségi politikával,
- a gyermekek esélyteremtésével, a hátrányos helyzetű gyermekek oktatási esélyegyenlőségének biztosításával,
- a mélyszegénységben élők, a romák és a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek társadalmi integrációjához kapcsolódó stratégiák és programok egységes kormányzati koordinációjával,
- a társadalmi felzárkózás és a romák társadalmi integrációjának fő szakpolitikai elveinek, és ehhez kapcsolódóan egyes nemzetiségi feladatok stratégiájának és koncepciójának meghatározásával, az ezekre vonatkozó döntési és költségvetési javaslatok kidolgozásával összefüggő feladatok tekintetében.

A gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár irányítja

- a szociális ügyekért felelős helyettes államtitkár,
- a társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkár tevékenységét.

A helyettes államtitkárságok bemutatása

A minisztériumban 15 helyettes államtitkár működik, melyek a következők:

- 1) személyügyi helyettes államtitkár,
- 2) jogi és koordinációs helyettes államtitkár,
- 3) gazdasági helyettes államtitkár,
- 4) európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkár,
- 5) közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkár,
- 6) önkormányzati helyettes államtitkár,
- 7) informatikai helyettes államtitkár,
- 8) nyilvántartások vezetéséért felelős helyettes államtitkár,
- 9) európai uniós fejlesztések koordinációjáért felelős helyettes államtitkár,
- 10) az egészségügy szakmai irányításáért felelős helyettes államtitkár,
- 11) az egészségügyi finanszírozásért és fejlesztésért felelős helyettes államtitkár,
- 12) köznevelési helyettes államtitkár,
- 13) szociális ügyekért felelős helyettes államtitkár,
- 14) társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkár,
- 15) stratégiai ügyekért felelős helyettes államtitkár.

A helyettes államtitkár az általa irányított önálló szervezeti egységek feladatkörébe tartozó, valamint a miniszter által meghatározott egyéb ügyekben – az érintett helyettes államtitkárokkal, valamint az államtitkárokkal együttműködve – gondoskodik a minisztérium szakmai álláspontjának kialakításáról, és képviseli azt.

A helyettes államtitkárok általános feladatai és hatásköre:

- 1) az irányító államtitkár kijelölése alapján feladatkörében, valamint megbízás alapján képviseli a minisztériumot, különösen az Országgyűlés bizottságainak ülésén, állami szervek és civil szervezetek körében, valamint tárcaközi bizottságokban, továbbá a hazai és nemzetközi szervezetekben, az Európai Unió intézményeiben,
- 2) szakterületén – a minisztérium ágazati célkitűzései és jogalkotási munkaterve alapján időszerű feladataival összhangban – gondoskodik a feladatok meghatározásáról, számontartásáról, végrehajtásáról, programok, koncepciók kidolgozásáról, megvalósításáról, meghatározza az ehhez szükséges feltételeket,

- 3) feladatkörével összefüggésben utasítási joga van, irányítást gyakorol és intézkedést ad ki, feladatkörében véleményt nyilvánít a számára véleményezés céljából megküldött valamennyi előterjesztés, jogszabály, közjogi szervezetszabályozó eszköz tervezetéről,
- 4) az irányítása alá tartozó területeken irányítja és ellenőrzi a jogszabályok, a közjogi szervezetszabályozó eszközök, valamint a miniszter és az államtitkár döntéseinek végrehajtását, és ennek érdekében kezdeményezi a szükséges intézkedéseket,
- 5) szakterületén gondoskodik az intézményi munkaterv előkészítéséről, végrehajtásáról, a nyomon követésről és az éves beszámolók elkészítéséről,
- 6) közreműködik – az európai uniós fejlesztések koordinációjáért felelős helyettes államtitkárral együttműködve – a szakterületét érintő fejlesztéseket magukban foglaló programok, az éves fejlesztési keret, valamint támogatási konstrukciók kidolgozásában, végrehajtásában és ellenőrzésében, egyidejűleg felelős a támogatott szakmai programok és projektek ágazati szakpolitikai szempontoknak megfelelő tervezéséért, a szakmai tartalom előkészítéséért, kidolgozásáért és módosításáért, továbbá a támogatott fejlesztések megvalósításának nyomon követéséért, valamint kidolgozza, és szükség szerint képviseli a kapcsolódó szakterületi álláspontot,
- 7) ellátja mindazokat a feladatokat, amelyekkel a miniszter vagy az államtitkár állandó vagy eseti jelleggel megbízza.

A miniszter irányítása alá tartozó szervek rendszere

A szabályozásnak megfelelően a belügyminiszter irányítása alá tartoznak fegyveres és nem fegyveres rendvédelmi szervek:

- 1) Országos Rendőr-főkapitányság (az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv)
- 2) Nemzeti Védelmi Szolgálat (a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv)
- 3) Terrorelhárítási Központ (a terrorizmust elhárító szerv)
- 4) Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (idegenrendészeti szerv)
- 5) BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
- 6) Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága

Rendőrség 1-től 4-ig felsorolt szerv.

A miniszter irányítása vagy felügyelete alá tartozó szervek, illetve feladatainak rövid ismertetése

1. Rendőrség

A Rendőrség az – Alaptörvényen alapuló – Rtv. alapján a Kormány, ezen belül az belügyminisztérium, illetve a belügyminiszter irányítása és felügyelete mellett működő állami, fegyveres rendvédelmi szerv.

A rendőrség feladatai:

- 1) végzi a bűncselekmények megelőzését, amelynek során figyelemmel kíséri Magyarország bűnügyi helyzetét, feltárja a bűncselekmények elkövetésének kockázatait, a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvéseket, továbbá

megszerzi, elemzi, értékeli, ellenőrzi és továbbítja a bűnözéshez kapcsolódó, a bűncselekmények megelőzése, illetve megakadályozása céljából szükséges információkat,

- 2) általános nyomozó hatósági jogkört gyakorol, a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint végzi a bűncselekmények felderítését, valamint a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzését,
- 3) szabálysértési hatósági jogkört gyakorol, közreműködik a szabálysértések megelőzésében és felderítésében,
- 4) ellátja a közbiztonságra veszélyes egyes eszközök és anyagok előállításával, forgalmazásával és felhasználásával kapcsolatos hatósági feladatokat,
- 5) közlekedési hatósági és rendészeti feladatokat lát el,
- 6) ellátja a közterület rendjének fenntartásával kapcsolatos rendészeti feladatokat,
- 7) gondoskodik a büntetőeljárással összefüggésben a jogszabályban meghatározott személyi kört érintő személyi védelmi feladatok (a továbbiakban: személyi védelem) ellátásáról, továbbá a büntetőeljárásban részt vevők Védelmi Programjának (a továbbiakban: Védelmi Program) a végrehajtásáról,
- 8) védi a jogszabályban meghatározott, Magyarország szempontjából különösen fontos személyek (a továbbiakban: védett személy) életét, testi épségét; őrzi a jogszabályban meghatározott létesítményeket és értékeket (a továbbiakban együtt: személyvédelmi és létesítménybiztosítási feladatok),
- 9) engedélyezi és felügyeli a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységet,
- 10) engedélyezi – nemzetközi megállapodás eltérő rendelkezése hiányában – a szolgálati lőfegyverek és lőszerke szolgálati célból történő külföldre vitelét és az együttműködő, külföldi rendészeti feladatokat ellátó hatóságok szolgálati lőfegyvereinek és lőszerkeinek az országba történő behozatalát,
- 11) büntetés-végrehajtási feladatokat lát el,
- 12) ellátja különleges jogrendben a hatáskörébe utalt rendvédelmi feladatokat, illetve hadiállapot idején közreműködik az államhatárt fegyveresen vagy felfegyverkezve átlépő személyek kiszorításában, valamint elfogásában és lefegyverzésében,
- 13) őrzi az államhatárt, megelőzi, felderíti, megszakítja az államhatár jogellenes átlépését, részt vesz a jogellenes bevándorlás megakadályozásában.
- 14) ellenőrzi az államhatáron áthaladó személy- és járműforgalmat, a szállítmányokat – ide nem értve a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/92/EGK rendeletben

- meghatározott vámellenőrzést –, valamint végzi a határátléptetést, továbbá biztosítja a határátkelőhelyek rendjét, valamint végzi a közúti határátkelőhelyek üzemeltetését, és a fenntartásukra és fejlesztésükre vonatkozó feladatok végrehajtását,
- 15) irányítja a határeseemények kivizsgálásával megbízott magyar szervek tevékenységét, felügyeli az államhatár felmérésével, megjelölésével, a határjelek felújításával kapcsolatos munkák végzését,
  - 16) megteszi az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedéseket, továbbá elhárítja az államhatár rendje ellen
  - 17) elvégzi az e törvényben meghatározott belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési célú ellenőrzést,
  - 18) Magyarország területén felderíti a terrorszervezeteket, megelőzi, felderíti, illetve elhárítja magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit és megakadályozza azt, hogy bűncselekményt kövessenek el, megakadályozza, hogy magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorszervezet működését anyagi források biztosításával vagy más módon elősegítsék.
  - 19) elvégzi a részére törvényben vagy kormányrendeletben megállapított, valamint az Európai Unió kötelező jogi aktusából vagy nemzetközi szerződésből eredő egyéb feladatokat, valamint
  - 20) részt vesz az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Unió, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, az Észak-atlanti Szerződés Szervezete keretében szervezett, vagy nemzetközi szerződés alapján a béketámogató és polgári válságkezelési feladatokban,
  - 21) a fenntartó kezdeményezésére közreműködik az általános és középiskola rendjének fenntartásában,
  - 22) ellátja a segélyhívó számok fogadásából eredő feladatokat,
  - 23) ellátja a hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat,
  - 24) biztosítja az (EU) 2019/1896 európai parlamenti és tanácsi rendelet 35. cikk (1) bekezdésében meghatározott hatásszinteknek megfelelő határellenőrzést,
  - 25) ellátja a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló törvényben meghatározott feladatokat.

Általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv központi szerve az Országos Rendőr-főkapitányság.

Az általános rendőri szerv egyes feladatok ellátására létrehozott szervei:

- 1) a Készenléti Rendőrség,
- 2) a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság,
- 3) a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ,
- 4) a Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ,
- 5) a Nemzetközi Oktatási Központ.

A vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságok önálló feladat- és hatáskörrel működnek.

A rendőrkapitányságok az illetékes rendőr-főkapitányság szerveként, önálló feladat- és hatáskörrel működnek, a határrendészeti kirendeltségek az illetékes rendőr-főkapitányság szerveként, önálló feladat- és hatáskörrel, a külön jogszabályban meghatározott határterületen végzik a jogszabályban hatáskörükbe utalt feladatokat.

A rendőr-főkapitányság, továbbá a rendőrkapitányság szervezetében rendőrőrs szervezhető. A rendőrőrs feladat- és hatásköri önállósággal nem rendelkező szervezeti elem.

Belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv

Nemzeti Védelmi Szolgálat budapesti székhellyel, országos illetékességgel, önállóan működő belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv. Kijelölt nemzeti tagként részt vesz az Európai Unió Korrupcióellenes Kapcsolattartói Hálózatának munkájában.

A védett állomány köre egyre bővülő, nemcsak a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos szolgálati jogviszonyban álló tagjaira, hanem ezen szervek és az irányításukat ellátó minisztériumok kormánytisztviselőire, köztisztviselőire, közalkalmazottaira, rendvédelmi igazgatási alkalmazottaira és munkavállalóira. Más állami és kormányzati szolgálati jogviszonyban álló kormánytisztviselőkre, kormányzati ügykezelőkre és meghatározott feladatkört ellátó munkavállalóikra, továbbá az igazságügyi szolgálati jogviszonyban az egészségügyi szolgálati jogviszonyban és a szerződéses határvadász jogviszonyban foglalkoztatottakra egyaránt kiterjed.

Feladatai:

1. Az NVSZ a jogszabályban meghatározott bűncselekmények esetén a védett szervek, a védett állomány körében **bűnmegelőzési, valamint bűnfelderítési tevékenységet** folytatunk a nyomozás elrendeléséhez szükséges gyanú megállapításáig vagy kizárásáig.
2. **Védelmi feladata** keretében eljár és védelmet biztosít a védett állomány tagja számára, amennyiben vele szemben hivatali kötelességének teljesítése miatt, vagy rá tekintettel bűncselekményt kísérelnek meg, avagy követnek el. A **védelem kiterjed** a védett állomány közeli hozzátartozóira, vagy a védett állomány tagjával kapcsolatban álló más személyre is bizonyos bűncselekmények – így emberölés, kényszerítés, személyi szabadság megsértése, emberrablás, zsarolás, testi sértés, magánlaksértés, zaklatás, rablás, rongálás vagy lopás – esetén.
3. A vonatkozó jogszabályok alapján ellátja a hivatásos állományba jelentkezőknél, valamint a hivatásos állomány tagjánál a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvényben meghatározott **kifogástalan életvitel ellenőrzését**.
4. Elvégzi a jogszabályban meghatározott személyi körben **megbízhatósági vizsgálatot** végez.

Terrorizmust elhárító szerv

A Terrorelhárítási Központ országos illetékességű, a belügyminiszter közvetlen irányítása alatt működő önálló szervezet, amely önálló költségvetéssel rendelkezik, vezetőjét a miniszterelnök nevezi ki.

A Terrorelhárítási Központ feladatai

- 1) elemzi és értékeli Magyarország terrorfenyegettségének helyzetét,
- 2) szervezi és koordinálja a terrorcselekmények megelőzését és elhárítását végző szervek – kivéve a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat és az Információs Hivatal – tevékenységét, ellátja a Terrorellenes Koordinációs Bizottság működésével kapcsolatos előkészítő, végrehajtó és adminisztrációs feladatokat,
- 3) részt vesz a kritikus infrastruktúrák védelmére vonatkozó nemzeti program kidolgozásában, a veszélyeztettség értékelésében és biztonsági intézkedési tervek kidolgozásában, továbbá külön szerződés alapján ellátja a terrorveszélyeztettség szempontjából jelentős, kritikus infrastruktúrák védelmét,
- 4) végzi a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről szóló kormányrendeletben meghatározottak szerint a köztársasági elnök, a miniszterelnök, a külpolitikáért felelős miniszter és a legfőbb ügyész védelmét, valamint a jogszabály alapján, illetve a rendészetért felelős miniszter által ideiglenesen, eseti jelleggel a

hatáskörébe utalt egyéb személyvédelmi feladatokat és létesítménybiztosítási feladatokat, ennek keretében

- a) végrehajtja - indokolt esetben az általános rendőrségi feladatokat ellátó szerv tűzszerész szolgálati ága szakegységeinek bevonásával - a tűzszerészeti feladatokat, valamint a robbantással fenyegetett helyszínek átvizsgálását,
  - b) végzi a Magyarország érdekei szempontjából jelentős - különösen a köztársasági elnök, illetve a miniszterelnök részvételével megtartott, valamint a rendészetért felelős miniszter által ideiglenesen hatáskörébe utalt egyéb személyvédelmi feladatokkal összefüggő - rendezvények biztosításához kapcsolódó feladatok előkészítését és végrehajtását,
  - c) együttműködik a személy- és létesítményvédelmi feladatok biztosításban érdekelt és a biztosítás végrehajtásában közvetlenül érintett hazai, valamint külföldi szervezetekkel és szervezetekkel,
  - d) nemzeti kapcsolattartó szervként - a Készenléti Rendőrséget érintő feladat esetén a Készenléti Rendőrség bevonásával - ellátja a közéleti személyiségek védelmére szolgáló Európai Hálózat tevékenységével kapcsolatos feladatokat
- 5) személyvédelmi feladatai körében együttműködik az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv személyvédelmi feladatokat ellátó szerveivel, ennek végrehajtása során szakmailag koordinálja az ezzel kapcsolatos feladatok előkészítését és végrehajtását,
- 6) felkérésre végrehajthatja a kiadási és átadási letartóztatásban lévő személyek államhatárig vagy külföldről Magyarországra történő kísérésével, valamint az elítélt személyek Magyarországon keresztül történő átszállításával kapcsolatos rendvédelmi feladatokat,
- 7) törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján együttműködik külföldi terrorizmust elhárító szervvel, külföldi és nemzetközi rendvédelmi szervvel,
- 8) a nemzetközi kötelezettségek végrehajtása érdekében együttműködik a külpolitikáért felelős miniszter által vezetett minisztériummal, ennek keretében koordinálja az e kötelezettségvállalásokból eredő gyakorlati feladatok teljesítését, különösen a magyarországi helyszíni elfogó gyakorlatok megszervezését,
- 9) feladatkörében eljárva közreműködik az Európai Unió különleges intervenciók egységével való együttműködés keretében a bűnüldöző szervek nemzetközi

együttműködéséről szóló törvényben, valamint az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködéséről szóló törvényben meghatározott segítségnyújtás végrehajtásában,

10) ellátja a kormányügyeleti rendszer működési rendjéből fakadó feladatokat, valamint a rendészetért felelős miniszter által vezetett minisztérium ügyeleti tevékenységét,

11) a felderítési és felszámolási feladatkörében tűzszerészeti tevékenységet lát el - indokolt esetben az általános rendőrségi feladatokat ellátó szerv tűzszerész szolgálati ága szakegységeinek bevonásával -, ennek keretében végzi különösen

- a. a fegyver- és robbanóanyagok felkutatásával összefüggő feladatok tűzszerészeti biztosítását,
- b. az objektumok, járművek és a robbantással fenyegetett műveleti helyszínek átvizsgálását, tűzszerész szakmai biztosítását,
- c. az intézkedések megtételét akadályozó tárgyak eltávolítását, a behatolási pontok, robbanó- vagy pirotechnikai eszközzel történő nyitását, valamint
- d. az előtalált robbanásveszélyes, robbantásos cselekmények végrehajtására utaló, valamint gyanús tárgyak vizsgálatát, hatástalanítását, továbbá - indokolt esetben - elszállítását és megsemmisítését,

12) ellátja a felderítési, felszámolási és személyvédelmi feladatkörében felmerülő vegyi, biológiai vagy nukleáris veszélyek felderítésére és elhárítására irányuló tevékenységet, illetve annak koordinálását, ennek keretében végzi különösen az objektumok, járművek, útvonalak és műveleti helyszínek vegyi, biológiai vagy nukleáris veszélyek felderítésére és elhárítására irányuló átvizsgálását.

Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság

Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság a rendészetért felelős miniszter irányítása alá tartozó központi költségvetési szerv.

A korábbi Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal elnevezése 2019. július 1. napján Országos Idegenrendészeti Főigazgatóságra változik, így

a) a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) hatálya alá tartozó **rendvédelmi feladatokat ellátó szervként**,

b) a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény hatálya alá tartozó **rendőrségként** működik tovább.

Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság központi szervre és igazgatóságokra tagozódik. Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság ellátja a jogszabályokban hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat.

Az alárendeltségében működő befogadó intézmények biztosítanak elhelyezést és ellátást menekültügyi és idegenrendészeti eljárással érintett ügyfeleknek.

Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság feladatai:

- 1) a Hivatal ellátja a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek, valamint a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló jogszabályokban meghatározott feladatokat;
- 2) idegenrendészeti hatóságként ellátja a jogszabályokban a hatáskörébe utalt idegenrendészeti feladatokat;
- 3) központi vízumhatóságként kapcsolatot tart más schengeni államok központi hatóságaival, a SIS-jelzésekkel összefüggésben megkereséssel él a nemzeti SIRENE iroda felé, és reagál a SIRENE iroda megkereséseire;
- 4) menekültügyi hatóságként ellátja a jogszabályokban hatáskörébe utalt menekültügyi feladatokat;
- 5) útlevélhatóságként ellátja a bevándorolt, letelepedett jogállású személy és a hontalan úti okmányával kapcsolatos hatósági feladatokat, a menekültként elismert személyek kétnyelvű úti okmányával, az oltalmazottként elismert személyek úti okmányával, továbbá a menedékesek úti okmányával összefüggő hatósági feladatokat;
- 6) ellátja az országinformáció szolgáltatásáért felelős szerv (a továbbiakban: Dokumentációs Központ) jogszabályban meghatározott feladatait;
- 7) végrehajtja a migrációs tárgyú nemzetközi szerződésekből adódó feladatokat, engedélyezi, szervezi és koordinálja a visszafogadási egyezmények szerinti hatósági kísérettel történő átszállításokat;
- 8) kapcsolatot tart a migrációs kérdésekkel foglalkozó nemzetközi szervezetekkel.
- 9) a menekültügyi őrizet végrehajtásával biztosítja a menekültügyi eljárás során az elismerését kérő külföldi rendelkezésre állását;
- 10) az elismerésüket kérők, a menekültek, oltalmazottak, menedékesek és a befogadottak számára a vonatkozó jogszabályok szerint szállást és ellátást nyújt;
- 11) teljesíti a jogszabályokban meghatározott tájékoztatási, valamint az ellátottakra vonatkozó adatszolgáltatási kötelezettségeit;

- 12) gondoskodik az elhelyezett személyek jogosultságainak biztosításáról, valamint a jogszabályokban meghatározott ellátásra és támogatásra való jogosultság megállapítása céljából vezeti a jogszabályban előírt nyilvántartást;
- 13) gondoskodik az elhelyezettek egészségügyi hatóság által előírt egészségügyi szűrésének, valamint egészségügyi alapellátásának megszervezéséről;
- 14) segítséget és tájékoztatást nyújt az elhelyezettek napi problémáinak megoldásához, életvezetési tanácsadást végez, valamint szükséges mértékben elősegíti a kiskorú köznevelésben történő részvételét, ellátja a gyermekvédelem terén rá háruló feladatokat;
- 15) szervezi a szabadidő hatékony eltöltését;
- 16) közös használatú, így különösen a vallásgyakorlás célját szolgáló helyiséget biztosít;
- 17) biztosítja elhelyezettek számára a kapcsolattartás lehetőségét;
- 18) együttműködik az elhelyezettek ellátásában közreműködő hazai és nemzetközi állami, önkormányzati és civil szervekkel, szervezetekkel, egyházakkal, továbbá – a jogszabályokban meghatározott feladatok ellátása érdekében – más rendvédelmi szervekkel és a nemzetbiztonsági szolgálatokkal;
- 19) elősegíti az önkéntes hazatérést, illetve a harmadik országba távozást.

2. BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság

A BM OKF országos hatáskörű központi rendvédelmi szerv, amely közigazgatási hatásköröket is ellát, feladatait a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény és más jogszabályok alapján hajtja végre.

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság feladatai:

- 1) tűzvédelmi, polgári védelmi, iparbiztonsági, piacfelügyeleti, fogyasztóvédelmi, vízügyi és vízvédelmi, valamint katasztrófavédelmi hatósági és szakhatósági jogköröket gyakorol;
- 2) a területi szervek vízgazdálkodási, vízvédelmi feladat- és hatáskörei ellátásával összefüggésben törvényességi és a szakszerűségi ellenőrzési hatásköröket, illetve közigazgatási felügyeleti jogköröket gyakorol,
- 3) veszélyhelyzetek megelőzése érdekében összehangolja más hatóságok tevékenységét,
- 4) a Kat.-ból adódó feladat- és hatáskörét gyakorolva részt vesz a kritikus infrastruktúrák beazonosításában, a Kat. hatálya alá tartozó üzemekre vonatkozóan koordinálja a társhatóságok hatósági ellenőrzéseit, ennek keretében a társhatóságok részére hatósági ellenőrzés fogantatására vonatkozó javaslatot tesz, több társhatóság bevonásával együttes ellenőrzéseket szervez,
- 5) részt vesz a polgári veszélyhelyzet kezelésben, tervezésben, a védelmi igazgatásban, a nemzetgazdaság mozgósításában, valamint az állami tartalékgazdálkodásban,
- 6) ügyeleti és műveletirányítási rendszer működtetésével végzi a feladatkörébe tartozó eseményekkel kapcsolatos információk gyűjtését, és aktivizálja a felszámoláshoz szükséges erőket, eszközöket,
- 7) szabályozza, irányítja, és teljeskörűen felügyeli a magyarországi tűzvédelmi rendszert,

- 8) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi és helyi szerveinek útján végzi a tűzoltást, a műszaki mentést, a lakosság védelmét, tájékoztatását és riasztását,
- 9) irányítja az önkormányzati, a létesítményi tűzoltóságok, valamint az önkéntes tűzoltó egyesületek részvételét a tűzoltásban, műszaki mentésben, megyei szinten műveletirányítási tevékenységet végez,
- 10) a nem rendszeres hulladékszállítás közszolgáltatás, valamint a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésével kapcsolatos közszolgáltatás biztosítása érdekében végzi a közérdekű szolgáltató kijelölésére vonatkozó hatósági feladatokat, valamint koordinálja a szükségellátás megszervezésével és elvégzésével kapcsolatos tevékenységet,
- 11) távközlési, műveletirányítási, informatikai, valamint az egész országot lefedő mérő-, érzékelő-, lakosságriasztó-rendszereket tart fenn, végzi az ezekkel összefüggő adatkezelést,
- 12) feladatai ellátásához az ingatlanügyi hatóságtól a számítógépes ingatlan-nyilvántartási rendszerből, a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szervtől adatot, a földmérési és térképészeti állami adatok kezelésére jogosult szervtől földmérési és térképészeti állami alapadatot, termékeket kér,
- 13) szakmai irányítási jogkört gyakorol a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggésben a polgármester által kijelölt közbiztonsági referensek működése, felkészítése, képzése, továbbá a lakosság felkészítése, riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatása tekintetében,
- 14) a törvény által meghatározott esetekben kötelezést állapít meg, bírságot és helyszíni bírságot szab ki, ennek végrehajtása érdekében az adatfeldolgozó szervtől adatot igényel,
- 15) feladatainak ellátása során együttműködik az állami és önkormányzati szervekkel, a társadalmi és gazdálkodó szervezetekkel, az állampolgárokkal, civil és karitatív szervezetekkel, azok szövetségeivel, oktatási, tudományos intézményekkel, valamint a külföldi és nemzetközi katasztrófavédelmi szervekkel és szervezetekkel,
- 16) együttműködik a rendvédelmi szervekkel, a Magyar Honvédséggel és a biztonságot szolgáló más hatóságokkal,
- 17) nemzetközi szerződések alapján széles körű bilaterális és multilaterális kapcsolatokat tart fenn, képviseli Magyarországot az ENSZ, az EU, a NATO szakmai szervezeteiben, valamint a kritikus infrastruktúravédelemmel kapcsolatos uniós szervezetekben,
- 18) nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás keretében a külföldi államoknak az EU-hoz, az ENSZ-hez, a NATO-hoz vagy közvetlenül a magyar Kormányhoz intézett, illetve

- regionális vagy határ menti egyezmények alapján kibocsátott nemzetközi segítség kérése nyomán a mentéshez és a katasztrófa következményeinek a felszámolásához a szükséges anyagokat és információkat átadja, eszközöket és mentőcsapatokat biztosít,
- 19) szükség esetén biztosítja a nemzetközi segítség fogadását, kapacitásai függvényében elősegíti a nemzetközi segítségnek a veszélyhelyzet vagy a katasztrófa károsító hatása által érintett területre való eljuttatását és szétosztását,
  - 20) biztosítja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv működési feltételeit, a szükséges felszereléseket, technikai eszközöket és anyagokat, tervezi és felügyeli a jóváhagyott fejlesztéseket,
  - 21) beruházásszervezési feladatokat és ingatlangazdálkodást végez,
  - 22) országos, megyei, járási, helyi és üzemi önkéntes és kötelezett polgári védelmi szervekkel, a központi rendeltetésű és önkéntes mentőszervezetekkel, valamint jelentős eszközparkkal, kiépült logisztikai háttérrel rendelkezik, illetve működteti ezeket,
  - 23) működteti a Katasztrófavédelmi Oktatási Központot (a továbbiakban: KOK) és a területi kiképző bázisokat, a Katasztrófavédelem Központi Zenekarát, Múzeumát és Kutatóintézetét, valamint támogatja a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Katasztrófavédelmi Intézet működtetését, képzését szakmai szempontból véleményezi,
  - 24) működteti a Katasztrófavédelmi Vizsgaközpontot,
  - 25) rendszeresen elektronikus újságot, szakmai, tudományos folyóiratot, kiadványokat, tananyagokat jelentet meg, tudományszervezést végez, sportegyesületet működtet.

3. Büntetés-végrehajtási Szervezet

A büntetés-végrehajtási szervezet a törvényben meghatározott szabadságelvonással járó büntetéseket, intézkedéseket, büntetőeljárású kényszerintézkedéseket, a szabálysértések miatt kiszabott pénzbírságok átváltoztatása folyamán megállapított elzárásokat, továbbá – a törvény által megállapított körben – idegenrendészeti őrizetet is végrehajtó állami, fegyveres rendvédelmi szervek összessége. A büntetés-végrehajtási szervek felügyeletét, ellenőrzését és szakmai irányítását, valamint a feladatok ellátásához szükséges feltételek biztosítását a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága látja el.

A büntetés-végrehajtási szervezet feladatai:

- 1) Szabadságelvonással járó büntetések végrehajtása (országos büntetés-végrehajtási intézetek – letöltő házak) Szabadságelvonással járó büntetések: szabadságvesztés (fogház, börtön, fegyház), elzárás, valamint pénzbüntetés és közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés (fogház).
- 2) Kényszergyógykezelés végrehajtása (Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet, a továbbiakban: IMEI) A kényszergyógykezelés egy büntetőjogi intézkedés. A személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó bűncselekmény elkövetőjével szemben kell alkalmazni, ha elméműködésének kóros állapota miatt nem büntethető, és tartani kell attól, hogy hasonló cselekményt fog elkövetni, feltéve, hogy büntethetősége esetén egyévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést kellene kiszabni.
- 3) Ideiglenes kényszergyógykezelés végrehajtása (IMEI) Az ideiglenes kényszergyógykezelés a büntetőeljárású kényszerintézkedések közé tartozik. Lényege a kóros elmeállapotú terhelt személyi szabadságának bírói elvonása, jogerős ítélet nélkül. Akkor van helye, ha megalapozottan lehet arra következtetni, hogy a terhelt kényszergyógykezelését el kell rendelni.

- 4) Szabálysértési elzárás végrehajtása (végrehajtására kijelölt intézetek) A szabálysértési elzárás végrehajtása alatt a kiszabott elzárást, a pénzbírság, a helyszíni bírság, illetve közérdekű munka helyébe lépő szabálysértési elzárás végrehajtását kell érteni.
- 5) A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői feladatok végrehajtása E feladatok: - a feltételes szabadsággal összefüggésben készítendő pártfogói vélemény elkészítése - meghatározott esetekben környezettanulmányok elkészítése - a gondozás és az utógondozás keretében végzett reintegrációs tevékenység - a feltételes szabadság tartama alatti pártfogó felügyelet végrehajtása.

IV.

Nemzetközi rendészeti együttműködés

Bevezetés

Minden korban, társadalomban és kultúrában alapvető igényként jelent meg az, hogy a társadalom által elvárt magatartási szabályokat megszegőket – ilyen jogsértő, bűnös személyek mindig voltak – felelősségre vonják. A bűnösök felkutatásában és felelősségre vonásában résztvevők köre, a felelősségre vonás mikéntje, a szankcionálás jellege és mértéke idővel sokat változott.

Mit értünk együttműködés alatt a rendészeti szervek szempontjából? A Magyar Rendészettudományi Társaság által 2008-ban összeállított Rendészettudományi szöveget szerint (főbb tartalmi elemeit kiemelve) az együttműködés szerveken belül, szervek között és nemzetközi szinten megvalósuló szervezett koordináció, kooperáció és kommunikáció, tervszerű közös tevékenység és működés, valamint az alkalmazható/alkalmazandó erők, eszközök és módszerek cél, hely, idő szerint összehangolásának eredménye.

Természetesen a helyi bűnözést felváltó mozgó bűnözés számára az „egy bűncselekmény egy nyomozó” nyomozásszervezési metódus már nem volt adekvát, így az együttműködés igényére válaszként alakult ki az egész ország rendőrségét magába foglaló integrált bűnüldözési rendszer,³⁸ annak megfelelő szervezeti felépítéssel és új nyomozásszervezési attitűddel. A bűnözés, bűnözők számára azonban nem jelentett gátat egyetlen országhatár sem³⁹, melyet az európai integrációs térségben a belső piac kiépítése felé vezető út egyik lépcsőjeként „megszüntetett” belső határok még inkább megkönnyítettek. Így a bűnözés nemzetközivé válásával egyidejűleg szükségszerűen a bűnüldözésnek is nemzetközi dimenzióba kellett lépnie, mely nem működhetett a nemzeti rendészeti szervek nemzetközi szintű együttműködése nélkül. A tagállami szuverenitás egyik bástyájának tekintett büntetőjog- alkalmazás, bűnüldözés számára azonban messze nem volt olyan természetes azon új innovatív

---

³⁸ Az integráció ebben az esetben a rendőrségen belüli szervek, illetve a rendőrség és az azon kívül álló szervezetek közötti együttműködést jelenti. Az elmélet egyik kidolgozója dr. Déri Pál volt, aki annak az igényét is megfogalmazta, hogy ezen integrációt ki kell terjeszteni a rendőrség nemzetközi kapcsolataira is.

³⁹ A határokat átlépő bűnözés nem új jelenség Európában. Már 1893-ban Franz von Liszt, a berlini egyetem professzora kifejtette, hogy hogyan működtek az országhatárokat szabadon átlépve egyes bűnözői csoportok Németország, Ausztria, Franciaország és az Egyesült Királyság területén. Az első világháború befejezése utáni időszak is kiváló lehetőséget nyújtott a csalóknak, útlevél és pénzhamisítókknak, valamint tolvajoknak, hogy az országhatárokat átlépve kiterjesszék működési területüket és megszökjenek a felelősségre vonás alól.

kezdeményezések elfogadása, melyek a bűnügyi együttműködés fejlesztésére, a nemzetközi munkamegosztáson alapuló bűnüldözés kiépítésére irányultak.⁴⁰

Idővel azonban rá kellett ébrednie a nemzeti bűnüldöző hatóságoknak, hogy az ellenállás és el/bezárkózás helyett nyitniuk kell, együtt kell működniük más államok hatóságaival, új intézményeket, instrumentumokat kell létrehozniuk és gyakorlatban megfelelően alkalmazniuk, hatékonyabb koordinációs mechanizmusokat és kooperációs szakértői hálót kell kiépíteniük, ha továbbra is biztosítani szeretnék a közjogi kapcsolatrendszerben egyik prioritásként rájuk ruházott feladatot, a közbiztonság megőrzését és a polgárok védelmét.

A nemzetközi rendészeti együttműködés hálózata napjainkban az EU-ban

Összetett az együttműködési háló rendszere, egyre több benne a szereplő (hazai és nemzetközi egyaránt), az együttműködési metódusok palettája széles, és egyre bővülő, igaz, hogy egyre nagyobb a fenyegetettség és a kihívás is a bűnözői oldal részéről.

A működésük motorja a közös cél: az, hogy a globális biztonság erősödjön, az alapvető jogok tiszteletben tartása mellett, a tagállamok valamennyi hatáskörrel rendelkező hatósága (beleértve a rendőrségi szervek, a vámhatóságok és a bűncselekmények megelőzésére és felderítésére szakosodott egyéb bűnüldöző szolgálatok) hozzájáruljon az EU a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségge történő átalakításához, gátat szabva az egyre erősödő nemzetközi, professzionális szervezett bűnözésnek.

Bilaterális együttműködés

A határokon átnyúló bűncselekmények elleni fellépés legkorábbi, hagyományos formáját az érintett két állam bűnüldözési hatóságai közötti bilaterális együttműködések jelentették, beleértve ebbe a körbe az igazságügyi szervek jogsegély típusú kooperációját (például kiadatás, a büntetőeljárás és a büntetés-végrehajtás átadása, átvétele, illetve az eljárási jogsegély), valamint a rendőri szervek együttműködését. Ebben a hagyományos értelemben vett bilaterális együttműködési relációban az együttműködés alapját nemzetközi egyezmény jelenti, és a megkeresés elvén (jogsegély kérelem diplomáciai csatornákon keresztül) alapul. A két együttműködő fél egyenrangú partnerként van jelen, azonos szuverenitással rendelkező

---

⁴⁰ Ligeti Katalin: Büntetőjog és bűnügyi együttműködés az Európai Unióban. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest 2004. 14. oldal

államokként. Ezt az együttműködési módszert bilaterális (két partner) és horizontális (mellérendeltségen alapuló) modellnek nevezzük.

A magyar rendőrség kétoldalú kapcsolataiban a schengeni csatlakozást követően is elsőbbséget élvez a szomszédos országokkal folytatott együttműködés, így a határok mentén lévő rendőri szervek nemzetközi kapcsolatainak fenntartása és erősítése. A schengeni övezethez tartozó szomszédos országokkal kialakult kapcsolat – így a közös járőrszolgálat – egyre intenzívebb és hatékonyabb. Az övezethez nem tartozó országokkal közösségi projektek és pályázatok révén erősödik az együttműködés. A nem EU-tagállamokkal elsősorban a meglévő kapcsolatokat továbbfejlesztése, integrációs törekvéseik támogatása kerül előtérbe.

Külföldön a rendőrség több összekötőtiszttel és szakdiplomatával képviselteti magát, egyben Magyarország érdekeit, mindemellett rendszeres kapcsolatot ápol a hazánkba akkreditált összekötőtisztekkel, belügyi, rendőri attasékkal is.

A 2013- as Europol SOCTA (Súlyos Szervezett Bűnözési Fenyégetettség Értékelés) jelentés alapján jelenleg kb. 3600 szervezett bűnözői csoport működik az EU-ban, melyek hálózati típusú struktúrával (network-type) rendelkeznek, 70% -uk „többnemzetiségű”, több, mint 30%-uk több-fajta bűncselekményre specializált (poly-crime groups), és növekvő vállalkozói szemlélet (üzleti vezetés) jellemzi őket. Emellett az új típusú bűncselekmények megjelenése teljesen „felolvasztotta” Európán belül a határokat (gondoljunk a Balkáni térségből érkező kábítószercsempészekre, emberkereskedelmi útvonalakra, vagy pedig a „cyber” tér határok nélküliségére...etc), kilépve abból a körből, hogy egy adott bűncselekmény már „csak egy, vagy két ország ügye”. Amikor egy adott bűnözéssel már több állam érintettsége is megjelenik, valamint sürgős esetekben, a hagyományos bilaterális megkeresésen alapuló együttműködési módszer már nem adekvát.

Az együttműködésnek szükségszerűen multilaterális dimenzióba kellett lépnie.

Multilaterális intézményi háttér kialakulása

A magyar rendőrség több nemzetközi rendvédelmi szervezetnek, uniós rendvédelmi ügynökségnek, hálózatoknak - Europol, FRONTEX, SELEC, GRECO Csoport, OLAF, RAILPOL, AQUAPOL hálózat - is aktív tagja, és igyekszik a tagság fenntartása és a jelenlét erősítése mellett a lehetőségekhez mérten bővíteni a szerepvállalás területeit.

1. Uniós ügynökségek, intézmények és szervek: ezek közé tartozik például a 2010. január 1-e óta ügynökségként Hágában működő *Europol* (Európai Rendőrségi Hivatal), melynek feladata, hogy javítsa a nemzeti rendőri hatóságok és egyéb hasonló hatóságok

hatékonyságát a terrorizmus, a kábítószer-kereskedelem és a nemzetközi bűnözés más súlyos formái megelőzésében és az ellenük folyó küzdelemben, valamint hogy információkat gyűjtsön, elemezzen és továbbítsa. Ide sorolandó továbbá a szintén Hágai székhelyű *Eurojust*, amely az igazságügyi hatóságok közötti koordinációt irányítja, és növeli azok hatékonyságát. Kihangsúlyozandó, hogy a rendőrök képzéséhez való hozzájárulás a rendőrségi együttműködés egyik fontos aspektusa. E célból hozták létre 2000-ben a *CEPOL*-t (Európai Rendőr-akadémia), amely kezdetben a meglévő nemzeti képzőintézetek hálózata formájában jött létre, és 2005-ben európai uniós ügynökséggé alakult át.⁴¹ Fontos szereplője ennek a hálózatnak a varsói székhelyű 2004-ben létrehozott *Frontex* (Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség), amely a külső határokon folytatott operatív együttműködést vezeti. Az operatív együttműködés alapvetően mindig akadályát jelentette a rendőrségi együttműködés fejlődésének, ezért a Lisszaboni Szerződés létrehozta a *COSI*-t (Belső Biztonsági Állandó Bizottság), mely értékeli az operatív együttműködés általános irányát és hiányosságait, valamint konkrét ajánlásokat fogalmaz meg e területen. Bár nem tartozik rendőrségi együttműködés szervei közé, mégis említést érdemel az „Európai Unió Helyzetelemző Központja (*INTCEN*)” mely hozzájárul a rendőrségi együttműködéshez azáltal, hogy a hírszerző szolgálatok, a katonaság, a diplomata és a rendőrség által szolgáltatott források alapján értékelést készít a fenyegetésről. Az EU létrehozta a *terrorizmusellenes koordinátor* posztját is. A képzés, a kábítószer elleni küzdelem, a bűnmegelőzés, a korrupció és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés vonatkozásában további szervek és hálózatok létrehozására is sor került természetesen, melyek jelentős háttérét adják a hatékony tagállami együttműködésnek. A rendészeti együttműködés egyik legfiatalabb nemzetközi szervezete a bukaresti székhelyű *SELEC*⁴² (Southeast European Law Enforcement Center - Délkelet-európai Rendészeti Központ), mely a korábbi SECI Központból⁴³ alakult át a jogi alapját jelentő konvenció 2011. október 7-ei hatálybalépését követően.⁴⁴ Célja a határokon átnyúló bűnözés elleni összehangolt fellépés és a tagállamok ezen erőfeszítéseinek jobb koordinálása. Az *AQUAPOL*⁴⁵ az EU tagállamok vízirendészeti szerveinek, belvízi hajózási hatóságainak és tengerparti rendészeti szerveinek szövetsége.

---

⁴¹Tanács 2005. szeptember 20-i 2005/681/IB határozata alapján

⁴²www.selec.org

⁴³ Az országhatárokat átlépő bűnözés megelőzésében és leküzdésében való együttműködésről szóló Délkelet-európai Együttműködési Kezdeményezés (SECI) 1999. május 26-án jött létre Bukarestben.

⁴⁴ 34/2011. (XII. 2.) KüM határozat a Délkelet-európai Rendészeti Központról szóló, Bukarestben, 2009. december 9-én létrejött Egyezmény, valamint a Délkelet-európai Rendészeti Központ kiváltságairól és mentességeiről szóló, Bukarestben, 2010. november 24-én létrejött Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2011. évi LVI. törvény 2. és 3. §-ainak hatálybalépéséről.

⁴⁵ <http://www.aquapol-police.com>

Jelenleg 23 állami hatóság a tagja 15 országból. A *RAILPOL*⁴⁶ az EU tagállamaiban lévő olyan hatóságok nemzetközi hálózata, melyek a vasutak rendészetéért, biztonságáért felelősek. 15 uniós állam a tagja, valamint az USA két hatósága társult tagként vesz részt a szervezet munkájában. A TISPOL⁴⁷ (European Traffic Police Network) Európai Közlekedésrendészeti szervek hálózata az Európai Bizottság kezdeményezésére 1996-ban jött létre, mely nagy nemzetközi ellenőrzéseket szervez a közlekedésbiztonság területén⁴⁸. 2010. decemberében egy brüsszeli belügyminiszteri tanácsi értekezleten született meg a döntés az AIRPOL⁴⁹, Repülőtéri Rendvédelmi Szervek Európai Hálózatának létrehozásáról.

2. Közös műveletek, együttes akciók, közös nyomozócsoportok, Közös rendőri műveleti kézikönyv és koordinációs mechanizmus: A rendészeti együttműködés kétségkívül legrégebbi módszere és egyben legfontosabb alapja az információcsere, hiszen a bűnüldöző hatóságoknak információra van szüksége az elkövetők felkutatásához, az elkövetői profil, motívumok és modus operandi feltérképezéséhez. Legelőször ezen információk lépték át az országhatárokat. A szervezett bűnözés ellen azonban mára már többre, az együttműködés komplexebb, hatékonyabb eszközeire van szükség a bűnüldöző hatóságok részéről, mely magában foglalja azt, hogy valamely állam rendőrei egy másik állam területén végezzenek nyomozati cselekményeket, illetve azt is, hogy több ország bűnüldözői együtt vegyenek részt közös műveletekben, vagy közös nyomozócsoportokban. Ez - idegenjogi, társadalmi, szervezeti és kulturális, valamint nyelvi környezeti – nagy kihívást jelentve azonban mind a résztvevő államok részéről, mind pedig az egyes résztvevő rendőrök oldaláról a nyitottságra és bizalomra épülő attitűd-váltás mellett, konkrét feladatokat, felkészülést jelent. Ez a felkészülés jelenti azt, hogy megismerjük egymás politikai és társadalmi rendszerét, berendezkedését, büntető anyagi és eljárásjogi szabályrendszerét, a másik állam bűnüldözésben résztvevő szerveinek felépítését, vezetési és működési mechanizmusait, beleértve a nyelvtanulás kiemelt szerepét is a közös kommunikációs csatorna érdekében. Mindezt nemzeti és nemzetközi képzésekkel, továbbképzésekkel, tréningekkel lehet elérni, melyben kitüntetetten hangsúlyos szerepe van nemzeti szinten a rendészeti oktatás és felsőoktatás

---

⁴⁶ <https://www.railpol.eu/site/home>

⁴⁷ <https://www.tispol.org/>

⁴⁸ A TISPOL éves ellenőrzési terve alapján 2015-ben összesen kilenc nemzetközi közúti ellenőrzésre kerül sor.

⁴⁹ <http://www.airpoleuropa.eu/>

intézményeinek, uniós szinten pedig az uniós ügynökségeknek, kiváltképpen a CEPOL-nak.

Szükséges tehát közös műveleteket, együttes fellépéseket, közös akciókat, közös nyomozócsoportokat szervezni a nemzetközi rendészet területén.

Főként az alábbi közös műveletek, akciók kerültek/kerülnek megszervezésre az EU-n belül, melyeknek egy részében a tagállami hatóságok által saját területükön végzett akciók összehangolásáról van szó, más részükben más állam területén járnak el rendészeti szervek munkatársai⁵⁰:

- a) közös vámügyi műveletek (Joint Customs Operation JCO)⁵¹,
- b) COSPOL projektek⁵²,
- c) Frontex közös műveletek,
- d) egyéb, kétoldalú vagy többoldalú megállapodáson alapuló koordinált és/vagy közös rendészeti műveletek,
- e) valamint a közös nyomozócsoportok (Joint Investigation Team-JIT)

A közös nyomozócsoport egy olyan csoport, melyet kölcsönös megállapodás alapján két vagy több tagállam illetékes hatóságai hozhatnak létre meghatározott célra és korlátozott, de közös megegyezéssel meghosszabbítható időtartamra annak érdekében, hogy a csoportot létrehozó egy vagy több tagállamban bűnügyi nyomozást folytasson.

A közös rendőrségi műveletek végrehajtásában több tagállam vesz részt, úgy, hogy ezen tagállamok mindegyike saját területén, saját nemzeti joga alapján hajt végre előre megtervezett, a többiekkel egyeztetett, koordinált feladatokat. A közös rendőrségi műveletek korlátozott időtartamú, összehangolt, célzott műveleti intézkedéseket jelentenek, melyek irányítása a koordináló tagállam/tagállamok feladata.

2010. október 28-án került sor Brüsszelben az ún. közös műveleti kézikönyv (JPO)⁵³ kidolgozására, melynek célja az, hogy elősegítse a kétoldalú és többoldalú rendőrségi műveletek során az együttműködés egyszerűsítését és standardizálását. A koordinációs mechanizmusnak az a célja, hogy az éppen soros elnökség, a szakmai partnerek, uniós intézmények előzetesen egységes képet kapjanak az adott féléves elnökségi ciklusra tervezett rendészeti akciókról, mely által optimalizálható az erő és eszköz felhasználás,

---

⁵⁰ A COSI szerepéről a közös műveletekben lásd: 7184/10 COSI's role in the coordination and follow-up mechanisms of joint operations.

⁵¹ Guide for Joint Customs Operations, aktualizált dokumentum: 10837/12 ENFOCUSTOM 49.

⁵² Comprehensive Operational Strategic Planning for Police.

⁵³ Joint Police Operations Guide, 16825/10 ENFOPOL 343 JAI 995 COSI 76.

az előzetes tervezés miatt erősíthető az EU ügynökségek és más résztvevők közötti együttműködés, elősegíthető a közös gondolkodás és cselekvés.

Mind a kézikönyv, mind a koordinációs mechanizmus⁵⁴ kidolgozása szükséges volt, mivel ezt megelőzően a közös európai rendőrségi műveletek megszervezése alapvetően bi- illetve multilaterális szinten folyt, az esetek zömében nem volt követhető, hogy milyen résztvevőkkel, milyen műveleti tevékenységekkel és milyen eljárási módszert követve kerültek végrehajtásra az akciók. Az is előfordult, hogy a tervezés fázisában a koordináció hiánya miatt az egy időben lefolytatott akciók egymás hatását kioltva az akció sikertelenségét eredményezték.

3. Jövőbeli helyzetek és forráskönyvek elemzése, fenyegetések előrejelzése, azokra épített szakpolitikai ciklusok, projektek: Az Europol és más uniós ügynökségek rendszeresen készítenek proaktív, jövőbeni tendenciákra rámutató értékeléseket, elemzéseket a fenyegetésekről, ilyenek például a SOCTA (Serious Organized Crime Threat Assessment - Súlyos Szervezett Bűnözés Elleni Fenyegetettség Értékelés) és a TESAT (Terrorism Situation and Trend Report) jelentések.

2010 novemberében döntés született arról, hogy a szervezett és súlyos nemzetközi bűnözésre vonatkozóan négy éves szakpolitikai ciklust (EU Policy Cycle) kell meghatározni, és annak alapján az érintettek (tagállamok kompetens bűnüldöző szervei, uniós ügynökségek, harmadik országok) összehangolt módszeres együttműködése révén a legsúlyosabb bűnügyi fenyegetések elleni küzdelemben konkrét lépéseket kell végrehajtani. Az első 4 éves szakpolitikai ciklus 2013-tól indult - melyet egy két éves (2011-2013) pilot projekt előzött meg -, mely prioritását az Europol által, a tagállami hozzájárulásokra épülve készített SOCTA alapján határozták meg, és ez alapján kerültek az új projektek (EMPACT projekt⁵⁵) is meghatározásra. Minden egyes projekt egy, az EU térségét súlyosan fenyegető bűncselekmény típusra épül, és benne azon államok vesznek részt, melyek közvetlenül is érintettek az adott bűncselekménnyel.

4. Programok, valamint a kölcsönös elismerésen alapuló illetve az információ- megosztás megkönnyítését szolgáló eszközök: A Tampereben 1999-ben elfogadott kölcsönös

---

⁵⁴ 13403/2/07 REV 2 ENFOPOL 155 ENFOCUSTOM 95 Coordination Mechanism for joint operations (CCWP/LEWP/FRONTX/EUROPOL)

⁵⁵ European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats - Európai Multidiszciplináris Platform a Bűnügyi Fenyegetettség Ellen.

elismerés elvén (principle of mutual recognition) alapuló eszközök közé tartozik többek között az európai elfogatóparancs, valamint a pénzeszközök befagyasztására vonatkozó végzés is. Nemzetközi adatbázisokat – például a Schengeni Információs Rendszert (SIS) – és hálózatokat hoztak létre a bűnügyi nyilvántartásokkal, a huliganizmus elleni küzdelemmel, az eltűnt személyekkel vagy az ellopott gépjárművekkel, valamint a kiadott vagy visszautasított vízumokkal kapcsolatos információk egymással való megosztása érdekében. A DNS-adatok és az ujjlenyomatok hozzájárulnak ahhoz, hogy a bűntények helyszínén hagyott névtelen nyomokat egy adott személyhez lehessen kötni. A Hágai Program által 2004-ben megfogalmazott hozzáférhetőségi alapelv (principle of availability) megvalósulását segítik a Prümi határozat⁵⁶ és Svéd kezdeményezés⁵⁷ rendelkezései is. A számítástechnikai bűnözés elleni küzdelem terén gyűjtött információk szélesebb körű elemzését és megosztását segíti elő a 2013-ban Hágában megnyílt Cybercrime Center is. A Stockholmi Program (2010-2014) alapelvként a konvergencia alapelvét (principle of convergence) fogalmazta meg, mely szerint az európai biztonsági kérdések kezelése során a tagállamok a hangsúlyt a gyakorlati együttműködés eszközrendszerének, intézményrendszerének közelítésére, valamint az itt elért eredmények transzparens, az uniós polgárok számára is érthető kommunikációjára helyezik.

Összegző gondolatok

A bűnözés expanziója és egyre komplexebbé válása fenyegető tény.

A rendészeti szervek nemzetközi együttműködése szükségszerű „feladat”, melynek sikeréhez számos faktor (politikai és szakmai, nemzeti és nemzetközi, elméleti és operatív) meglétére van szükség.

Számos eredményt és sikert (intézményi és jogalkotási, eszközrendszerbeli és stratégiai...stb.) könyvelhet el magának az uniós rendőrségi együttműködés az elmúlt két évtizedben, és ez a Maastrichti Szerződésig csupán háttérben megbújó, háttérbe szorított kérdéskör az uniós politikák egyik legdinamikusabban fejlődő területévé nőtte ki magát napjainkra. Felépült egy komplex kooperációs struktúra a maga erősségeivel és gyengeségeivel. Azonban még nem

---

⁵⁶ Belgium, Németország, Spanyolország, Franciaország, Luxemburg, Hollandia és Ausztria 2005. május 27-én írták alá a határon átnyúló együttműködés fokozásáról szóló szerződést különösen a terrorizmus, a határon átnyúló bűnözés és az illegális migráció leküzdése érdekében

⁵⁷ Svédország kezdeményezése eredményeképpen született meg ez a dokumentum, melynek lényege az, hogy a mellékletekben közölt kormányhatározatok alkalmazásával egyszerűbbé, a különböző határidők rögzítésével pedig gyorsabbá tegye a bűnüldöző szervek közötti információcserét. Két fő újítása tehát abban áll, hogy standardizálja a bűnügyi információcsere formátumát (5. cikk), valamint lényegesen lerövidíti a megkeresések teljesítésének határidejét (4. cikk (2) bekezdés).

dőlhetünk hátra karba tett kézzel, hiszen a bűnözés pontosan ezen gyengeségeket keresi és próbálja meg kihasználni.

A bel- és igazságügyi (schengeni) rendészeti együttműködés⁵⁸

Együttműködés a gyakorlatban

Az elmúlt néhány évtized számos instrumentumot fejlesztett ki a rendészeti együttműködés területén, melyek a tagállamok rendelkezésére állnak.¹³⁶ A kezdeti szkeptikus, bizonytalan és „szuverenitás-féltő” attitűdön túl kellett lépnie az államoknak ahhoz, hogy ezen intézmények az elmélet, a papírforma világából a realitás talajára lépve megjelenjenek a „napi rutin” gyakorlatában. Mindehhez nem volt elegendő egy közös nyelv ismerete, a technikai rendszerek kompatibilitása, a jogszabályi háttér harmonizációja, elengedhetetlen faktor volt a bizalom megléte az együttműködő felek között.

Ezen együttműködési formák közül néhány:

- Határon átnyúló megfigyelés;
- Forró nyomon üldözés;
- Közös járőrözés és egyéb műveletek;
- Ellenőrzött szállítás;
- Fedett nyomozó igénybevétele;
- Összekötő tisztviselők alkalmazása;
- Nemzeti speciális egységek hálózata: Tagállami Pénzügyi Hírszerző Egységek (FIUs), Tagállami Vagyonvisszaszerzési Irodák (AROs);
- Rendőrségi és Vámhatósági Közös Kapcsolattartási Szolgálati Helyek (PCCCs);
- EU Szakpolitikai Ciklus, EMPACT;
- Közös nyomozócsoport (Joint Investigation Team – JIT) (Uniós Jogs. Egy. 13. cikk,

Az együttműködés jövője (?)

A biztonsági unióra vonatkozó uniós stratégia

A 2020. július 24-én elfogadott „A biztonsági unióra vonatkozó uniós stratégia”¹³⁷ széles körben vázolja fel a biztonság fenntartása érdekében szükséges lényeges intézkedéseket, melyek közül az alábbiak relevánsak a rendőrségi együttműködés szempontjából:

---

⁵⁸ Dr. Nagy Judit: A bel- és igazságügyi (schengeni) rendészeti együttműködés, Nemzetközi Rendészeti, Rendőri Együttműködés a 20. és 21. században Tanulmánykötet, Szerkesztette: Dr. Kovács Gábor, Dr. Szatmári Péter, Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest 2022.

- az Europol mandátumának megerősítése; egy uniós „rendőrségi együttműködési szabályzat” és a válsághelyzeti rendőrségi koordináció lehetőségének vizsgálata;
- az Eurojust megerősítése az igazságügyi és büntető hatóságok összekapcsolása érdekében;
- az előzetes utasinformációs irányelv felülvizsgálata, az utasnyilvántartási adatállomány külső dimenziójáról szóló közlemény;
- az EU és az Interpol közötti együttműködés megerősítése;
- a kulcsfontosságú harmadik országokkal az információmegosztásról folytatott tárgyalások kerete;
- az úti okmányokra vonatkozó biztonsági előírások javítása;
- egy belső biztonságra vonatkozó európai innovációs központ létrehozási lehetőségének vizsgálata;
- terrorizmus elleni uniós program, ideértve a radikalizálódás elleni intézkedések megújítását az EU-ban, új terrorizmus elleni együttműködés a kulcsfontosságú harmadik országokkal és a nemzetközi szervezetekkel;
- a szervezett bűnözés elleni küzdelemre vonatkozó program, az emberkereskedelmet is ideértve;
- kábítószer elleni uniós program és cselekvési terv;
- a tűzfegyverek tiltott kereskedelmére vonatkozó uniós cselekvési terv;
- migráncsempészség elleni uniós cselekvési terv;
- a hibrid fenyegetésekkel szembeni fellépés uniós operatív protokolljának (EU Playbook) felülvizsgálata;
- a digitális nyomozásokat érintő bűnüldözési kapacitások növelési lehetőségeinek vizsgálata.

Az Europol Stratégia 2020+

A 2018 decemberében elfogadott stratégia az Europol 2020 utáni főbb prioritásait határozza meg.

Ezek közül néhány kulcsfontosságú:

- az Europol váljék az EU bűnügyi információs központjává: hatékony információ gyűjtés, elemzés, az Europol Külső Stratégiájának a végrehajtása;
- hatékony műveleti támogatás nyújtása a tagállamoknak: kiemelt fontosságú nyomozások felismerése és erőteljes támogatása, sztenderd műveleti eljárások

kifejlesztése a gyors reagálás érdekében, adekvát környezet létrehozása multidiszciplináris csapatok és nemzetközi nyomozások számára;

- váljék az európai rendészeti megoldások platformjává: közös módszertan és elemzési szttenderdek kidolgozása, szakértelem összekapcsolása, legjobb gyakorlatok kifejlesztése, közös képzések megvalósítása, dinamikus tudásplatform kialakítása;
- váljék a rendészeti innováció és kutatás élharcosává: innovációs stratégia kidolgozása, innovációs kultúra kiépítése, innovációs laboratórium kifejlesztése, innováció és kutatás közös értelmezése, legmegfelelőbb innovációs partnerek felkutatása;
- váljék az EU rendészeti szervezeti modelljévé: új kommunikációs stratégia, munkaerő erősítése.

Az Europol 2015-ben publikált egy tanulmányt a bűnözés lehetséges jövőbeni tendenciáit bemutatva, melyhez kapcsolódóan, mintegy szükségszerű „következményként” a bűnüldözéssel szembeni jövőbeni „elvárásokat” az alábbiak szerint vázolta fel.

A szervezett bűnözés (lehetséges) jövője:

- projekt alapon egyéni bűnözői vállalkozókból összeálló virtuális és globális „underground”. Laza, rugalmas és meghatározhatatlan struktúrájú hálózatok jönnek létre, melyben a bűnözők szabadúszóként vesznek részt, nem pedig egy szervezett csoporttagjaként;
- a bűnözés, mint szolgáltatás (crime-as-a-service) üzleti modell alapján, változatos árucikkek kereskedelme;
- digitális infrastruktúrákra épülnek, virtuális fizetőeszközök;
- változó áldozati és ügyfélkör: idősebb korosztály vagy jogi személyiségű üzleti struktúrák.

Szükséges változások a bűnüldözésben:

- a bűnözés visszatükröződéseként a bűnüldözés sokkal összetettebbé válik, a specializáció, szakértelem és tudás nagyon magas szintű igényével;
- képzés, továbbképzés és toborzás felértékelődése;
- nemzetközi és interdiszciplináris együttműködés kiterjesztése (kiberbűnözés – PPP);
- új és innovatív technológiák, új instrumentumok bevezetése, és a tudás megfizetése;
- már meglévő eszközök általánossá tétele: közös nyomozócsoportok, Szakpolitikai Ciklus – EMPACT.

Az EU terrorizmus elleni programja: előrejelzés, megelőzés, védelem, reagálás

A terrorizmus szempontjából a stratégia a közeljövőre az alábbi főbb prioritásokat, intézkedéseket határozza meg az EU számára:

- Prümi határozat felülvizsgálata;
- a határokon átnyúló pénzügyi nyomozás javítása érdekében a terrorizmus elleni küzdelemmel foglalkozó pénzügyi nyomozók hálózatának létrehozása;
- az EU és az Interpol közötti együttműködés erősítése;
- Europol megbízatásának felülvizsgálata;
- a nyugat-balkáni partnerekkel a tűzfegyverek terén folytatott együttműködés fokozása;
- a nemzetközi szervezetekkel folytatott aktivitás erősítése;
- a stratégiai és operatív együttműködés fokozása a Száhel-övezet, Afrika szarva, az egyéb afrikai országok és a kulcsfontosságú ázsiai régiókban.
- 2021 során javaslattétel a schengeni stratégiára;
- a külső határokon az összes utazó ellenőrzésének biztosítása.

Záró gondolatok

A társadalmi, gazdasági, politikai és technikai változások és a fejlődés azonnal új lehetőségek tárházát jelenti a bűnözők, bűnözés számára. A napjainkban tapasztalható egészségügyi válsághelyzet az egészségügyre, társadalomra és gazdaságra gyakorolt hatása mellett jelentős kihatással van a szervezett bűnözés tendenciáira is. A félelem általános növekedése, az utazási korlátozások bevezetése, a megnövekedett igény bizonyos árucikkek iránt a bűnözés és bűnözők számára új kapukat nyitnak meg, új áldozati kör kialakulásával, új modus operandi kifejlesztésével.

A bűnüldözők részéről széleskörű, rugalmas, innovatív, transzparens és proaktív együttműködésre van szükség, melynek kulcs eleme és nélkülözhetetlen feltétele a bizalom.⁵⁹

---

⁵⁹ Dr. Nagy Judit: A bel- és igazságügyi (schengeni) rendészeti együttműködés, Nemzetközi Rendészeti, Rendőri Együttműködés a 20. és 21. században Tanulmánykötet, Szerkesztette: Dr. Kovács Gábor, Dr. Szatmári Péter, Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest 2022.

Felhasznált irodalom

- 1) Magyarország Alaptörvénye
- 2) 10/2014 (II. 24.) OGY határozat az egyes házszabályi rendelkezésekről
- 3) 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
- 4) 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
- 5) 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről
- 6) 2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről
- 7) 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
- 8) 2011. évi LXVI. törvény az Állami Számvevőszékről
- 9) 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról
- 10) 2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról
- 11) 2018. évi CXXV. törvény a kormányzati igazgatásról
- 12) Az idegenrendészeti szerv kijelöléséről és hatásköréről szóló 126/2019. (V. 30.) Korm. rendelet
- 13) A terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól szóló 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet
- 14) A Belügyminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 12/2022. (VI. 28.) BM utasítás
- 15) A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 3/2022. (X. 13.) BM OKF utasítás
- 16) Rendészeti Szakvizsga Közigazgatási és integrált rendészeti vezetési ismeretek tananyaga
- 17) Közigazgatási szakvizsga Általános közigazgatási ismeretek I-V. modul tananyaga (2022.)
- 18) Közigazgatási szakvizsga Pénzügyi és költségvetési igazgatás c. tananyag
- 19) Az Európai Bizottság 2016. évi országjelentése – Magyarország
- 20) Magyarország társadalmi és gazdasági folyamatai: Magyarország társadalmi rétegződése c. publikáció: dr. Szabó Máté Csaba egyetemi adjunktus, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi- és Közigazgatási Kar Államelméleti és Kormányzástani Intézet

- 21) Nemzetközi rendészeti együttműködés című publikáció Dr. Nagy Judit r. ezredes
Nemzeti Közszerológati Egyetem
- 22) Rendészeti protokoll Török Gabriella protokollszakértő Nemzeti Közszerológati
Egyetem
- 23) Magyarország, 2018 Központi Statisztikai Hivatal internetes melléklet Budapest, 2019
- 24) Népmozgalom, 2018 Központi Statisztikai Hivatal, Statisztikai tükör 2019. május 20.
- 25) Magyar statisztikai évkönyv, 2020., Központi Statisztikai Hivatal, 2021.
- 26) Kocsis Károly (főszerk.) 2021. Magyarország Nemzeti Atlasza – Társadalom.
Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont, Földrajztudományi Intézet, Budapest.
- 27) Nemzetközi Rendészeti, Rendőri Együttműködés a 20. és 21. században
Tanulmánykötet, Szerkesztette: Dr. Kovács Gábor, Dr. Szatmári Péter, Magyar
Rendészettudományi Társaság, Budapest 2022.